

BRT-inzending te laat op festival Monte-Carlo

MONTE-CARLO — BRT-medewerkers stelden bij hun aankomst op het televisiefestival van Monte-Carlo, dat vorig weekend begon, tot hun grote verbazing vast dat hun inzending „Klein Londen, Klein Berlijn”, bestemd voor de categorie mini-serie, niet voorkwam op het lijstje van de competitie. Bij navraag deelde men lakoniek mee dat de videocassette te laat is ingestuurd. Tegen alle gebruiken in, werd de BRT hiervan niet op de hoogte gebracht.

Een verklaring voor het incident werd nog niet gevonden: het televisiedrama werd samen opgestuurd met producties die wél tijdig zijn aangekomen.

Na de bekendmaking van het palmares van de Internationale Radio en Televisie Universiteit — waarvan de Grote Prijs naar de film „Het Lam Gods” van BRT en coproducer Escovi gaat — werd vastgesteld dat ook die videocassette zoek was. Télé Monte-Carlo, dat een fragment wilde uitzenden, moest een andere cassette op de verkoopstand van de BRT halen. De produktie, die vermoedelijk een wereldcarrière tegemoet gaat na deze belangrijke bekroning, is al gekocht door de KRO.

In de sektor Informatie-Magazine werd met intense aandacht gekeken naar de prachtige Panorama-reportage over Kaboel, gemaakt door Dirk Tieleman. De BBC liet er grote belangstelling

voor blijken. In de sektor Informatie-Aktualiteit toonde de VTM een twee minuten durende reportage over vluchtelingen op Zaventem. (HDJ)

Indrukwekkende BRT-serie over de oorlog in het dorp

«Klein Londen, Klein Berlijn»: Klein Meesterwerk

Om meer dan één reden was het project «Klein Londen, Klein Berlijn», een serie over de Tweede Wereldoorlog in een klein Vlaams dorp, een waagstuk. Een fictief verhaal bedenken over een periode die nu nog steeds bijzonder gevoelig ligt vergt van de scenarioschrijver een gedegen feitenkennis en een groot nuanceringsvermogen.

Zevenmaal een uur film produceren in decors en met kostuums en rekvisieten uit de periode 1940-'46, en dat allemaal met een relatief beperkt budget van 10 miljoen per aflevering — het is bepaald geen klein bier. En bovendien werd resoluut geopteerd voor de introductie van een groot aantal jonge, onbekende acteurs voor verschillende dragende rollen. Het resultaat is een zevendelige serie geworden, die een vergelijking met gelijkaardige buitenlandse projecten met glans doorstaat.

Wim Danckaert debuteert als Charly's jongste zoon Marc. Zijn vrouw Margriet (Ilse Uytterlinden) ontpopt zich in de loop van de reeks van een bedeesd, onderdanig meisje tot een sterke persoonlijkheid.

Paul Cammermans is als Charly Sierens de ongekroonde wijkburgemeester van de volksbuurt "Het Veld". Een prachttrol.

van de Duitse commandant en met overgave, maar zonder haar eigenbelang te vergeten, collaboreren. Charly's jongste zoon Marc (Wim Danckaert), een brutale vlerk, zal ook collaboreren, maar dan uit louter cynisch opportunisme, wat hem duur te staan zal komen.

Wim Danckaert (26) debuteert met deze mooie, maar lastige rol voor de camera, en zijn vertolking is werkelijk een revelatie. Ook Ilse Uytterlinden, die zijn vrouw Margriet vertolkt, leverde een uitzonderlijke prestatie. Haar personage evolueert van een bedeesd, onderdanig vrouwtje dat moet trouwen maar zich door de omstandigheden ontpopt tot een vrouw die weet in te grijpen.

Wit, zwart en grijs

Rudy Geldhof, schrijver van de reeks, haalde de inspiratie voor zijn verhaal uit de belevenissen van zijn eigen familie: «De figuur van Charly, die de gewone Duitse soldaten soms met verregaande plagerijen bestookt maar zich neutraal opstelt tegen de officieren, is geïnspireerd op mijn vader. Die was ook anglofiel, net als het hele dorp Knesselare. Daarom werd het destijds ook Klein Londen genoemd. Ursel en Maldegem waren dan weer Duitsgezind en werden tot Klein Berlijn omgedoopt. Margriet heeft trekken van mijn moeder, en wij hadden thuis ook inderdaad een leerlooierij.»

Hoe staat hij, als lid van de na-oorlogse generatie, tegen-

over de Collaboratie en het Verzet?

Rudy Geldhof: «Daar kan je niet zomaar in een zin op antwoorden. Er waren de niet-geëngageerden, en dat waren de meesten, die gewoon probeerden zonder kleerscheuren door de oorlog te geraken. Je hebt de verzetslui, en de weerstanders van het laatste uur. Je hebt de collaborateurs uit overtuiging, uit opportunisme en uit noodzaak. Ik heb grondige research verricht, en geprobeerd om al die nuances weer te geven. Ik wilde vooral aandacht hebben voor het lot van de kleine man, en voor de *menselijke* relaties. Niettemin maak ik me geen illusies. Voor de witten zal mijn verhaal misschien te zwart zijn, en omgekeerd. Maar ik stel mij nergens als inquisiteur op. Tijdens het schrijven werd ik al geïnterpelleerd door mensen die vanwege mijn witte achtergrond vreesden dat ik met de zwarten zou gaan afrekenen. Die bezorgdheid was overbodig, je zal bijvoorbeeld zien dat sommige witten er in het verhaal bepaald niet mooi van af komen.»

Rudi

Er zijn ook nog wel wat verhalen, die Geldhof niet gebruikt heeft voor de serie: «Het heeft geen haar gescheeld of mijn ouders waren opgepakt. Op een nacht werd er thuis een razzia uitgevoerd, men was op zoek naar mijn oom die bij een schietpartij betrokken was geweest. Terwijl mijn vader boven mishandeld werd, keek een officier beneden naar een fotootje van mij — ik was toen twee jaar — aan de muur. Hij vroeg mijn moeder vertederd hoe ik heette. «Ich habe auch ein kleiner Rudi zu Hause» zei hij, en liet ons verder ongemoeid. Een paar straten verder werden die nacht wel twee kozijns van mij, 16 en 18 jaar, opgepakt. Zij kwamen om in Neuengamme.»

«Klein Londen, Klein Berlijn» is de laatste opdracht van regisseur Dré Poppe, voor hij met pensioen gaat. Hij leverde werkelijk een klein meesterwerk af, met een schitterende acteurs-én beeldregie, en een zorgvuldig gedoseerde spanningsboog die aflevering na aflevering naar een wurgend crescendo gaat. De BRT geeft bij de serie ook een gelijknamig boek uit.

BRT TV1 - Klein Londen, Klein Berlijn: eerste aflevering - 20.40 uur.

Dorp en veld

Toen scenarist Rudy Geldhof door de BRT benaderd werd om een oorlogsroman tot een serie te bewerken, kwam hij meteen met een tegenvoorstel. Hoewel hij zelf nog tijdens de oorlog geboren is, had hij uit familie- en dorpsverhalen uit zijn streek (Knesselare, Ursel en Maldegem) stof te over voor een origineel scenario. «Klein Londen, Klein Berlijn» schetst hoe de oorlog als een sluipend gif zijn verscheurende invloed uitoefent op een kleine dorpsgemeenschap, ver van het grote krijgsgewoel. Er is het Dorp, en er is het Veld. Het hoofdpersonage Charly Sierens (een prachttrol voor Paul Cammermans) is de ongekroonde wijkburgemeester van de volksbuurt «het Veld». Hij is een leerlooier met afzetmoeilijkheden, een losbol en een sympathieke vrouwenloper. Hij leeft boven zijn stand, maar in overeenstemming met zijn reputatie. Hij wordt de «Canadees» genoemd, vanwege zijn korte avontuurlijke escapade in dat land toen hij nog jong was. Charly is fervent anti-Duits, en zal daar ook in een gedurfd-plagerige stijl blijk van geven, zonder zich écht in het Verzet te engageren.

Zijn oudste zoon Gerard (Hans Royaards) is gehuwd met de rijke zakenvrouw Hilda (Hilde Uytterlinden). Zij vertegenwoordigt de burgerij uit de dorpskom, «het Dorp». Zij zal haar huis ter beschikking stellen

Er wordt gewerkt bij groot licht en de camera links hoog op de « giraf ». De munitietrein is ontploffensklaar.

BRT maakt opnamen voor nieuwe televisieserie

Munitiewagon tot ontploffing gebracht te Puurs

Vrijdag 17 juli werkte de BRT-filmploeg zich door de 133ste draaidag voor de zevendelige reeks

« Klein-Londen, Klein-Berlijn ». Plaats van opname was de tijdelijk buiten gebruik zijnde spoorlijn Puurs - Dendermonde ter hoogte van de Sint-Pietersburcht te Puurs.

« Klein-Londen, Klein-Berlijn » zal opgenomen worden in 138 draaidagen, die vijf oorlogsjaren overspannen. Er werd een beroep gedaan op 54 acteurs en een duizendtal figuranten. Als alles volgens plan verloopt zal de eerste aflevering in september volgend jaar op de buis komen.

ingeschakeld in de oorlogsproductie. De oorlog haalt de mannen weg en maakt de vrouwen noodgedwongen zelfstandiger. Het dorp verandert, de mensen veranderen, familiebanden en vriendschappen worden verbroken, nieuwe verhoudingen ontstaan. Kortom, op vijf jaar is er veel veranderd, maar ook veel hetzelfde gebleven.

Autobiografisch

Voor het scenario deed de BRT beroep op Rudi Geldhof. Het bleek een gelukkige keuze want Rudi Geldhof bulkte van inspiratie. Hij komt immers uit een familie die getekend werd door de oorlog.

Het aanbod van de dienst drama van de BRT gunde hem de gelegenheid om datgene uit te werken dat al jaren door zijn hoofd spookte. Het verhaal is dus alvast ten dele autobiografisch. Het is gesitueerd in de streek waar de scenarioschrijver woonde, de streek van Knesselare, Ursel en Maldegem. De dorpen worden in de reeks niet met naam genoemd, maar de gebeurtenissen die er plaats vonden vormen de basis van het verhaal.

In het feuilleton wordt alles in één dorp gesitueerd dat dus be-

staat uit de dorpskern waar de burgerij woont en een volkswijk. De mannelijke hoofdfiguur Charles is de ongekroonde «wijkburgemeester» van de volksbuurt. Hij heeft aanzien bij de mensen en is ongemeen populair. Toch heeft de anglofiele Charles twee zonen die de kant van de collaboratie uitgaan. De latente tegenstellingen die in het dorp aanwezig zijn komen aan de oppervlakte tijdens de bezetting. Wit wordt uitgesproken wit en zwart nog zwarter.

Reacties mogelijk

Op de dienst drama van de BRT leefde het idee dat er iets moest worden gemaakt over de Tweede Wereldoorlog en vooral over de manier waarop het Vlaamse volk deze dramatische episode uit de wereldgeschiedenis heeft ondergaan.

Oorspronkelijk werd voorgesteld uit te gaan van een roman, doch Rudi Geldhof bewees wat beters in zijn mars te hebben. Toen de tekst van de eerste aflevering klaar was, bleek alras dat de hooggespannen verwachtingen meer dan ingelost werden. Elke volgende aflevering bevestigde dit opnieuw. Er werd geopteerd voor een realistische

ties. De collaboratie en de motieven die er aanleiding toe konden geven, worden getoond, evenals het verzet en de weerstanders van «het laatste uur». Dat realisme dringt door tot in de rolbezetting: Duitsers worden door Duitsers en Italianen door Italianen vertolkt.

De 133ste draaidag

De opnamen die op en rond de spoorlijn ter hoogte van de Sint-Pietersburcht te Puurs werden gemaakt, zullen te zien zijn in de zesde aflevering van het feuilleton. In deze episode wordt door de weerstanders een munitiewagon opgeblazen als laatste in een omvangrijke reeks van sabotagegedaden. De plaatselijke commandant komt zich vergewissen van de schade en beslist tot represaillemaatregelen.

De opnamen liepen uit tot een heel eind in de nacht. De Puurse brandweer bleef attent wachten tot de munitiewagon tot ontplofing werd gebracht en alle brandgevaar geweken was. Algemeen opnameleider Hubert Pouliart was na afloop een tevreden man. Deze draaidag was immers de laatste moeilijke. Met nog vijf draaidagen voor de boeg, is het einde van de opnametunnel in zicht. Na 18 maanden voorberei-

Ergens in Oost-Vlaanderen

Het verhaal speelt zich af in een fictief Oostvlaams dorp. Er is enerzijds de dorpskern, de «plaats», anderzijds het volkse «veld». De belangrijke man in het Veld is Charles Sierens (Paul Cammermans), alias de «Canadees». Hij exploiteert een vervallen leerlooiersbedrijfje. Bij hem wonen zijn zoon Marc (Wim Danckaert) en diens vrouw Margriet (Ilse Uitterlinden). De «Canadees» is bij iedereen geliefd, vooral bij de vrouwen.

Op de «Plaats» woont Gerard, de oudste zoon van de «Canadees». Gerard (Hans Rooyaards) is getrouwd met de oudere Hilda (Hilde Uitterlinden), die een naaiatelier drijft. Hilda is, zoals meer bewoners van de Plaats, een overtuigde Vlaams-Nationaliste.

De oorlog zal de sociale kloof tussen de Plaats en het Veld nog dieper maken. Op het Veld wonen immers vooral de verzetslui en de smokkelaars. In het ruime huis van Gerard wordt, tot groot genoegen van vrouwtje Hilda, de Kommandantur gevestigd. Het Veld wordt voortaan Klein-Londen genoemd: de inwoners luisteren naar de Engelse radio en aanhoren de verhalen van de «Canadees», die beweert dat de Amerikanen korte metten zullen maken met de Duitsers. De plaats wordt in de volksmond Klein-Berlijn genoemd. In de Kommandantur musiceren de Duitse commandant (Hansjürgen Krützfeldt) en Hilda, haar naaiatelier wordt

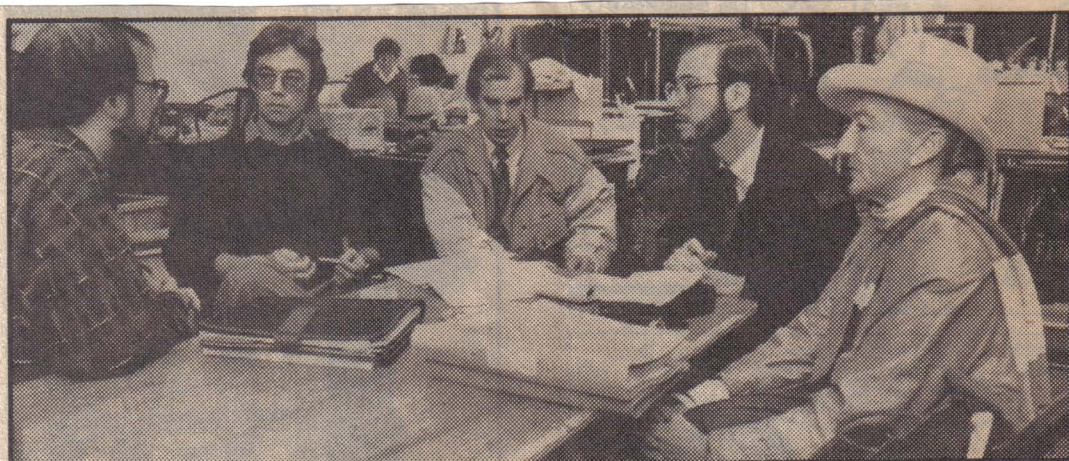
Alle vuurwerk is klaargemaakt. De brandweer van Puurs krijgt nog wat informatie en houdt een oogje in het zeil. Gespeeld kan altijd ernstig worden.

weergave van de feiten.

Regisseur Dré Poppe is er zich van bewust dat deze aanpak aanleiding kan geven tot reac-

ding is dit ongetwijfeld een hele opluchting. Dan kan het montagewerk beginnen. Wij zijn alvast benieuwd naar het resultaat.

«Klein Londen, Klein Berlijn» te Wortegem

Drie spilfiguren van de serie praten over «Klein Londen, Klein Berlijn»: vlnr. producer Winnie Enghien, auteur Rudy Geldhof en opnameleider Hubert Pouliart

Cameraman Jos Van Schoor (rechts op de voorgrond) kijkt of alles in orde is. Straks beginnen de eerste opnames van een prestigieuze serie

Regisseur Dré Poppe geeft de laatste aanwijzingen voor de scène waarin Jan Declair tot het verzet zal toetreden

In het Oostvlaamse dorpje Wortegem werden de eerste opnames gemaakt van «Klein Londen, Klein Berlijn», een zevendelige serie die de BRT-televisie vermoedelijk van februari 1988 af zal uitzenden. De dienst Drama lijkt nu al bijzonder trots op wat men zelf als een «prestigieus project» bestempelt.

Zegt producer Winnie Enghien :

«De zeven afleveringen van telkens één uur worden volledig door de BRT zelf gerealiseerd. We hebben 132 draaidagen om alles in te blikken. Dat betekent dat we tot juli volgend jaar filmen, vooraleer alles kan gemonteerd worden. Niet minder dan 54 personages treden in deze reeks op. Gevolg : het vergt heelwat organisatie om alles op wieltjes te laten verlopen. We kunnen gelukkig een beroep doen op een ervaren regisseur : Dré Poppe (cameraman Jos Van Schoor is evenmin aan zijn proefstuk toe, n.v.d.r.). Naar BRT-normen zal «Klein Londen, Klein Berlijn» een bom duiten kosten (minimum 30 miljoen fr.), maar buitenlandse zenders zullen dat bedrag als spotgoedkoop bestempelen.

UITDAGING

«Klein Londen, Klein Berlijn» beschrijft de lotgevallen van twee families in een Vlaams dorp vóór en tijdens de tweede wereldoorlog. Tegenstellingen die vroeger reeds latent aanwezig waren, komen tot uitbarsting tijdens de bezetting. Sommigen worden gedwongen om moeilijke keuzen te maken met alle noodlottige gevolgen vandien...

«Het schrijven van deze serie betekende een ware uitdaging voor mij. Al jaren ben ik overdonderd door allerlei oorlogsverhalen. Zelf heb ik die periode niet meege maakt, maar dat maakte mij des te nieuwsgieriger. Toen ik begon te werken, zag ik mijn geboortedorp (Knesselare) voor mijn ogen. Daardoor is het geheel sterk autobiografisch getint. Vooraf heb ik heel wat opzoekingswerk verricht. Het uitschrijven van het verhaal nam tijd in beslag. In elke aflevering heb ik een «spanningscurve» naar het einde toe ingelast. Weet je, dat ik na afloop nog genoeg stof had voor diverse bijkomende, boeiende afleveringen ? Het is de eerste maal, dat ik een compleet nieuw script voor het televisie-medium gemaakt heb. Ik heb veel bijgeleerd, dank zij die opdracht van de dienst Drama», aldus auteur Rudy Geldhof.

GESCHIKTE LOCATIE

Het wordt steeds moeilijker om

in ons land geschikte plekjes te vinden voor het draaien van een dergelijke productie. Opnameleider Hubert Pouliart reed daarvoor 7.000 km rond. In de Diepestraat te Wortegem vond hij een geschikte herberg (waar eergisteren de eerste scènes op de gevoelige plaat vastgelegd werden); de rest van de «decors» kon hij o.a. Moerzeke en te Elversele (alle in de buurt van Dendermonde) aantreffen. «'t Wordt een zeldzaamheid om b.v. nog een gaaf herenhuis in combinatie met een café op een of andere dorpskom op de kop te tikken. Bovendien moet je nadien nog toelating krijgen om te filmen. Gelukkig bestaan er zulke bereidwillige mensen», zucht Hubert Pouliart.

Niet alleen de leden van het dramatisch gezelschap van de BRT, maar ook andere acteurs zullen in de loop van de volgende maanden hun medewerking verlenen aan deze serie.

De hoofdrollen worden vertolkt door Paul Cammermans, Ilse Uitterlinden, Wim Danckaert, Hans Rooyaards en Hilde Uitterlinden. Ook o.a. Dries Wieme, Jan Declair en Dora Van der Groen hebben een belangrijk aandeel in de diverse afleveringen die thans opgenomen worden.

Ph. MOERMAN

Afscheidsfeuilleton

van Dré Poppe

Een dorp in de oorlog

TELEVISIE

Een uit het leven gegrepen verhaal van een Vlaams dorp tijdens de Tweede Wereldoorlog, een echt feuilleton van zeven afleveringen, dat wordt het koninginnestuk waarmee Dré Poppe zijn officiële loopbaan bij de BRT besluit. Hij bereikt immers de pensioengerechtigde leeftijd.

Meer dan ooit staat Dré Poppe achter «Klein Londen, Klein Berlijn». In de montagecel, waar hij zich samen met de monteur nu al wekenlang door kilometers pellicule heenwerkt, straalt hij van geestdrift. Hij blijft overtuigd werken aan het tv-feuilleton, dat wellicht in het najaar op het scherm komt.

Dré Poppe:

«Ik voel ook dat alle medewerkers enthousiast zijn én blijven. Dat is een goed teken. De monteur komt 's morgens niet tegen zijn goesting aan de tafel zitten. Integendeel. Iedereen blijft zich creatief inzetten. En dat sterkt mij in de overtuiging dat het goed wordt».

De ruw gemonteerde versie van de zesde aflevering, die ik in flarden te zien krijg tijdens het gesprek, bevestigt de opvatting van de regisseur. Zijn koninginnestuk draagt alle kenmerken van zijn vorige succesnummers als «De burgemeester van Veurne» of «De vulgaire geschiedenis van Charelke Dop»: een boeiend verhaal met herkenbare mensen, gespeeld door acteurs, die dank zij de regisseur tot topprestaties komen.

Het is wel de eerste keer dat Dré Poppe zulke grote klus voor zijn rekening neemt. «Klein Londen, Klein Berlijn» wordt immers een echt feuilleton van zeven afleveringen, alles samen goed voor zowat zeven uur film. Wanneer de reeks volledig klaar is zal Dré Poppe zowat 5 km. pellicule afleveren.

Dat is dan nog maar een tractie van wat werkelijk geschoten werd. De vele filmrollen op de schabben in de montagecel geven een duidelijke indruk van het werk, dat al achter de rug ligt.

En toch is dat amper de helft van het aanmaakproces. Monteur Luc Demoor maakt ons wegwijs in wat nog allemaal moet gebeuren.

«De ruw gemonteerde copij, die nu op tafel ligt, laten wij enkele dagen rusten. Dan bekijken we die opnieuw en gaan we fijn-snijden. Omwille van het juiste ritme wordt hier en daar wat bijgeknipt, soms maar één of twee beeldjes. Dan wordt van die copij een videocassette getrokken voor de sonoricator. Dat is de man die de achtergrondmuziek aanbrengt. Ondertussen voegen wij de ontbrekende ambiance-geluiden toe en gaat de werkcopij naar het laboratorium, waar een montage op de negatiefilm wordt gemaakt. Van die negatief-montage wordt dan een standaardcopij getrokken. Dat wordt dan de uiteindelijke film, waar uiteraard nog wel de muziekband en de klankband moeten aan toegevoegd worden. Voor de uit-

Dré Poppe (links) tijdens de opnamen met naast zich (v.l.n.r.) scenarist Rudy Geldof en de acteurs Gabriël Van Landeghem en Jan Declair

zending wordt dan nog geëtalonneerd, d.w.z. de lichtsterkte aangepast aan het tv-medium».

Het is een lange weg vooraleer een film «geboren» wordt.

Dré Poppe:

«Ik zal er in totaal 3 en een half jaar mee bezig zijn geweest. Van bij het allereerste contact met scenarist Rudy Geldof. Haast zo lang als de reeks in werkelijkheid ook duurt. Ons verhaal start immers in 1939 en loopt tot 1944. Dat tijdsverloop heeft ons alleen maar moeilijkheden bezorgd in de kinderen. Volwassenen veranderen niet zo veel op vier jaar tijd».

De tv-reeks zelf bevat één doorlopend verhaal, uitgesmeerd over zeven afleveringen. Komt daarbij het probleem dat heel wat

personages (bijna vijftig) moeten gevolgd worden. Gaat dat geen moeilijkheden opleveren bij de kijkers?

Dré Poppe:

«Ik heb het probleem al besproken met Frans Puttemans (hoofd drama) en we zijn tot de slotsom gekomen dat het goed zou zijn, op een willekeurig tijdstip in de week na de eerste uitzending op zondagavond, een heruitzending te voorzien. Wij willen namelijk voorkomen dat de kijker zich verplicht voelt om zeven opeenvolgende zondagavonden thuis te moeten blijven. Ik zou niet willen dat een of ander familiefeest in Vlaanderen door mij op de helling zou komen».

Is een samenvatting vóór elke

aflevering geen oplossing?

«Dat zou kunnen. Hoewel... ik vraag mij af hoelang de samenvatting van aflevering 1 tot en met 6, vóór de 7de aflevering, dan wel moet duren?»

Waar Luc Demoor lachend bijvoegt:

«En misschien zijn dan de eerste zes afleveringen overbodig?»

Dat is uiteraard een boutade. Wanneer alle afleveringen het peil halen van de zesde, kan nu al met zekerheid gesteld worden dat weinig beelden «overbodig» zijn én dat Vlaanderen in het komende najaar massaal, zeven afleveringen lang aan de buis zal gekluisterd blijven. Precies omdat het zulk herkenbaar gegeven betreft.

Dré Poppe:

«Dat is niet moeilijk. Ik heb het zelf nog allemaal beleefd als 18-jarige. Gelukkig maar, want de jonge acteurs zouden er heel iets anders van gemaakt hebben. Neem nu de vlucht van de jongens naar Frankrijk. Daar was helemaal geen sprake van paniek. Integendeel. Het was een plezierig avontuur, eindelijk eens verlost van pa en ma, een trektocht zeg maar. Ik was er zelf bij».

Vermoedelijk in september zal ook de BRT-kijker «er bij zijn», zowel diegenen die het evenals Dré Poppe hebben beleefd als de jongeren, die het slechts «van horen zeggen» hebben.

Hugo MEERT

Dré Poppe neemt afscheid met schitterende tv-reeks Klein Londen, Klein Berlijn

Sleutelfiguur is «Canadees» Charley, een prachtige prestatie van Paul Cammermans (foto BRT)

Marc, de zoon van de Canadees (Wim Danckaert) en Margriet (Ilse Uitterlinden) zorgen voor een eerste, overigens bewogen romance (foto BRT)

TELEVISIE

Het was al voelbaar bij de vaak indrukwekkende opnamen. Het werd mij bevestigd toen ik de ruwe montage van de vijfde aflevering zag. En nu staat het als een paal boven water: «Klein Londen, Klein Berlijn» wordt het ontegensprekelijk koninginstuk van BRT-realisator Dré Poppe, die hiermee op een schitterende manier afscheid neemt van de omroep. Dré Poppe gaat immers met pensioen.

Het resultaat van deze prachtige, achtjarige tv-reeks, geschreven door Rudy Geldhof en met het kruim van het Vlaamse acteursgild op de titelrol, is van zondag 16 oktober af (telkens na Sportweekend) te bewonderen op de eerste BRT-net.

Bij de persvoorstelling was

Frans Puttemans, hoofd Drama van de BRT, terecht fier over dit produkt, waar drie jaar aan gewerkt is. Hij sprak hierbij van «onze heimat», hierbij de vergelijking makend met de Duitse monsterproduktie. Ik moet toegeven, na de drie afleveringen die ik gezien heb, dat deze vergelijking alleszins opgaat. «Klein Londen, Klein Berlijn» is in alle opzichten «af». Het verhaal is en blijft boeiend, de vertolkingen zijn prachtig, het geheel staat inderdaad op internationaal niveau.

En toch gaat het over typische toestanden van bij ons, situaties die zich tijdens de Tweede Wereldoorlog waarschijnlijk alleen in Vlaanderen hebben voorgedaan. Maar daar zit misschien precies de charme van deze reeks.

Frans Puttemans:

«In deze reeks ligt de klemtoon niet op volledig historische accuratesse, maar op menselijkheid. In deze reeks lopen mensen rond, die zouden kunnen geleefd hebben».

We schrijven 1940. Plaats van handeling is een dorp in Vlaanderen, waar een «traditionele tweespalt» bestaat tussen het dorp zelf, zeg maar: het kerkplein en «het veld», een kleine wijk buiten het dorp, waar de «Canadees» (een prachtige vertolking van Paul Cammermans) als «ongekroonde burgemeester» de plak zwaait. Hij wordt de verpersoonlijking van het hardnekkige verzet tegen de Duitse bezetters.

De wit-zwarttegenstelling komt echter ook in zijn onmiddellijke (familiale) omgeving tot uitdrukking. Zijn oudste zoon is

immers getrouwd met Hilda (Hilde Uitterlinden), een middenstandsweduwe met een winstgevend naai-atelier «in het dorp» en met een zoon, die behoort tot de clan overtuigde Vlaams-nationalisten.

Meteen wordt de basis gelegd voor een resem menselijke conflicten, geschikte stof dus voor boeiend televisiewerk.

«Klein Londen, Klein Berlijn» schiet al van in de eerste aflevering op een overweldigende manier uit de startblokken. De personages worden op een «natuurlijke» manier, geenszins nadrukkelijk geïntroduceerd. De ideale gelegenheid daarvoor is de Vlaamse kermis, die de Canadees op «het veld» organiseert ten voordele van de gemobiliseerde soldaten.

Hugo MEERT

De Canadees in het verzet

Klein Londen, Klein Berlijn», het onmiskenbaar koninginestuk van de Dienst Drama van de BRT, is zondag (na Sportweekend op TV1) aan zijn tweede aflevering toe. Het «dorp in Vlaanderen» wordt nu rechtstreeks geconfronteerd met de oorlog. Voor de bombardementen moeten de bewoners heil zoeken in schuilkelders. De mensen van «het Veld» kunnen daarvoor terecht bij Charley, de Canadees, die immers over stevige, lees: veilige kelders beschikt.

Behalve de buurtbewoners vindt ook Margriet, de jonge vrouw van Marc, beschutting bij haar schoonvader, samen met haar broers Jantje en Antoine.

Is Charley, prachtig gespeeld door Paul Cammermans, die zich in deze aflevering overigens nog beter profileert, minzaam voor zijn burens, dan is hij dat allerm minst voor de Duitse bezetter. De militairen hebben dan ook de allergrootste moeite bij de Canadees ingekwartierd te geraken. Die onverzettelijke houding staat dan weer in schril contrast met de gemakkelijheid waarmee Charleys zoon Gerard (Hans Roayaards) en schoondochter Hilda (Hilde Uitterlinden) hun huis ter beschikking stellen om er de «Kommandantur» in onder te brengen.

Op dit ogenblik beginnen de «witten» en de «zwarten» zich duidelijk af te tekenen. Dat zal in de volgende afleveringen nog klaarder worden.

Wie geen zes weken lang geduld kan opbrengen om de afloop, niet van de oorlog uiteraard, maar van de belevenissen van de mensen die dit wereldconflict ondergaan, af te wachten,

kan naar de boekhandel hollen, want daar ligt al de romanversie van deze televisiereeks beschikbaar. Onder dezelfde titel («Klein Londen, Klein Berlijn») heeft Willy Van Poucke het verhaal van Rudy Geldhof in proza opnieuw verteld. Deze roman van bijna 400 bladzijden (kostprijs: 595 fr.) is overigens meer geworden dan een louter na-vertellen van de televisiebeelden.

Willy Van Poucke heeft met dit werk zijn literair verhaaltalent, dat reeds duidelijk was in zijn prachtige debuutroman «Het mes van Ockham», op een schitterende manier bevestigd. Eens begonnen, heb je de grootste moeite het boek opzij te leggen. Zelfs als je vooraf de afleveringen hebt gezien, blijft de lectuur van het verhaal, dat met zijn zeven hoofdstukken overigens vrij nauwkeurig het scenario volgt, tot het einde boeiend én aangrijpend.

Bewerker Van Poucke heeft zelfs een dimensie toegevoegd aan het tv-werk. Hij heeft de karakters van de personages verder uitgediept. Voor sommige acteurs zal het waarschijnlijk moeilijk worden, dit karakter in alle details duidelijk te maken.

Nu al blijkt echter dat Willy Van Poucke, met de beschrijving van Charley opvallend dicht bij Paul Cammermans zit. Dit is des te ongewoner als je weet dat de auteur, vóór het schrijven omzeggens niets van de opnamen heeft gezien. De gelijkenis met Cammermans pleit niet alleen voor het inzicht van de auteur, maar ook voor de verbeeldingsvermogen en het talent van de toneelspeler.

Hugo MEERT

De cover van de romanbewerking is een merkwaardige samenvatting van het tv-feuilleton: de door de oorlog verscheurde familie (foto BRT)

In de nieuwe BRT-serie „Klein Londen, Klein Berlijn” vertolkt Paul Cammermans de rol van Charley, de „Canadees”. Vic Moeremans is pastoor. Foto BRT

Klein Londen, Klein Berlijn

BRT-regisseur Dré Poppe is sinds kort met pensioen, maar zijn afscheid van de omroep gaat niet onopgemerkt voorbij. Zijn laatste produktie, de zevendelige indrukwekkende reeks „Klein Londen, Klein Berlijn” (naar een origineel scenario van Rudy Geldhof) gaat zondagavond op het BRT-scherm in première. „Klein Londen, Klein Berlijn” gaat over een dorp en zijn bewoners ten tijde van de tweede wereldoorlog en het ziet er nu al naar uit dat deze serie een groot succes wordt. De hoofdrollen in „Klein Londen, Klein Berlijn” zijn voor Paul Cammermans, Ilse Uiterlinden en Wim Dankkaert. Meer over deze buitengewone BRT-produktie in Extra op pagina 19.

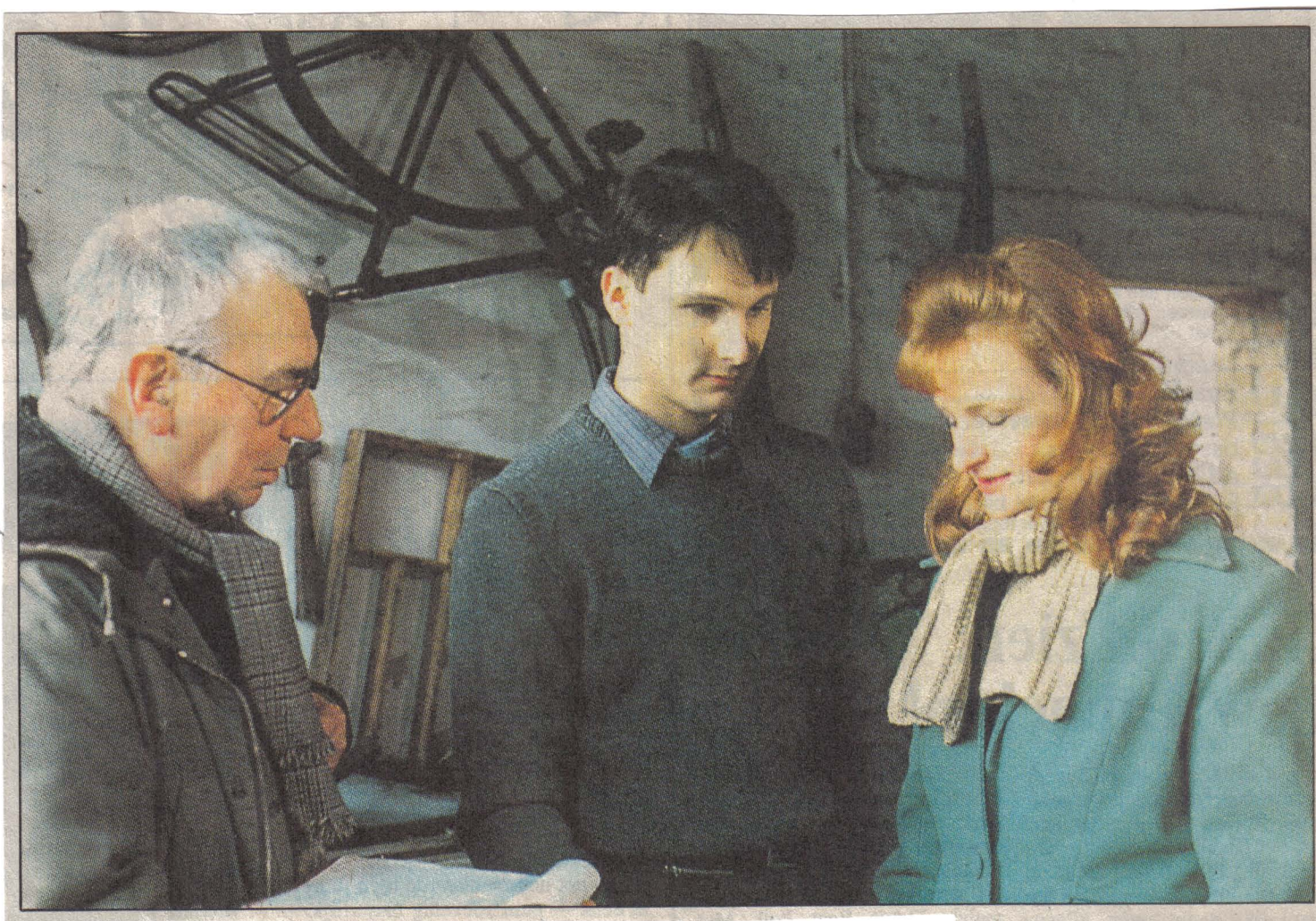
Klein Londen Klein Berlijn

Dirk Musschoot

DRONGEN — Als BRT-regisseur Dré Poppe (66) even onbescheiden mag zijn — en dat mag hij, want hij is sinds kort met pensioen — dan zegt hij dat *Klein Londen, Klein Berlijn*, de zevendelige tv-reeks van de Dienst Drama waarvan zondag deel 1 op het scherm komt, een groot succes wordt. Hoe hij daar zo zeker van is, weet hij niet. Hij voelt het en met hem delen we dat gevoel. *Klein Londen, Klein Berlijn* is een met weinig middelen (30 miljoen budgettaire kost) groots opgezette pro-

duktie over een dorp (en vooral de mensen die daar leven) tijdens de tweede wereldoorlog, van bezetting tot bevrijding. *Klein Londen, Klein Berlijn* roept reminiscenties op aan die typisch Britse oorlogsfeuilletons zoals *Secret Army*, en dat is alleen maar een groot compliment. Na *Hard Labeur* (1985) heeft de BRT nu opnieuw een serie die fel besproken zal worden en met zekerheid ook stof zal doen opwaaien. De tweede wereldoorlog is immers nog lang niet vergeten en scenarioschrijver Rudy Geldhof is de minder fraaie kantjes van een volk in oorlogstijd niet uit de weg gegaan.

Dré Poppe kan eindigen in schoonheid

Dré Poppe met twee revelaties: hoofdrospelers Wim Danckaert (Marc) en Ilse Uitterlinden (Margriet)
Dia BRT

„Ik ben ervan overtuigd dat *Klein Londen, Klein Berlijn* wonden zal openrijten,” zegt regisseur Dré Poppe. „Om een voorbeeldje te geven. Toen we in Elversele een scène met Duitsers draaiden, kwam er een oud vrouwe naar me toe en zei: 't *Doet toch zo vies, meneer. Die Duitsers ne keer weerzien.*

Weet je, die oorlog is nog niet lang genoeg voorbij. Mensen die er toen bijwaren, zullen door deze serie *gepakt* worden. Herinneringen zullen terug komen. Ze zullen opnieuw de vijand zien. Bovendien heeft Rudy in zijn scenario bijvoorbeeld duidelijk twee soorten weerstanders beschreven. Die van het eerste uur *na* de oorlog. Diegenen die *wraak* namen. Maar ook diegenen die gedurende de hele oorlog *echte* weerstandsdaden hebben gepleegd. Wees er maar zeker van dat *Klein Londen, Klein Berlijn* niemand onberoerd zal laten.”

Fictie

De serie speelt zich af in een niet nader genoemd Vlaams dorp. Aan de ene kant is er de dorpskern: Duitsgezind en daarom omgedoopt tot *Klein Berlijn*. Hilda en Gerard laten met genoeg in hun ruime huis de Kommandantur inrichten. De bewoners van het dorp leveren de Duitsers allerlei hand- en spandiensten waar ze beter van hopen te worden. Aan de andere kant is er het gehucht, het veld: Engelsgezind en daarom *Klein Londen* genoemd. De grote man op 't veld is playboy-leerlooier Charles Charley Siereus, bijgenaamd *De Canadees*. Op 't veld wonen de verzetslui en de smokkelaars.

De verstandhouding tussen 't dorp en 't veld wordt er tijdens de bezetting niet beter op. De oorlog haalt de mannen weg: verplichte of vrijwillige arbeidsdienst, Oostfrontvrijwilligers, onderduikers, verzetslui... De vrouwen worden noodgedwongen zelfstandiger. Het dorp verandert en de mensen ook. En die vijf jaar veroorzaken onherstelbare schade...

Rudy Geldhof heeft zijn scenario voor *Klein Londen, Klein Berlijn* gebaseerd op nogal wat autobiografische gegevens. De streek waar Geldhof als kind woonde diende als voorbeeld: het anglofiële en toen *Klein Londen* genoemde Knesselare en het Duitsgezinde Ursel en Maldegem, dat toen in de volksmond *Klein Berlijn* heette. Geldhof zelf komt uit een Anglofiel nest. Twee van zijn ooms zijn omgekomen in een concentratiekamp, een andere neef was

verzetsstrijder en zijn ouders werden net niet gedeporteerd omdat hun tweejarig zoontje Rudy heette, net als het zoontje van de Duitser die de razzia hield.

De betrokkenheid van Rudy is dus reëel, maar dat heeft hem niet belet afstand te nemen. *Klein Londen, Klein Berlijn* is fictie, gebaseerd op waar gebeurde feiten, en dat wordt Rudy Geldhof nu al vanuit bepaalde hoek niet in dank afgenomen. „Ach,” zegt hij. „Voor de witten zal het verhaal te zwart zijn en voor de zwarten te wit. Toch heb ik mij nooit als een inquisiteur willen opstellen. Mijn aandacht ging vooral uit naar de *menselijke* relaties.”

Hilde Uitterlinden (Hilda) en Hans Royaards (Gerard, zoon van de „Canadees”). Met de Duitsers collaboreren en veel geld verdienen.

Foto BRT

Cast

Het realisme uit het scenario dringt door tot op het televisiescherm. Duitsers werden door Duitstaligen (Toneelvereniging van Sankt Vith) gespeeld, Italianen door Italianen. Een aantal gevechts- en actiescènes (*special effects*) zijn zo echt dat je er gaat aan twijfelen of dit wel een BRT-programma is. En er is de bijzonder geloofwaardige Vlaamse cast, en voor een keer zonder al te veel „bekende gezichten”.

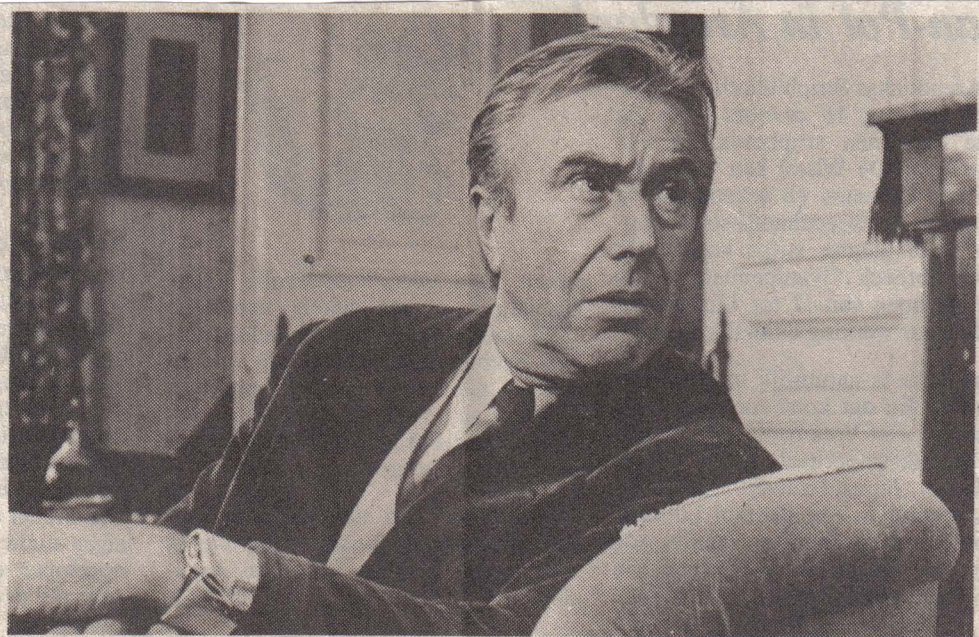
Dré Poppe: „Ik heb niemand gewild die ten tijde van de opnames ook in 't *Pleintje* zat. Dat zou allesbehalve geloofwaardig zijn.

Ik wou mij voor mijn laatste productie echter wél laten omringen door mensen met wie ik mijn hele leven graag gewerkt heb: Jo De Meyere, Nolle Versyp, Ingrid De Vos. Maar Jo zat al in 't *Pleintje*, Nolle was niet vrij en Ingrid paste eigenlijk niet zo goed in de cast.”

De rol van Charley, de *Canadees* wordt vertolkt door Paul Cammermans. Gewoon degelijk werk is dat. „Gij houdt niet van ons,” zegt een Duits officier tegen Charley. En diens antwoord: „Neen” spreekt boekdelen. De *Canadees* is geen echt verzetsman, maar hij zal nooit nalaten de Duitsers op alle mogelijke manieren het leven zuur te maken. Met Kerstmis schotelt hij ze zelfs een gebraden kat voor.

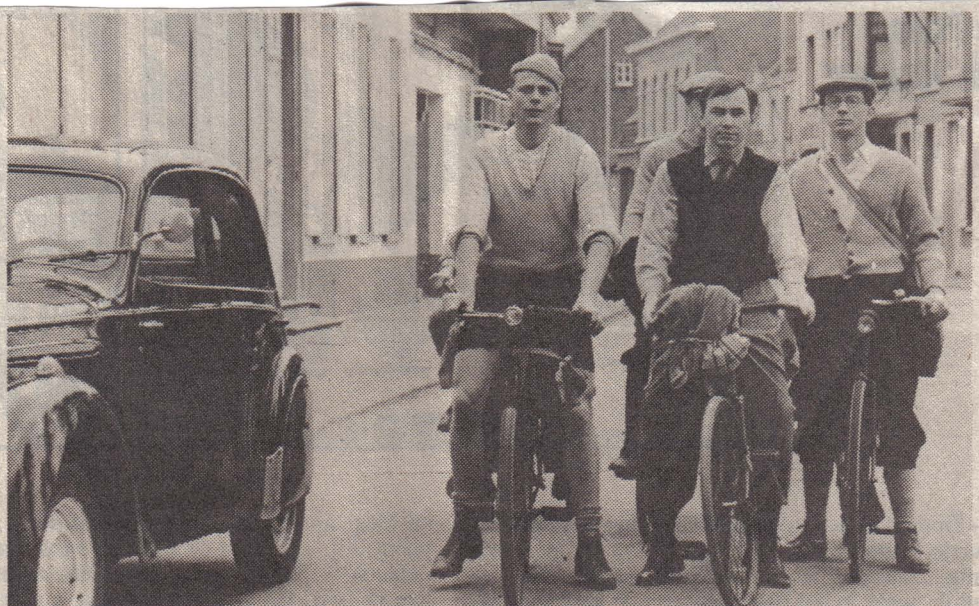
„Maar Charley wordt voorzichtiger,” zegt Dré Poppe. „De Duitsers waren in het begin bijzonder tolerant, ja zelfs vriendelijk. Ze gaven de kinderen chocolade! Maar dat bleef natuurlijk niet zo.”

De twee andere hoofdrollen zijn revelaties: de jonge acteur Wim Danckaert (door Dré Poppe

Paul Cammermans is Charley, de „Canadees”. Overtuigd Anglofiel, playboy en steeds bereid met de Duitsers een grap uit te halen.

Foto BRT

Te zien in de eerste aflevering van „Klein Londen, Klein Berlijn”: v.l.n.r. Ward Rooze (Nand), Dirk Roofthoofst (Antoine, de broer van Margriet) en Ludo Busschots (Michel Meersman).

Foto BRT

ontdekt na een auditie) als Marc, de zoon van Charley en Ilse Uitterlinden als zijn vrouw Margriet. Hun relatie loopt stuk op de oorlog. Marc beledigt zijn vader Charley door als vrijwilliger naar Duitsland te trekken en Margriet, die bij haar schoonvader inwoont, wordt gehard door de gebeurtenissen.

Dré Poppe: „Ilse Uitterlinden heeft de mooiste rol, vind ik. De oorlog maakt haar anders. Vergeet niet dat *moeten trouwen* anno 1940 een grote schande was. En dan nog uw kind verliezen en uw man zien vertrekken. Het is bijna niet te dragen.”

Succes

Dat *Klein Londen, Klein Berlijn* een groot succes wordt, lijdt al voor de reeks op het scherm komt geen twijfel meer. Het speciaal voor televisie geschreven scenario van Rudy Geldhof (*Ik maak iets beters dan wat er tot nu toe voorhanden is!*) is zonder meer boeiend te noemen. Verschillende verhalen lopen door elkaar, maar dat doet geenszins afbreuk aan de coherentie van het geheel. Geldhof heeft zijn personages bijzonder zorgvuldig uitgetekend — alsof hij erbij was of ze gekend heeft — wat identificatie zonder meer mogelijk maakt. Je kunt je natuurlijk wel afvragen of het überhaupt wel kan dat een *volledig* dorp collaboreert en een *volledig* gehucht Engelsgezind is, maar daar gaat het niet om.

Belangrijk is dat Geldhof een geloofwaardig portret van een dorp tijdens de oorlog heeft opgehangen, met levensechte mensen. Het zijn dan ook precies die mensen die zwart of wit zijn, groot of klein, bang of stoer. Het verhaal van Geldhof is er geen van helden, maar van mensen van vlees en bloed die elk op hun manier de oorlog proberen door te komen. Grote verdienste daarbij is dat Geldhof alles toont, ook dat wat zelfs vandaag nog niet gezien of geweten mag zijn.

Regisseur Dré Poppe speelde het in 130 draaidagen klaar deze indrukwekkende serie ingeblikt te krijgen. Zijn regie is sober en direct. „Ik wou geen oorlogsverhaal verfilmen zoals ze dat in Amerika doen,” zegt Poppe en we kunnen hem wat dat betreft alleen maar gelijk geven. Zijn aandacht is uitgegaan naar de *mensen* uit het scenario van Geldhof. En dat levert — mede dankzij enkele uitstekende acteerprestaties van o.a. Ilse Uitterlinden, Wim Danckaert en Dries Wieme — een aantal scènes die naar de keel grijpen.

Klein Londen, Klein Berlijn is een serie met buitengewone kwaliteiten geworden. Hopelijk kan het gepresterde werk na in Vlaanderen ook op de Europese tv-markt gewaardeerd worden.

De eerste aflevering van „Klein Londen, Klein Berlijn” is zondagavond te zien op TV1, na journalistiek en sportweekend.

Het boek

Klein Londen Klein Berlijn

Willy Van Poucke
naar
Rudy Geldhof

Vanaf 20 oktober is de romanbewerking van *Klein Londen, Klein Berlijn* in de boekhandel te koop. Willy Van Poucke, bekend van zijn romandebuut *Het Scheermes van Ockham*, bewerkte het scenario van Rudy Geldhof tot een vrij volumineus boekwerk van 392 pagina's. Van Poucke vond in het scenario van Geldhof ook het verhaal van zijn eigen ouders, wat hem extra gemotiveerd heeft van *Klein Londen, Klein Berlijn* een leesbaar produkt te maken. Dré Poppe en Rudy Geldhof waren na lezing enthousiast over de romanbewerking, zodat het werk voor Van Poucke — net als de tv-serie zelf — niet meer stuk kan. Het boek is verlucht met talrijke foto's uit de serie en kost 595 frank. D.M.

Klein Londen, Klein Berlijn

Nieuwe drama-reeks

op de BRT:

Een scène uit de
nieuwe reeks:
de Duitse
bezetters
vestigen hun
'Kommandan-
tur' in een
herenhuis van
Moerzeke. (Foto
Filip CLAUS)

'Klein Londen, Klein Berlijn'

Moerzeke. Een rillende dorpskom op een herfstzaterdag. Druilerige motregen, maar een oud vehikel in het midden van de betonbaan glimt nauwelijks. Het is een legervrachtwagen, met Duitse oorlogskentekens en kamoeflagekleuren. Een Opel Blitz - oh paradox. Uit een herenhuis weerklinkt plots een doordringende, bevelende stem. Geluid van zware hakken, en drie mannen in Duitse legeruniformen komen naar buiten, kijken in onze richting.

HHEEL GOED", doorprikt een stem de geladen stilte. BRT-regisseur Dré Poppe komt tevreden naar buiten.

Moerzeke, een buurgemeente van Dendermonde, is na een intense zoektocht doorheen Oost-Vlaanderen uitverkoren als het meest geschikt decor voor een groot deel van de opnamen van de nieuwste 7-delige TV-serie "Klein Londen, Klein Berlijn", die waarschijnlijk begin '88 uitgezonden wordt.

Dit dorp heeft een oude dorpskern en dat is nodig, want de serie is gesitueerd tijdens de Duitse bezettingsjaren. Er zijn in totaal zo'n 130 opnamedagen, en dat betekent iets minder dan een jaar werk. "Klein Londen, Klein Berlijn" heeft een rolbezetting van in totaal 54 acteurs, aangevuld met tientallen figuranten. Een aantal medewerkers van de opnameploeg heeft ervaring opgedaan in dit genre, omdat ze ingeschakeld waren in de BBC-reeks "Secret Army".

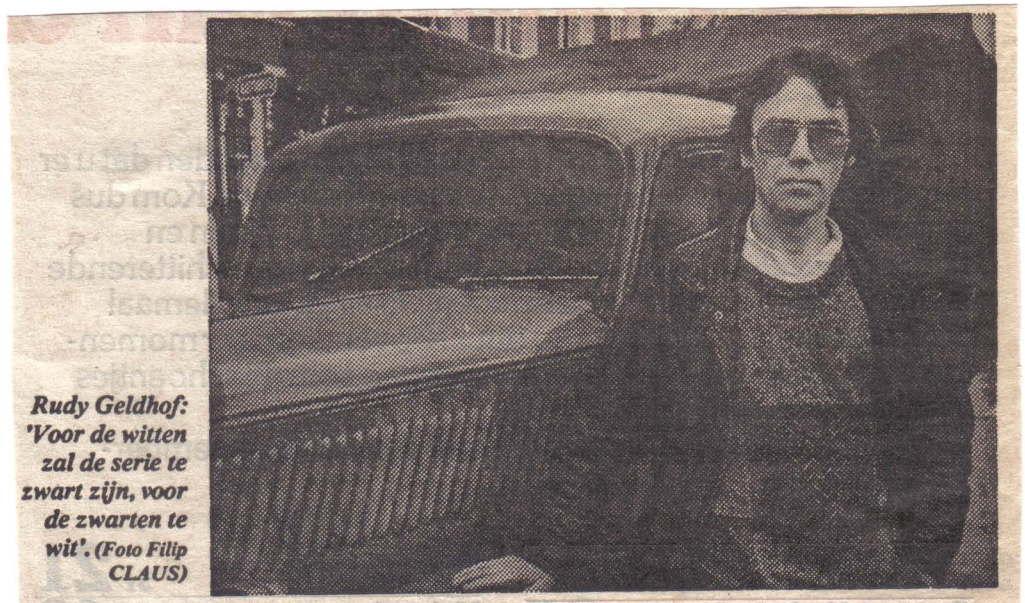
Canadees

Het begint in 1940. Plaats van aktie: een dorp in Oost-Vlaanderen. Er is enerzijds de dorpskern, de "Plaats" genaamd en anderzijds het volkse "Veld" waar Charles Sierens (gespeeld door Paul Cammermans) woont, bijgenaamd 'de Canadees'. Hij exploiteert een vervallen leerlooierij. Bij hem wonen zijn zoon Marc (Wim Danckaert) en diens vrouw Margriet (Ilse Uitterlinden). De 'Canadees' is bij iedereen geliefd, maar vooral bij de vrouwen.

Op de "Plaats" woont Gerard (Hans Rooyaards), de oudste zoon van de Canadees in een fraai herenhuis. Gerard is getrouwd met de oudere Hilda (Hilde Uitterlinden) die een naaiatelier heeft. Hilda is, zoals meerdere bewoners van de Plaats, een overtuigde Vlaams-Nationaliste. Het Veld, daar wonen de verzetslui en de smokkelaars. Als in het ruime huis van Hilda en Gerard op zekere dag de Kommandantur, het Duitse hoofdkwartier wordt gevestigd - tot groot genoegen van Hilda overigens - is dat voor hen een kaakslag. Het Veld wordt voortaan Klein Londen genoemd, de Plaats Klein Berlijn.

De serie verhaalt het leven in deze gemeenschap gedurende de oorlogsjaren. Mannen vertrekken, in verplichte of vrijwillige arbeidsdienst, of als vrijwilligers voor het Oostfront. Of duiken onder. De oorlog maakt de vrouwen zelfstandiger, noodgedwongen. Het dorp verandert, de mensen idem, familiebanden en vriendschappen worden verbroken, nieuwe verhoudingen ontstaan. Stof voor een scenario, kortom. Zo vond ook Rudy Geldhof, zoals u elders op deze pagina kunt lezen.

Martin HEYLEN

Rudy Geldhof:
'Voor de witten zal de serie te zwart zijn, voor de zwarten te wit'. (Foto Filip CLAUS)

Geldhof:

'Een bijna autobiografisch verhaal'

"Het verhaal dat ik geschreven heb is in grote mate autobiografisch", zegt scenarist Rudy Geldhof. "Ik kom uit een familie van volksmensen. Er is wellicht ook iets boeiend te maken over de burgerij tijdens de oorlog, maar ik denk dat je moet schrijven over dingen die je kent. Dat is al moeilijk genoeg."

HET hoofdpersonage, 'Charlie de leerlooier', is een compilatie van twee figuren uit de onmiddellijke omgeving van Geldhof: zijn vader en zijn grootvader. Net als Charlie had zijn vader een leerlooierij. Hij ontsloeg ook een knecht tijdens de oorlog en was volgens Rudy ('s moeder) een even grote Uilenpiegel. Rudy's opa heeft een tijd in Canada gewoond. Zijn bijnaam, hoe raadt u het: 'de Canadees'.

Wat de knecht betreft: die is na zijn ontslag ook als 'stokchampetter' gaan werken, op het vliegveld van Ursel met name. De rol van Margriet, vertolkt door Ilse Uytterlinden, is geschreven naar het beeld van zijn moeder. Ook zij belandde in een harde mannenwereld en ontpopte zich tot zakenvrouw. Antoine, de verzetsstrijder, is dan weer een spiegelbeeld van zijn neef.

'Geboeid'

Geldhof is naar eigen zeggen altijd geboeid geweest door de periode rond de tweede wereldoorlog. "Als voorbereiding voor deze serie heb ik veel gelezen en mij gedokumenteerd in mijn eigen streek, dus rond Knesselare", zegt hij.

Rudy Geldhof: "Via gesprekken met mensen kwam ik steeds meer te weten. Mijn belangrijkste informant was Alfons Rijsserhove, een gepensioneerd inspekteur en heemkundige. Hij heeft een fe-

nomenaal archief en kent de streek op zijn duimpje."

Kollaboratie en verzet blijven na al die jaren gevoelige onderwerpen.

Rudy Geldhof: "Ja, ik heb meerdere keren ondervonden dat mensen die indertijd gekollaboreerd hebben, gauw emotioneel worden. Zij hebben achteraf onder de repressie veel geleden. Veel ervaringen zijn nooit helemaal verwerkt. Anderzijds durfden de mensen die in het verzet geweest zijn blijkbaar niet alles kwijt. Als ik bijvoorbeeld vroeg hoe ze indertijd aan Duitse uniformen geraakten om vermoord te infiltreren, zwegen ze. Begrijpelijk. Niemand zegt zomaar dat hij of zij er een Duitser moeten voor vermoorden heeft."

"Heel wat mensen - ik spreek over de kleine man - hebben gekollaboreerd uit noodzaak, uit armoede. De kleine champetterkes bijvoorbeeld. Dat soort mensen is na de oorlog zwaar aangepakt, in tegenstelling tot de economische haaien die veel geld verdiend hebben en toch op vrije voeten blijven lopen zijn. Mijn standpunt over de 'zwarten' is in elk geval veel genuanceerder dan van mensen die in de weerstand gezeten hebben, mijn vader bijvoorbeeld. Ik maak me geen illusies: voor de witten zal de serie te zwart zijn, voor de zwarten te wit."

'We spelen in op een trend'

WINNIE Enghien, producer van de reeks, vindt er geen doekjes om. "Vooral door het werk van Maurice De Wilde is de Tweede Wereldoorlog weer ferm in de belangstelling", zegt hij. "De Dienst Drama speelde al lang met de idee om op die trend in te pikken. Dat kan momenteel toch serener dan pakweg 10 of 15 jaar geleden."

Enghien gaat verder: "Oorspronkelijk dachten we te vertrekken van een roman. Maar Rudy drong aan: 'Laat me m'n eigen verhaal vertellen'. Hij heeft een synopsis gemaakt en van zodra we die doorgenomen hadden, zijn we daar op doorgeslagen. Het was een zware opdracht, dat wel. Zwaarder dan een gewone époque-aankleding. De oorlog ligt nog vers in het geheugen. Dat

maakt dat we ons geen fantasietjes kunnen permitteren. We hebben ons opgelegd om historisch akkuraat werk te leveren."

Dat ruikt naar opschudding.

Winnie Enghien: "Ik verwacht me aan een veelbesproken reeks. Ik kan nu al zeggen dat de kijkers zich niet moeten verwachten aan zwart-wit situaties in de zin van slechte Duitsers en goede weerstanders. Wellicht zal het precies die genuanceerdheid zijn die in het verkeerd keelgat zal schieten..."

Is dit een dure reeks? In kostumering en rekvisieten moet nogal wat geld kruipen en 130 opnamedagen is niet niks."

Winnie Enghien: "Kledij is geen

probleem, die huren we van gespecialiseerde kostuumhuizen in Duitsland en Oostenrijk. En duur? Volgens BRT-normen wel, internationaal gezien zeker niet. Onze budgettaire kosten, dus waar de BRT niet kan inkomen op een of andere manier, belopen 30 miljoen. Onze reële dubbel zoveel. Nu moet u weten dat de BBC niet onder de 50 miljoen per aflevering gaat. Zij beschouwen wat ze maken als een handelsprodukt, slepen er geld uit. In België is verhandelen van secundair belang, men ziet het te weinig commercieel. Maar qua resultaat komen we er voor die prijs niet slecht uit, vind ik. We hebben nu eenmaal niet het geld om met 1000 figuranten door de woestijn te trekken, zoals The Jewel in The Crown..."

Brugse toneelauteur Rudy Geldhof schrijft tv-feuilleton

De BRT keurde onlangs het projekt goed om een nieuw, eigen tv-feuilleton te realiseren. Met tv-feulletons van eigen makelij heeft de BRT in het verleden meestal grote populariteit geogst. Reeksen zoals „Wij, Heren van Zichem”, „De vorstinnen van Brugge”, „De Paradijsvogels” e.a. liggen inderdaad nog in veler geheugen vast.

Werd voor de BRT-feulletons van vroeger meestal inspiratie gezocht in populaire romans, dan zal voor het nieuwe feuilleton een origineel scenario worden verfilmd. Het is de Brugse toneelauteur Rudy Geldhof die daartoe aangezocht werd.

Televisiewerk is niet nieuw voor Geldhof. Niet langer geleden dan zondag jl. kon men inderdaad nog kijken naar „Tantes”, een boek van Cyriel Buysse dat door Rudy Geldhof tot filmscenario werd omge-

werkt. Ook zondag a.s. wordt in de reeks „Made in Vlaanderen” een aflevering getoond waarvoor Rudy Geldhof het scenario schreef. Het gaat dan om „De Surprise”, naar de novelle „De ideale Dahlia” van Belcampo.

Momenteel heeft Rudy Geldhof reeds in grote trekken het verhaal voor het nieuwe tv-feuilleton in zijn hoofd. Het zal gesitueerd worden tijdens de Tweede Wereldoorlog (vandaar dat hij nogal wat opzoekingswerk terzake moet verrichten) en zich afspelen in het Meetjesland. Terloops: Rudy Geldhof werd in Knesselare geboren.

De titel voor het feuilleton ligt nog niet vast, maar gedacht wordt aan „Klein Londen-Klein Berlijn”, waarmee verwezen wordt naar de bijnamen die twee gehuchten in het Meetjesland tijdens de Tweede Wereldoorlog meekregen.

Dré-'Ficelleke'-Poppe : met pensioen

Dré Poppe op de set. Achter hem wordt druk de bevrijding gevierd. "Met les geven stop ik zeker. De filmmensen die het bij ons hebben waargemaakt hadden het ook zonder scholen als het RITCs gedaan, dat is zeker."

(Foto Filip

CLAUS)

Een opvolger heeft men op de BRT nog niet voorzien, maar dat zal voor Dré Poppe niets aan de zaak veranderen. Na dit seizoen stopt hij ermee. Vandaag wordt Poppe immers 65 en dat betekent pensioen. 'Klein Londen, Klein Berlijn', een zevendelige serie rond de oorlogsprikelen in een dorpje in Oost-Vlaanderen zou het koninginnestuk van een meer dan 40 jaar lange carrière moeten worden.

1940. Aan de rand van het dorp, in het 'Veld', woont Charles Siens. Omdat hij zolang in Canada heeft verbleven, noemt men hem ook wel 'de Canadees'. Hij exploiteert een vervallen leerlooierij, met zijn zoon Marc en diens vrouw Margriet. Een populair figuur overigens, de Canadees, vooral de vrouwen zijn weg van hem.

Gerard, de oudste zoon, woont op de 'Plaats', pal in de dorpskern. Hij is gehuwd met Hilda, een overtuigd Vlaams-Nationaliste, zoals de meeste bewoners van de 'Plaats'. Als op een goeie dag in het fraaie herenhuis het Duitse hoofdkwartier wordt is men gloeiend kwaad op het 'Veld'. Daar wonen immers de smokkelaars en verzetslui. Een kleine oorlog wordt opgestart: 'Klein Londen' aan de ene kant, 'Klein Berlijn' aan de andere.

1987. Elversele. Met plechtige gebaren roept de plaatselijke politiekommissaris het verkeer een halt toe. Wat verderop maakt de nationale omroep immers opnamen voor 'Klein Londen, Klein Berlijn'.

'Die benamingen hebben echt bestaan' weet Dré Poppe, 'Maldegem bv. noemde men Klein Berlijn'. Het leven van een regisseur kan hard zijn: vandaag moeten zonnige scènes verfilmd, en er valt een druilerige regen. 'We mogen niet klagen' zegt Poppe, 'op 100 dagen filmen hebben we slechts één dag vertraging opgelopen.'

Heimat

Oprichter van het Toneelgezelschap voor de Jeugd in '41, stichter van de Toneelstudio in '50, van '50 tot '65 directeur van

het Kelderteater ARCA, sinds '60 realisator bij de BRT, Dienst Drama, van '65 tot '67 directeur van het NTG, regieopdrachten voor de KNS, de KVS, het Reizend Volkstheater, en verscheidene kamergezelschappen, en sinds '62 docent in toneel- en TV-regie aan het RITCS te Brussel - weinig teaterfiguren kunnen een palmares voorleggen als Poppe. Onlangs maakte hij zelf eens de balans op: meer dan 80 televisiespelen en -series werden door hem geregisseerd: slechts enkele voorbeelden dus, de meest recenten: 'Er is een mens verdronken', 'De Burgemeester van Veurne', 'Charelke Dop'. En nu dus 'Klein Londen, Klein Berlijn'. Een kleine 'Heimat'? Een geïllustreerde De Wilde?

'Neeneenee, wij waren al met de serie bezig toen 'Heimat' werd uitgebracht. Binnen de Dienst Drama wilde men al lang iets rond de Tweede Wereldoorlog doen, maar uiteindelijk werden er pas concrete plannen gemaakt toen er een lijvige roman van een Vlaams auteur verscheen, waarin een grote episode rond de tweede wereldoorlog draaide. Ik ga die roman niet noemen omdat het een beetje onvoordelig is voor de auteur. Toen immers aan scenarist Rudy Geldof gevraagd werd of hij de episode wilde bewerken stelde die voor om zelf iets te schrijven dat beter was. En wat De Wilde betreft: we hebben het scenario wel door zijn mensen laten nalezen, kwestie van geen historische blunders te begaan. Soms zitten we niet honderd procent juist, maar dat is dan bewust gebeurd, de fictie heeft soms haar rechten.'

Dat scenario, daar heeft u zelf

niet aan meegeschreven?

'Toch wel. Geldof schreef een aflevering, speelde die door aan de dramaturg, de producer en mij, en de definitieve tekst kwam er pas nadat we met z'n allen de tekst grondig hadden doorgenomen. Het is van de eerste keren dat we op die manier tewerk zijn gegaan, maar het had al duidelijk effect: Rudy ging bv. bij de laatste afleveringen reeds veel meer in functie van de regie schrijven.'

Jullie hadden een budget van 30 miljoen?

'Voor de 'buitengewone kosten'. De lonen van het BRT-personeel zitten daar niet bij. We hebben fantastische produktiefaciliteiten gekregen, maar je kan niet met buitenlandse zenders concurreren. Vliegtuigen konden we ons bv. niet veroorloven, maar heel erg is dat niet. De oorlog is slechts een decor, belangrijk zijn de familieperikelen die zich in decor afspeelen, de manier waarop dat familieleven versnipperd wordt. Charlie, de hoofdrol, die erg engelsgezind is omdat hij in Canada gewoond heeft, heeft een zoon die uit opportunistische redenen met een Duitsgezinde weduwe trouwt, terwijl een man die gekwetst is tijdens de Eerste Wereldoorlog, en daardoor alles haat wat Duits is, een manzieke dochter heeft die met de Duitsers heult, en een zoon die gaat collaboreren.'

NTG

'Ik beaam wat Rudy al eerder zei: voor de zwarten zal de serie niet zwart genoeg zijn, voor de witten niet wit genoeg. Hoedanook, dit wordt geen zwart-wit verhaal. Rudy komt uit een zeer

anglofiel nest, maar toen ik het scenario voor het eerst las had ik de indruk dat hij uit een Duitsgezinde familie kwam. Zo'n angst had hij om partij te kiezen.'

Officieel is dit uw laatste serie, in werkelijkheid ook?

'Weet ik niet, ik heb geen plannen. De meeste vrienden zeggen dat ik het thuis niet zal uithouden, maar ik wil het toch maar eens proberen.'

Wat moet men later in de encyclopedie over Dré Poppe schrijven?

'Zal men ooit aan mij terugdenken? Ik ben maar een van de de kleine 'ficellekes' - een draadje in het web. Ik heb gewoon geprobeerd mijn werk goed te doen. Maar als u dan toch een antwoord wil: dat ik Gent z'n eigen teater heb teruggegeven was voor mij de grootste voldoening. En mijn grootste verbittering: dat men mij slechts twee jaar de tijd heeft gegeven om het NTG uit te bouwen en me toen buiten heeft gewerkt.'

U zou ook terug naar het teater kunnen. Of naar de avantgarde die u in het begin bracht.

'Interesseert me niet. Ik ben indertijd met theater gestopt, omdat televisie mij veel meer mogelijkheden bood, en omdat op het teater was uitgekeken toen men mij uit het NTG heeft gezet. En de avantgarde, tja. Wat mij interesseert is de onmiddellijke herkenbaarheid. Avantgarde is goed, daar niet van, maar het is tenzeerste de vraag of ik bv. nu op televisie avantgarde zou kunnen brengen.

In mijn beginperiode heb ik geprobeerd dat soort stukken erdoor te duwen, maar dat lukte niet. De kijkdichtheid was - en is - immers koning. Een programma met lage kijkcijfers, dat zou men als een inzinking beschouwen, omdat ik gewoonlijk zo'n hoge cijfers haal. Ik zou het me één keer kunnen permitteren - en dan is het gedaan.'

(MB)

rudy geldhof schrijft televisiereeks over de tweede wereldoorlog in het meetjesland

KLEIN LONDEN KLEIN BERLIJN

In een onooglijk klein berichtje in «Gazet van Antwerpen» lazen we een paar weken terug dat een zekere Rudy Geldhof druk doende was een televisieserie te schrijven over het oorlogsgebeuren in het Meetjesland. «Klein Londen, Klein Berlijn» was volgens het G.v.A.-artikelje de vermoedelijke titel. Ofschoon de televisieserie pas in 1986 op de buis zal komen, gingen we toch al even een praatje maken met de auteur. De plaats van ons gesprek is het drukke café «Craenenburgh» op de Brugse Markt en het scenario van onze ontmoeting zou zelfs niet misstaan in een... televisiereeks. Im-

mers, wij kenden Rudy Geldhof enkel «van horen over praten» en hij kende ons evenmin. Dat zou dus moeilijk worden... «We zullen in «de Eeckloonaar» zitten lezen in café «Craenenburgh»!» hadden we hem schalks aan de telefoon gezegd, maar dat vond hij een goed idee. En zo geschiedde het dat twee streekgenoten mekaar terugvonden in het drukke Brugge. Waarvoor een «Eeckloonaar» al niet kan dienen...

Rudy Geldhof is inderdaad een streekgenoot, want ofschoon hij in de Breydelstede geboren werd, woonde hij tot zijn dertiende in Knesselare, waar hij lagere school liep. Dan verhuisden zijn ouders met kinderen en het familiebedrijfje van winterhandschoenen naar Assebroek. In Brugge behaalde Rudy zijn middelbaar schooldiploma en nadien breekt voor

hem werkelijk een tijd van twaalf stelen en dertien ongelukken aan. Maar die tijd noemde hij een stevige basis voor een succesrijke schrijverscarrière.

Sportief is hij ook al, want tien jaar lang was hij de gevreesde spits van de provincialer Harop Knesselare, en haast even lang was hij jager op vrouwelijk schoon in het Meetjesland en druk bezoeker van dancing «Rodeo»...

Zijn echtelijke voorkeur viel uiteindelijk dan toch op een Brugse en momenteel is hij vader van 2 kinderen. In Brugge werd hij ook uitbater van een café-balzaal dat hij later zelf «Teater De Kelk» gaat noemen en waar hij zijn eigen stukken wil ensceneren. Hij had immers intussen zijn eerste stappen in het literaire wereldje gezet en met sukses. Het stuk «Het Souper» vestigde in '76 zijn naam en werd door de recensenten als één van de beste toneelproducten van de hedendaagse Vlaamse dramaturgie genoemd.

Ook in Eeklo wordt hij bekend als toneelauteur wanneer de plaatselijke toneelvereniging «Excelsior» zijn stuk «21en» afficheert. We schrijven begin 1982, moment ook waarop zijn eerste televisiebewerking «Lente» naar Cyriel Buysse wordt uitgezonden. Meeteen is Rudy Geldhof gelanceerd: nadien volgen «Cello en Contrabas» (naar Maurits Dekker), «Het Souper», en recentelijk nog «Tantes» (naar Buysse) en «De Surprise» (naar Belcampo) op het BRT-scherf. Geldhofs werk wordt naar waarde geschat. Reeds in 1976 kreeg hij de Provinciale Prijs West-Vlaanderen voor «De Geit», in 1979 ontvangt hij de Nestor de Tièreprijs voor «Winnaars en verliezers» en in '80 is de befaamde Visser-Neerlandiaprijs (die het beste onuitgegeven toneelstuk in Vlaanderen en Nederland bekroont) de zijne voor de momenteel opnieuw in Brugge lopende monoloog «Noch Vis, noch Vlees» (ofte «De Vrije Madam»). De dag voor ons gesprek in Brugge mocht hij in Nederland de Edmond Hustinx-prijs in ontvangst nemen voor het ganse oeuvre. «En eens ze zulke prijzen geven, betekent het dat je oud wordt...» lacht hij.

«In «Klein Londen, klein Berlijn» zal ik proberen om het grote oorlogsgebeuren op kleinschalig vlak te schetsen,» aldus Rudy Geldhof. «Klein Berlijn verwijst naar Maldegem en Ursel waar nogal wat kollaboratie was, terwijl met Klein Londen het opstandige Knesselare wordt bedoeld.»

dE : Het is niet de eerste maal dat je over de oorlog schrijft ?

Rudy Geldhof : Inderdaad niet, want ook «Mijnheer Karel», een monoloog (lees verder blz. 15)

KLEIN LONDEN KLEIN BERLIJN

VERVOLG VAN BLADZIJDE 1

over kollaboratietoestanden in het Meetjesland, sneed dit onderwerp aan. Trouwens, in dit stuk viel de in Maldegem welbekende naam «Delille»...

dE : Ook in «De Vrije Madam», een eenakter met Jaak Vissenaken, komen fragmenten uit een oorlogsverleden voor. Naar aanleiding daarvan vroegen een paar toneelrecensenten waar Rudy Geldhof de gegevens haalt om als jong auteur zo nauwgezet over de tweede wereldoorlog te schrijven. Nu is het zelfs zover gekomen dat je er een volledige serie over schrijft. Toch blijft de vraag : waar haal je het ?

Rudy Geldhof : Kijk, mijn ouders en familieleden die de tweede wereldoorlog wél meemaakten, hebben mij met verhalen uit die periode overstelpt. Zij vertelden mij over wit en zwart, maar vooral ook over veel grijs, als je me begrijpt. Daaruit heb ik enorm veel geleerd. Anderzijds heb ik ook veel opzoekingswerk verricht, want aan zo'n feuilleton begin je niet zonder informatie. Hierbij heb ik dan weer veel te danken aan inspecteur Ryserhoven, die ondermeer door zijn boeken en vertellingen over de Beernemse moorden bekend geworden is.

dE : De vertellingen van je familie en ouders zijn wellicht erg anekdotisch. Weerspiegelt zich dat ook in het feuilleton ?

Rudy Geldhof : Jazeker. De rode draad doorheen «Klein Londen, klein Berlijn» is het gevecht om het dagelijks bestaan van de kleine man op de buiten tijdens de tweede wereldoorlog. Ik zal hun kollaboreren tonen, hun smokkelen, stelen... Het spreekt voor zich dat dit zal gebeuren met anekdotes. Eentje ervan kan ik wel kwijt !

dE : Laat maar horen !

Rudy Geldhof : Wel, ik heb een in Eeklo vrij bekende neef die destijds bij de zgn. «Witte Brigade» was. Dat de Duitse bezetters hem in het oog hielden, is duidelijk. Net voor de bevrijding had die neef bij ons een nachtje geslapen en de Duitsers waren dat te weten gekomen. Ze hielden 's morgens vroeg een razzia bij ons thuis, maar mijn neef was al verdwenen. Ikzelf liep daar als een driejarige dreumes in mijn blote biljetjes rond en naar het schijnt zou ik mijn ouders van deportatie gered hebben. Eén van de soldaten scheen zo vertederd door mij daar zo te zien rondhuppelen, want hij had ook «ein kleine Rudy zuhause»... Zulke anekdotes zul je overvloedig in het feuilleton terug vinden, dat staat vast. Er zijn in het Meetjesland voldoende zaken gebeurd die als dankbare onderwerpen in de reeks kunnen aangegrepen worden ! Er zullen voldoende herkenbare situaties inzitten...

dE : Het zal dus voor een groot stuk auto-biografisch zijn ?

Rudy Geldhof : Wel ja, de hoofdpersonages bijvoorbeeld zijn afkomstig van één en dezelfde familie die een leerlooierij openhoudt. Bij ons thuis had men ook een leerlooierij, en later is dit overgeschakeld op een handschoenenfabriek !

**met mijn blote billetjes
redde ik mijn ouders
van de deportatie !!**

dE : Het gaat tenslotte toch ook om een paar Meetjeslandse gemeenten !

Rudy Geldhof : Jammaar, de plaatsen «Eeklo», «Ursel», «Maldegem», enz. zullen niet met naam genoemd worden. Kijk het is niet mijn bedoeling, noch die van de BRT om een serie te schrijven met een werkelijk op en top historisch juiste weergave van de feiten. Neen, er rest mij nog de vrijheid om hier en daar stukken in te lassen, anekdotes aan toe te voegen. Het gaat geen serie à la Maurits De Wilde worden, wat niet wegneemt dat de grote trekken wel historisch juist zullen zijn ! Ik heb er wel spanning, herkenbaarheid aan toe gevoegd en hiervoor heb ik dus geput uit de anekdotes die mij werden doorgespeeld.

dE : In het in Eeklo welbekende «21en» dat 2 jaar terug door Excelsior werd opgevoerd, komt die handschoenenfabriek ook terug.

Rudy Geldhof : Da's juist, maar nu zal het wellicht meer tot de verbeelding spreken. Ik heb al bepaalde scènes in het achterhoofd die erg reëel zullen overkomen bij de kijkers. Zo had mijn vader bijvoorbeeld een schuilplaats gemaakt in een oude, uitgedroogde waterput waarboven hij een hondehok (met blaffende inhoud...) had geplaatst. Geen mens kon vermoeden dat daaronder een schuilplaats was, maar daar hebben werkelijk mensen ingezet !

dE : Je hebt al stukken van Buysse en Belcampo voor televisie verwerkt, maar een authentiek scenario schrijven, zonder bestaande roman, is toch wel andere koek, denken we. Hoe ga je hierbij tewerk ?

Rudy Geldhof : Eerst moet je natuurlijk een heleboel informatie verzamelen : zowel het plaatselijke als het internationale oorlogsgebeuren neem ik hierbij onder de loep. Nadien kreëer ik een waaier van typetjes die tijdens de oorlog voorkwamen. Je kent ze wel : de kleine kollaborateur, de moffenhoer, de echte en valse verzetsstrijders, de smokkelaars, de zgn. «grijzen» die afwachtten wie het zou halen, enz. Hun avonturen, hoe groot of klein ook, verhaal ik op een spannende, dramatische maar ook humoristische manier in «Klein Londen, klein Berlijn». Er werd immers ook plezier gemaakt tijdens de oorlog, maar dat wordt vaak over het hoofd gezien bij feuilletons.

Eens ik een heleboel achtergrondinformatie heb verzameld en ik min of meer de grote trekken van mijn verhaal ken, maak ik de zogeheten «out-line» op, waarin ik ruw de periode, de lokaties en de personages van het verhaal schets. Dit is inmiddels gebeurd en werd goedgekeurd door de BRT-top. Ik kan zelfs verklappen dat ik aanvankelijk een vijftal afleverin-

gen had voorzien, maar het «skeleton» van het stuk is dermate in de smaak gevallen dat men mij gevraagd heeft om het nog breder uit te werken.

Nu ben ik bezig aan een gedetailleerde inhoud per aflevering en dat moet tegen het einde van dit jaar af zijn. Dat moet dan opnieuw aan de BRT voorgelegd worden en wanneer de goedkeuring volgt, moet om de drie weken een aflevering geschreven worden !

dE : Zo te horen moet je haast ononderbroken bezig zijn met het schrijven van zo'n televisiefeuilleton ?

Rudy Geldhof : Inderdaad, en daarom heb ik kortelings mijn café-theater «De Kelk» overgelaten om full-time aan het stuk te kunnen wer-

ken. Hiervoor zal ik me in Oedelem terugtrekken en je ziet : ik keer langzaam maar zeker naar de Meetjeslandse kontreien terug !

Ik wist op voorhand dat het doorwerken zou zijn, want een aflevering per drie weken is niet om mee te lachen... Ik moet dan ook aflevering per aflevering aan de BRT afgeven en het kan best dat men al gaat starten met opnemen voor de serie af is !

dE : Ga je de opnamen zelf bijwonen ?

Rudy Geldhof : Het is niet mijn gewoonte om de opnamen van een door mij geschreven scenario bij te wonen, maar nu ga ik voor deze reeks een uitzondering maken. Er zit teveel in van mezelf, het is geen stuk van Buysse dat ik herschreven heb, begrijp je ? Trouwens, ik denk dat ik de regisseur zal kunnen helpen bij het realiseren van de serie. Ik weet bijvoorbeeld hoe het er in een leerlooierij aan toe ging en hij misschien niet. Er kan dus best een vlotte wisselwerking zijn tussen de

regisseur en mezelf. Eén voorwaarde is onontbeerlijk : de regisseur moet ouder zijn dan ik. Hiervoor heb ik gedacht aan bijvoorbeeld Dré Poppe.

**wat je ook maakt over oorlog,
steeds komen er reacties los !**

dE : Je bent nu uit de vuist een serie aan het schrijven. Maar van BRT-zijde zijn er toch wel bepaalde zaken opgelegd waarmee rekening dient gehouden te worden. We kunnen aannemen dat bijvoorbeeld het budget van de reeks een belangrijk punt is.

Rudy Geldhof : Ik weet natuurlijk dat ik geen 20 huizen moet laten ontploffen, geen kerktoren moet bombarderen en geen 50 vliegtuigen moet doen neerstorten. Dit KAN gewoonweg niet in België want we beschikken niet over Amerikaanse budgetten. Ik kan wel natuurlijk vliegtuigen in de serie verwerken door een beroep te doen op archiefmateriaal. Om te voorkomen dat nieuwe filmbeelden met oud materiaal zal vermengd worden, kan ik die beelden zogezegd laten tonen tijdens het bioskoopjournaal dat in de oorlogsjaren druk werd bijgewoond.

Er zijn dan wel weer een aantal zaken die er zeker in moeten. Zo wil ik bij de bevrijding de Canadezen op tanks het dorp waar «Klein Londen, Klein Berlijn» zich afspeelt, laten binnenkomen. Die tanks moeten er zijn, want je kan de bevrijders toch niet per fiets laten binnenvallen...

Deze beperktheid van budget neemt niet weg dat ik in het scenario wel dure dingen zal inlassen. Wanneer ze door de BRT worden geschrapt, kan ik ze nog altijd herschrijven, maar wanneer ze passeren, zitten ze er toch in ! Ik weet ook dat ik niet onnozelen moet beginnen doen door mijn eisen onbereikbaar hoog te stellen. Ik zal wel de sfeer van de Duitse bezetting scheppen met beperkte middelen. Ondermeer de aanwezigheid van de tijdens de oorlog verplichte logies speelt hierbij een niet te onderschatten rol.

dE : Kun je iets kwijt over de inhoud, de hoofdpersonages misschien ?

Rudy Geldhof : De hoofdfiguur in «Klein Londen, Klein Berlijn» is een jonge vrouw die ingetrouwd is in een leerlooierij en waarvan men verwacht dat ze in die typische mannenwereld de huisslavin zal worden. Niets is echter minder waar en door een aantal beslissingen dwingt ze ondermeer respect af van de patriarch van de leerlooierij. Doet de jonge vrouw me terugdenken aan mijn moeder, dan wordt de patriarch ongetwijfeld een kopij van mijn vader. Dat was een soort Uilenspiegel in oorlogstijd, die nie aarzelde om bijvoorbeeld de verrekijker van een bij ons ingetrokken Duitser weg te moffelen, zonder het gevaar van die snode daad in te zien. Binnen dezelfde familie zal ik ook trachten de oorlogstegenstelling wit-zwart te laten weerspiegelen. Natuurlijk zal ook een liefdeshistorie niet ontbreken, want de jonge vrouw heeft een eerder ongelukkig huwelijk. Ze wordt stapel op een kunstenaar uit Eeklo die erg actief is in het verzet. En die stuit op nogal wat onbegrip in de leerlooierij !

de «witten» overdrijven veelal de «zwarten» zijn nog steeds rancuneus...

dE : Denk je bij het uitschrijven van de reeks niet aan bepaalde acteurs die geknipt zouden zijn voor een bepaalde rol ?

Rudy Geldhof : Eigenlijk niet, maar onrechtstreeks weer wel. Het zit namelijk zo : de BRT heeft een aantal vaste acteurs en ook een stapel freelancers op wie men haast iedere keer (of toch veelal) een beroep doet wanneer een televisiefeuilleton moet worden gedraaid. Zo zou ik bijvoorbeeld graag Jo Demeyere de rol van de kunstenaar uit Eeklo laten spelen, en ook zou Walter Cornelis er zeker een plaatsje moeten hebben. Al was het maar om de plaatselijke aksenten te kreëren in het stuk.

dE : Komen er dan dialectfragmenten in voor ?

Rudy Geldhof : Niet zo duidelijk, maar de klankkleur van de streek zal zeker aanwezig zijn. Ik zei het trouwens reeds : er zullen voldoende herkenbare situaties in verwerkt zijn. Zo is er in de serie een vrouw die op de kerktoren van het dorp zit te vrijen met Duitse soldaten. Die zal op het einde dan ook kaalgeschoren worden. Wel, die vrouw heeft écht bestaan in de streek waar ik vandaan kom !

dE : Dat zijn natuurlijk erg herkenbare personages. Vrees je dan ook geen reacties van kennissen of familieleden van betrokken personen wanneer je die toer op gaat met je serie ?

Rudy Geldhof : Kijk, wat je ook maakt over de oorlog, het zal steeds een delikate materie blijven. De gemoederen laaien hierover nog dikwijls hoog op en daarom is het begrijpelijk dat de BRT voor deze serie een auteur wilde die de oorlog niet zelf had meegemaakt. Ik begrijp beide zijden, zowel de witten als de zwarten. Ik zal de ganse zaak van uit erg menselijke hoek bekijken. Dat staat vast.

Bij het inwinnen van informatie is mij

ook opgevallen dat de «witten» nog sterk overdrijven of zelfs liegen, terwijl de «zwarten» nog steeds rancuneus zijn en vaak met tranen in ogen over de hele zaak vertellen. Ec waar !

dE : Praat men er makkelijk over Rudy Geldhof : Je moet in feite getroduceerd worden door een kenner van de mensen die je wil spreken want anders is het zeer moeilijk om iets los te krijgen. Er is een serie wantrouwen ontstaan na de serie van Maurits De Wilde, en dat heeft ervoor ons niet makkelijker gemaakt. Ook mijn neef, waarover ik reeds vertelde, lost niet veel. Hij was bij «witte brigade» maar is nog wat bang, nu nog, na 40 jaar !

dE : Een laatste vraagje, nog. I BRT-feuilletons hebben de weinig bijzondere reputatie om wel n goede akteerprestaties uit te pakken maar met ronduit slechte dialogen voor de dag te komen. Nu lezen we de perskritieken van «De Vrije Media» dat u op het gebied van dialogen in een adem mag worden vermeld met Claus, Van Den Broeck en andere groten uit ons klein toneelwereld. Is het huwelijk BRT-Geldhof dan uitweg uit de dialoog-crisis ?

Rudy Geldhof : Hoho, niet zo ha van stapel lopen. Het is wel zo dat van huize uit eigenlijk een toneelacteur ben. Ik besef beter dan wie om dat de dialoog voor 90% het tonischraagt en daarom is het belangrijk dat die goed zijn. «Klein Londen, Klein Berlijn» is tot nu toe mijn grootste werk. Ofschoon het er een is van zéér lange adem, moet het zeker go zijn. De BRT heeft immers niet de gewoonte om met een origineel feuilleton op de proppen te komen. I doen ze het wel en dan nog met I Meetjesland in vedette...!

MV

KLEIN LONDEN KLEIN BERLIJN

MEETJESLANDS ZWART EN WIT VANAF ZONDAG OP HET BRT-SCHERM

Ten huize van Toon Reyniers had de Eeckloonaar een gesprek met Willy Van Poucke, persvoorlichter van de BRT en tevens auteur van het boek «Klein Londen klein Berlijn», naar de gelijknamige tv-serie van Rudy Geldhof. Deze nieuwe reeks kunt u vanaf zondag 16 oktober gedurende 7 weken op uw scherm meebeleven.

De in de tv-reeks verhaalde feiten zijn geïnspireerd op wat zich afspeelde in onze streken, met name in Knesselare, Ursel, Maldegem, onder de Duitse bezetting gedurende WO II. Dit is namelijk de geboortestreek van de scenario-schrijver Rudy Geldhof. «Klein Londen, klein

Berlijn» is bij de persvisie door de critici sterk onthaald. Voor de regie tekende Dré Poppe, de maker van ondermeer «De burgemeester van Veurne» en «Charelke Dop».

Vermeldenswaard is dat bepaalde opnames in het Meetjesland plaatsvonden, met name in het Leen en op het vliegveld van Ursel, en dat daarbij voor de figuratie een beroep werd gedaan op leden van het Eekloos toneelgezelschap «de Kultuurdaad» (u moet maar eens op de Belgische en Duitse soldaten letten).

«Klein Londen, klein Berlijn»: vanaf zondag op het scherm, maar nu al uitgebreid op blz.

31

klein londen klein berlijn

Deel
1

televisie van en voor onze streek

Voor enkele jaren kreeg Rudy Geldhof van de brt de opdracht een scenario te schrijven met als thema «de oorlog». De auteur vertaalde die opdracht in het vertellen van de geschiedenis van zijn ouders. Klein Londen klein Berlijn werd inderdaad een autobiografisch werk van de tweede orde.

Voor het vlot tot stand komen van de serie werden o.a. opnamen gemaakt op het vliegveld van Ursel en in het Leen.

De plot speelt zich af in een dorp, in eender welk Vlaams dorp, en vertelt over het dagelijks leven tijdens de oorlogsjaren.

Rudy Geldhof, die tot zijn dertiende in Knesselare woonde, koos voor een klassiek verhaal, met een begin, een midden en een einde. Hij inspireerde zich voornamelijk op twee lokaties van Knesselare, met name de «Plaats», waar de burgerij woonde, en de «Eente» aan de rand van het dorp waar het volk huisde. Een zwart-wit tegenstelling die bijna noopt tot drama. In het doorlopend verhaal (niet episodisch opgebouwd, maar wel steeds eindigend op een klimax) ontdekken we de typisch Vlaamse situatie uit 1940-45, waarin twee strekkingen elkaar bekampen: de witten en de zwarten. De zwarten zijn de collaborateurs, de witten zijn zij die zich zo goed mogelijk doorheen de situatie trachten te slaan.

De weerstand verloopt van speels verzet en plagerijen tot gewapend verzet. Voor collaboratie werd gekozen ofwel uit noodzaak, ofwel uit winstbejag, ofwel uit idealisme. Wat de reeks sterk maakt, is dat beide partijen in EEN en dezelfde familie vertegenwoordigd zijn. Een gegeven dat leidt tot verandering, konflikt, alle ingrediënten voor drama.

Toch blijft de serie realistisch en vertoont ze de typische zin voor detail eigen aan Engelse produkties.

De auteur deed veel opzoeken, ging met veel mensen uit onze streek praten en kwam tot de ontdekking dat er in de gezinnen nog vaak over de oorlog navereld wordt.

Rudy Geldhof werkte aan de serie toen hij in Oedelem woonde (van '84 tot '87). Thans verblijft hij te Brugge. De opnames liepen over twee jaar (waarbij de weersomstandigheden tegenstribbelden, - de ene zomer is nu éénmaal de andere niet), wat zeven uur film opleverde. Het streven naar authenticiteit lag zeer hoog, zowel van de zijde van de auteur als van de zijde van de regisseur Dré Poppe. Zo spreken de Duitse personages Duits, ze zijn van origine Duits of ze komen uit de Oostkantons. Hetzelfde gaat op voor de Italiaanse en Engelse spelers.

Klein Londen klein Berlijn is een sterk verhaal dat realistisch en met het oog voor detail werd gecreëerd door Rudy Geldhof en met dezelfde intenties op beeld gezet door Dré Poppe.

De reeks loopt vanaf 16 oktober om 20.40 u., telkens op zondag op TV 1.

HET VERHAAL

1940. Een dorp in Vlaanderen. Er is enerzijds de dorpskern, anderzijds het volkse «Veld». De belangrijke man in het Veld is Charles Sierens, de «Canadees». Hij exploiteert een vervallen leerlooiersbedrijfje. Bij hem wonen zijn zoon Marc en diens vrouw Margriet. De «Canadees» is bij iedereen geliefd, maar vooral bij de vrouwen. Op het «Dorp» woont Gerard, de oudste zoon van de «Canadees». Gerard is getrouwd met de oudere Hilda, die een naai-atelier drijft. Hilda is, zoals meer bewoners van het «Dorp», een overtuigde Vlaams-nationaliste. De oorlog zal de sociale kloof tussen het «Dorp» en het Veld nog dieper maken. Op het Veld wonen de verzetslui en de smokkelaars. In het ruime huis van Gerard wordt, tot groot genoegen van Hilda, de Kommandantur gevestigd. Het Veld wordt voortaan Klein Londen genoemd: de inwoners luisteren naar de Engelse radio en aanhoren met graagte de verhalen van de «Canadees», die beweert dat de Amerikanen korte metten zullen maken met de Duitsers. Het «Dorp» wordt «Klein Berlijn». In de Kommandantur musiceren de Duitse commandant en Hilda, het atelier wordt ingeschakeld in de oorlogsproductie. De oorlog haalt de mannen weg, in verplichte of vrijwillige arbeidsdienst, als vrijwilligers voor het Oostfront, als onderduiker en maakt de vrouwen, noodgedwongen, zelfstandiger. Het dorp verandert, de mensen veranderen, familiebanden en vriendschappen worden verbroken, nieuwe verhoudingen ontstaan. Op vijf jaar tijds is veel veranderd, maar ook veel hetzelfde gebleven.

Geldhof over zijn schepping

«Klein Londen, Klein Berlijn» spookte al jaren door mijn hoofd. Toen de BRT contact met me opnam over een feuilleton over de oorlog stelde ik onmiddellijk voor een origineel scenario te maken. Ik had stof te over. Ik kom uit een familie die getekend uit de oorlog is gekomen. Dat heeft zijn sporen nagelaten. Nu kon ik dat allemaal grondig uitwerken;

Het verhaal is dus autobiografisch. Het is gesitueerd in het dorp waar ik als kind woonde, in een drietal dorpen eigenlijk: Knesselare, Ursel en Maldegem. De dorpen worden in de reeks niet met naam genoemd, maar de gebeurtenissen die er plaats hadden vormen de basis van het verhaal. Knesselare was anglofiel en werd in die dagen Klein Londen genoemd. Ursel en Maldegem waren Duitsgezind en werden omgedoopt tot Klein Berlijn. In het feuilleton situeer ik alles in één dorp dat bestaat uit de dorpskom waar de burgerij woont en een volkswijk. De mannelijke hoofdfiguur Charly (de «Canadees») is de ongekroonde «wijkburgemeester» van de volksbuurt. Hij heeft aanzien bij de mensen, hij is populair. De anglofiel Charley heeft twee zonen die de kant van de collaboratie uitgaan. Binnen dezelfde familie is er wit en zwart

Het verhaal begint net voor de oorlog. De tegenstellingen die in het dorp aanwezig zijn worden aangezet tijdens de bezetting.

Wit wordt uitgesproken wit en zwart dito. Ik heb vooral aandacht voor het lot van de kleine man».

Op de opmerking dat die benadering doet denken aan de Duitse reeks «Heimat» antwoordt Rudi Geldhof: «Het voorstel de reeks te schrijven werd gedaan voor «Heimat» op het scherm kwam. Ik was al volop aan het schrijven toen «Heimat» werd uitgezonden. Trouwens, mijn schrijfstijl is helemaal anders. In mijn verhaal zit ook meer vaart, meen ik. Er gebeurde ontzettend veel in die jaren, aan stof was er geen gebrek.»

Er worden veel verhalen door elkaar geweven. Was dat niet gevaarlijk voor de coherentie van de reeks?

«Er worden inderdaad veel verhaaldraden gebundeld. Toen het schrijfwerk af was bleek dat geen problemen te geven. Als je iets over de oorlog wil tonen, moet je een uitgebreid scala van gevoelens kunnen aanbieden, wat dus betekent dat je een groot aantal personages invoert. Er zijn de niet geëngageerden (de meesten), de verzetslui, de weerstanders van het laatste uur, de collaborateurs uit overtuiging, uit opportunisme of uit noodzaak. Het leven van die mensen raakt elkaar, zoals dat in een dorp gebeurt. Ik meen er te zijn. Ik meen er te zijn in geslaagd de personages en het verhaal dat ze met zich meedragen harmonisch in elkaar te doen passen».

Waren Vlamingen zo moedig tijdens de bezettingsjaren? Konden ze zich veroorloven de draak te steken met de Duitsers op de manier waarop Charly dat doet, door hen bv. hun eigen kat als feestmaal op te dienen.

«De Vlamingen gedroegen zich inderdaad niet al te moedig. Maar zoals ik al zei, het verhaal is autobiografisch. Mijn vader was een Uilenspiegelfiguur die zich net als Charly gedroeg. Hij ging niet echt in het actieve verzet maar was niet wars van plagerijen, waarbij hij zichzelf in gevaar bracht. Trouwens, ik toon ook de andere attitudes. De oorlogsburgemeester en de veldwachter zijn kruiperige figuren».

De vrouwen groeien, worden mentaal sterker? Ik denk aan de figuur van Margriet.

«Ook dat is autobiografisch. Mijn moeder is in een leerlooierij terechtgekomen en dat in de mannenwereld van toen. Ze was een jong, braaf meisje, dat had geleerd zich nederig en onderdanig te gedragen. Door de omstandigheden gedwongen ontpopte ze zich tot iemand die heel wat kwaliteiten bezat, tot een vrouw die weet in te grijpen. Margriet trekt de leerlooierij weer op gang. Ze is een vrouw van haar tijd, ze is bereid te incasseren, maar dan wel tot een zekere grens is bereikt. Eénmaal die is overschreden, komt ze voor zichzelf op.»

Verhalen over de oorlogstijd lokken altijd reacties uit...?

«Vandaar dat ik mijn standpunt wil verduidelijken. Ik kom uit een anglofiel nest. Twee van mijn kozijs zijn omgekomen in een concentratiekamp, ik heb een neef die verzetstrijder was, mijn ouders werden bijna gedeporteerd. Ik was twee jaar toen en heb mijn ouders gered omdat ik Rudi heette, net als het zoontje van de Duitser die de razzia deed. Hij rekende ze niet onmiddellijk in. Het bevel werd voldoende lang opgeschort tot de bevrijding. Die achtergrond heeft me niet belet om afstand te nemen. Aan de reeks is een ontzettende hoeveelheid research voorafgegaan. Ik had al een veel genuanceerder standpunt dan mijn familieleden en dat is nog opener geworden. Niettemin maak ik me geen illusies. Voor de witten zal mijn verhaal te zwart zijn, voor de zwarten te wit. toch heb ik me nooit als een inquisiteur opgesteld. Mijn aandacht ging naar **menselijke** relaties.

Klein Londen Klein Berlijn

scenario: Rudy Geldhof
productie: Winnie Enghien

Rolverdeling

Charley: Paul Cammermans
Margriet: Ilse Uitterlinden
Marc: Wim Danckaert
Hilda: Hilde Uitterlinden
Gerard: Hans Royaards
Edwin: Erik Burke
Meersman: Willy Vandermeulen
Vrouw Meersman: Lieve Moorthamer
Michel: Ludo Busschots
Liesje: Christel Domen
Poltje: Filip Sillis
Oscar: Dries Wieme
Cyriel: Carry Goossens
Nand: Ward Rooze
Liliane: Nadine Van Vosse

en met

Roger Bolders, Jef Burm, Anton Cogen, Walter Cornelis, Jo De Backer, Denise De Weerd, Roger De Wilde, Blanka Heirman, Vic Moeremans, Ronald Oudmans, Dirk Roofthoof, Max Schnur, Gabriël Van Landeghem, Veerle Wijffels.

Wat we in aflevering 1 te verwerken krijgen:

Een klein Vlaams dorp, kort voor de Duitse inval in 1940.

Het dorp is opgesplitst in twee partijen: de burgerij uit de dorpskern, die latent pro-Duits is, en de meer volkse bewoners van het «Veld», een gehucht aan de rand van het dorp.

Iedereen van het Veld is druk in de weer met de voorbereidingen van een Vlaamse kermis ten voordele van de gemobiliseerde soldaten.

Deze kermis vindt plaats in de hovingen van Charley Sierens, de Canadees. Hij is de belangrijkste man van het veld, ooit een pionier in Canada; nu de baas van een uitgeleefde leerlooierij. Charley is een lustig weduwnaar en vader van twee zonen: Gerard, de oudste, die door zijn huwelijk met de rijke zakenvrouw Hilda opgekomen is op de sociale ladder, en Marc, die nog thuis woont.

Beiden zijn ze gemobiliseerd.

Tijdens een kort verlof leert Marc Margriet kennen. Een romance bloeit open en wanneer Margriet ontdekt dat ze zwanger is, besluiten ze, na de nodige strubbelingen, te trouwen.

De dag na de trouwpartij breekt de oorlog uit. Gerard en Marc moeten zich bij hun eenheid voegen.

*Toon Reyniers
(in samenwerking met Willy Van Poucke)*

klein londen klein berlijn televisie van en voor onze streek

Deel 2

De pers- en publikatiedienst van de brt besloot van de geslaagde reeks Klein Londen Klein Berlijn een boek te publiceren. In aanmerking voor deze karwei kwam Willy Van Poucke, werkzaam als persvoorlichter in voorgenoemde afdeling en niet aan zijn proefstuk toe op literair vlak.

De beslissing om de serie in romanvorm uit te geven, vloeit voort uit het feit dat het gegeven sterk dramatisch is, maar evenzeer sterk beschrijvend. Ook de chronologische opbouw van het verhaal leende zich voor het omzetten van drama in epos. Voorts kenmerkt het originele scenario van Rudy Geldhof zich door een grote verhaallijn met verschillende subverhalen, eveneens passend in romanvorm.

Aan de auteur van de roman Willy Van Poucke om uit de dialogen personen te distilleren en ze diepgang te geven. Aan de auteur om uit de lokaties lokale kleur te putten die bij de lezer de juiste beelden oproept.

Twee kritische lezers zorgden voor de beoordeling van het manuscript; met name de scenarist Rudy Geldhof, die het script stiekem doorgaf aan zijn ouders, en regisseur Dré Poppe, die via de camera aan het oorspronkelijk werk vlees gaf.

In dit deel ontlede we verder de serie en laten de romanschrijver Willy Van Poucke en de regisseur Dre Poppe aan het woord.

televisie: vluchtig maar levensecht

«Televisedrama is een massaproduct. Fluks geconsumeerd en nog vlugger vergeten. Licht verteerbare kost waar nauwelijks op moet worden gekauwd. Maar nu en dan wordt een feuilleton gemaakt dat de kijker zich zelfs na jaren nog herinnert, iets met een heel eigen smaak, iets van een opvallend evenwichtige of markant eigenzinnige dosering. *Heimat* bijvoorbeeld en *The Singing Detective*. Ik heb er een lief ding voor over te verwedden dat de Vlaamse kijker ook de reeks van de BRT-Dienst Drama *Klein Londen Klein Berlijn* aan dat korte lijstje klassiekers zal toevoegen.» Aldus Willy Van Poucke.

Van Geldhof krijgt de kleine mens de waardigheid mee, die direkt voortvloeit uit echtheid. Het feit dat Geldhof hier autobiografisch heeft gewerkt, hij vertelt het verhaal van zijn ouders, verklaart allicht zijn intense preoccupatie met authenticiteit. Zelden zijn de Vlaamse volksmens en kleinburger zo levensecht op het televisiescherm afgebeeld. Er zit evolutie in de personages, groei naar een meer gedefinieerd karakter of afglijden naar een versplinterd zelfbeeld. Er worden geen «types» opgevoerd, zoals zo vaak het geval is en als er al eens een banjospeler of een «zereloper» door het beeld snelt, is diens aanwezigheid er alleen voor de historisch-folkloristische waarachtigheid.

De motor van het verhaal is de oorlog. In een dorp stroomt de tijd trager, de verhoudingen, tussen de mensen liggen vast, weerstaan aan verandering, want iedereen kent iedereen en wil dat zo houden. In de eerste aflevering van de serie wordt het dorp getoond zoals het was en nooit weer zal worden. Rond het dorpsplein wonen de kleinburgers, de bakker, de slager, de textielabrikant. Aan de rand ligt het «Veld», waar de landarbeiders wonen en de stropers. Voorman van het «Veld» is Charly, een leerlooier met afzetmoeilijkheden, een losbol, een vrouwenloper. Hij heeft boven zijn stand maar in overeenstemming met zijn reputatie. Hij wordt de «Canadees» genoemd, in zijn jonge jaren is hij naar de Nieuwe Wereld uitgeweken en is met nog meer panache teruggekeerd. Hij staat met het ene been in en met het andere buiten het dorpsleven. In het grootste huis rond het dorpsplein woont Hilda, de schoondochter van Charly, een hautaine vrouw die er een naaiatelier drijft. Ze is het volstrekte tegendeel van haar schoonvader, waar hij avontuur verwelkomt, streeft zij naar zekerheid, waar hij een reputatie moet in stand houden, zoekt zij haar status te verbeteren. Door twee karakters van zo'n allure als spil van zijn verhaal te kiezen, ontsnapt Geldolf aan de dorpsbekrompenheid die zovele boeken, films en feuilletons van bij ons kenmerkt. Ze zijn niet de enige «sterke» perso-

nages. Er is ook Margriet, een prachtige vrouwenfiguur, die door de omstandigheden wordt gedwongen het vastgelegde patroon te doorbreken waar een vrouw van haar generatie moest in passen. Marc, de jongste zoon van de Canadees, is een tragische mislukking en niet gewoon maar een sukkel. Hij schopt om zich heen voor hij zijn zelfvernietiging voltrekt. Liesje ook, die zich met stijl verloopt, een gestalte die vaak in oorlogsliedjes werd bezongen. Het zich banaal aandienende lot van al deze mensen wordt door elkaar gegooid door de oorlog, die kundig in de eerste aflevering wordt geïntroduceerd door een sleutelscène te laten spelen op een Vlaamse kermis ten voordele van de gemobiliseerden. Geldhof werkt met tegenstellingen die voor meer staan dan alleen maar de figuren, die werelden tegen elkaar uitspelen. De wrijvingen tussen Charly en Hilda staan op een dieper liggend niveau gelijk met de spanning tussen vrijheid en orde, tussen Uilenspiegel en Alva. Charly verzet zich op een speelse manier tegen de bezetter, Hilda collaboreert van ganse harte. Charly maakt deel uit van de geest van Vlaanderen, Hilda vertegenwoordigt het enge, door het nationalisme geconstrueerd Vlaanderen dat merkwaardig weinig met ons volkskarakter gemeen heeft. Er zijn nog meer tegenstellingen uitgewerkt tussen de in wezen fatsoenlijke Michel en zijn lichtzinnige zus, allebei collaborateurs uit noodzaak; tussen de ethisch hoogstaande Margriet en de onverantwoordelijke Marc; tussen de eerste commandant, een «goede» Duitser, een beschaafd man en zijn liederlijke opvolger, de plunderende krijger. De verschillende verhaallijnen waaieren uiteen en komen weer samen. In elke aflevering zit spanning ingebouwd, er is plot, evolutie, karakterontwikkeling en psychologische trefzekerheid.

Klein Londen Klein Berlijn zal worden vergeleken met de indrukwekkende Duitse reeks *Heimat* en heeft in elk geval het opzet gemeen: het reilen en zeilen van een familie in een klein dorp terwijl er wereldgeschiedenis wordt geschreven en de inwoners verplicht zijn te ondergaan of verder te kijken dan hun neus lang is. Maar er is een groot verschil. *Heimat* was een snoer van tafereelen, stuk voor stuk pareltjes, maar zonder chronologische en thematische verhaalopbouw.

Daarentegen heeft Geldhofs scenario een begin, een middenstuk en een einde en is het niet fragmentarisch of episodisch opgebouwd.

Het verhaal overspant vijf jaar, van 1939 tot 1944, van mobilisatie tot bevrijding. Zoiets is een hele opgave voor een regisseur, kinderen worden man of vrouw, toestanden veranderen. Een land in een oorlog evoceren is ook een dure opgave en de werkgever van regisseur Dré Poppe is Croesus niet, maar dat is niet opvallend van dit produkt af te lezen en dat alleen al is een compliment van betekenis. Poppe koos voor een realistische aanpak, in dit geval de enige goede. De reeks is bij wijlen gevoelig, nooit sentimenteel; keihard, nooit smakeloos; grappig, nooit boertig. Zijn realisme is van de Angelsaksische soort, dus met het oog voor het kenmerkende detail, met vastpinnende aandacht voor het randgebeuren. Bij het bekijken van de afleveringen moest ik vaak aan de aanpak van BBC-drama denken. Geen topzware accenten dus, nog meer aangedikt door pathetische acteerstijl of aanzwellende muzikale of andere effecten. De acteerstijl is ingehouden, filmisch. Er is ruimschoots gebruik gemaakt van, voor het BRT-drama, onbekende gezichten. Die «nieuwkomers» doen het opmerkelijk goed.

regisseur dré poppe over zijn bijdrage

«Op de Dienst Drama leefde het idee dat er iets moest worden gedaan over de Tweede Wereldoorlog, vooral dan over hoe onze mensen dit dramatisch moment van de wereldgeschiedenis hadden ondergaan. Het moest een familiekroniek worden, een soort Vlaamse «Heimat». Oorspronkelijk werd voorgesteld om uit te gaan van een roman. Scenarist Rudy Geldhof las de roman en was van oordeel dat hij iets beters kon maken. De hand-schoen werd hem toegeworpen en fluks door hem opgevangen. Rudy Geldhof stuurde een veelbelovende synopsis in, die klaarblijkelijk veel autobiografische elementen bevatte. Uit de tweede hand dan, want hij is te jong om de oorlog te hebben meegemaakt, het autobiografische zit in de familieoverlevering. Toen het typoscript van de eerste aflevering arriveerde bleek alras dat de hoog gespannen verwachtingen meer dan ingelost werden. Elke volgende aflevering bevestigde dit opnieuw: er zit dramatische spanning in dit verhaal, de personages zijn mensen van vlees en bloed, mensen die hun tijd ondergaan of zich ertegen te weer stellen, die met elkaar in botsing komen of elkaar vinden. De oorlog is decor. Alles draait om de intermenselijke verhoudingen in een drop en binnen een bepaalde familie. De figuur van Charley een leidersfiguur, is prachtig.

Het is een soort Uilenspiegel, die evenwel een evolutie ondergaat. Hij wordt diep menselijker. Vooral uit de verhouding met zijn schoondochter blijkt dat, die op haar haar beurt verandert, daartoe gedwongen wordt door de omstandigheden. De familie van Charlie werd schitterend uitgebouwd. Ook de burens, die aan de familie zijn gelieerd, worden als waarachtige mensen uitgetekend.

De figuur van Liesje, die op korte tijd van kind tot vrouw wordt, die alle illusies van de jeugd verliest na haar abortus; een prachtrol is dat. Ik had ze toevertrouwd aan de jonge actrice Christel Domen, met wie ik voor «Charelke Dop» had samengewerkt. Naarmate de afleveringen werden ingeleverd werden we er beiden stil van. Dit was geen kleine rol! Dat was een rol die heel wat vergde van een actrice en Christel speelt dat op een formidabele manier klaar.

Een reeks waarin vijf jaar wordt overbrugd schept natuurlijk specifieke problemen. Kinderen worden man of vrouw, het karakter van de personages verandert. Zo iets maakt de taak van de regisseur belangrijker. «Klein Londen, Klein Berlijn» is een rijk verhaal, met veel schakeringen en veel evolutie. De acteurs moet voortdurend worden duidelijk gemaakt welke scène voorafgaat aan die welke wordt opgenomen. Dat situeren, de verhaallijn in het oog houden, dat is de zaak van de regisseur. Acteurs moeten zich daar niet om bekommeren. Die moeten zich concentreren op de scène van het moment.

We hebben geopteerd voor het realisme. Ik beseft dat dit hier en daar kwetsend kan overkomen. De collaboratie wordt getoond, de motieven die ertoe aanleiding worden worden duidelijk gemaakt. Echte verzetslui en weerstanders van «het laatste uur», die twee facetten van het verzet komen aan de orde. Dat kan allemaal aanleiding geven tot reacties. We lokken die niet bewust uit, maar ze kunnen het gevolg zijn van de realistische aanpak waarvoor we hebben gekozen. Dat realisme dringt door tot in de rolbezetting: Duitsers worden door Duitsers, Italianen door Italianen vertolkt.

«Klein Londen, Klein Berlijn» speelt zich niet in een met name genoemd dorp af. Het verhaal kon overal in Vlaanderen plaats hebben gevonden. Elk dorp had zijn Klein Londen en zijn Klein Berlijn.»

Het boek «Klein Londen Klein Berlijn» is verkrijgbaar door overschrijving van 595 fr. op PR. 000-0074040-29 van de BRT.

Toon Reyniers
(in samenwerking met
Willy Van Poucke)

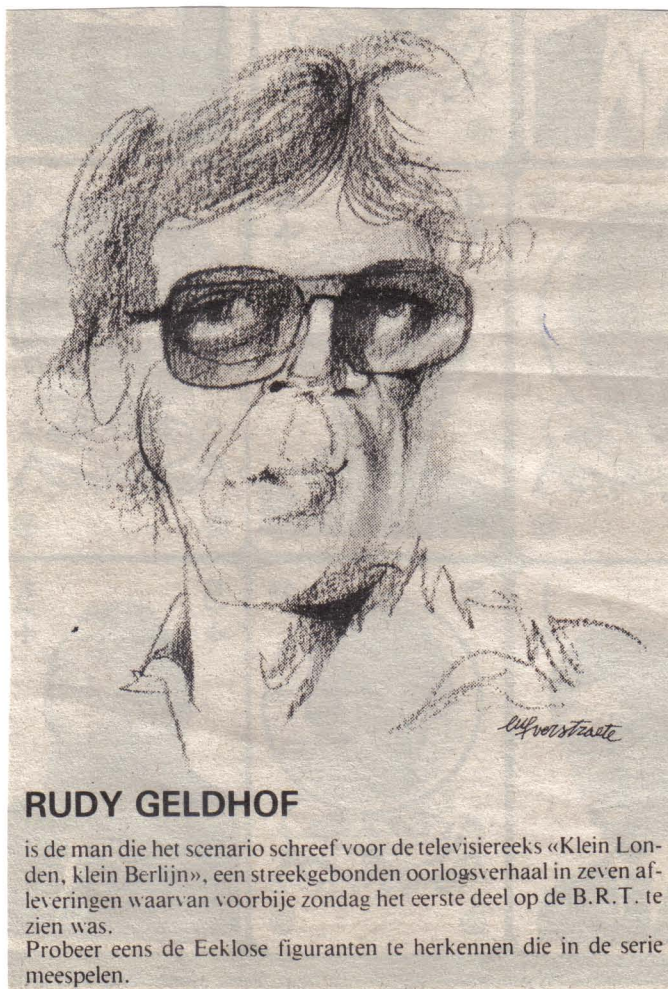

Klein Londen

Klein Berlijn

Willy Van Poucke
naar
Rudy Geldhof

RUDY GELDHOF

is de man die het scenario schreef voor de televisiereeks «Klein Londen, klein Berlijn», een streekgebonden oorlogsverhaal in zeven afleveringen waarvan voorbij zondag het eerste deel op de B.R.T. te zien was.

Probeer eens de Eeklose figuranten te herkennen die in de serie meespelen.

Eén van de meest opvallende akteerprestaties in de BRT-televisieserie „Klein Londen, Klein Berlijn” (scenario : de Bruggeling Rudy Geldof ; regie : Dré Poppe), waarvan zondag aanstaande de 7e en laatste aflevering op de buis komt, werd neergezet door aktrice Ilse Uitterlinden, in de rol van Margriet.

Ilse Uitterlinden studeerde in 1980 af aan de Studio Herman Teirlinck, speelde mee in diverse produkties van de Internationale Nieuwe Scène en maakte met dit gezelschap ook een belangwekkende toernee doorheen Oost-Duitsland. Een overstapje naar de Haagse Comedie – waar ze een kontrakt aangeboden kreeg voor drie hoofdrollen – ging niet door omdat Ilse in verwachting geraakte. Drie maand nadat haar dochtertje Amaryllis was geboren, stond zij echter al terug op de planken. Daarna begonnen de opnames voor „Permeke”, een film van Patrick Conrad, waarin zij samen met de Nederlandse akteur Paul Steenbergen de hoofdrol vertolkte.

Na een korte periode bij het Brialmontteater in Brussel en een produktie bij de KVS, toert Ilse Uitterlinden momenteel met de teatergroep De Tijd door Vlaanderen en Nederland met „Don Carlos” van Schiller.

Voor haar akteerprestatie in „Ritter dene Voss” van Thomas Bernard bij de Korrekelder (Brugge) werd zij genommeerd voor de Nederlandse theateronderscheiding, de „Louis d’Or”.

Tussendoor deed Ilse Uitterlinden ook televisie-ervaring op. In het „Liegebeest” speelde zij vier jaar „Oma” en was zij twaalf afleveringen lang medepresentatrice in „Alleen al het idee” („maar dat zijn de mensen al lang vergeten...”).

Wij praatten met deze innemende, enthoesiaste teaterpersoonlijkheid over „Klein Londen, Klein Berlijn” én over haar passie : het teater !

ILSE UITTERLINDEN :

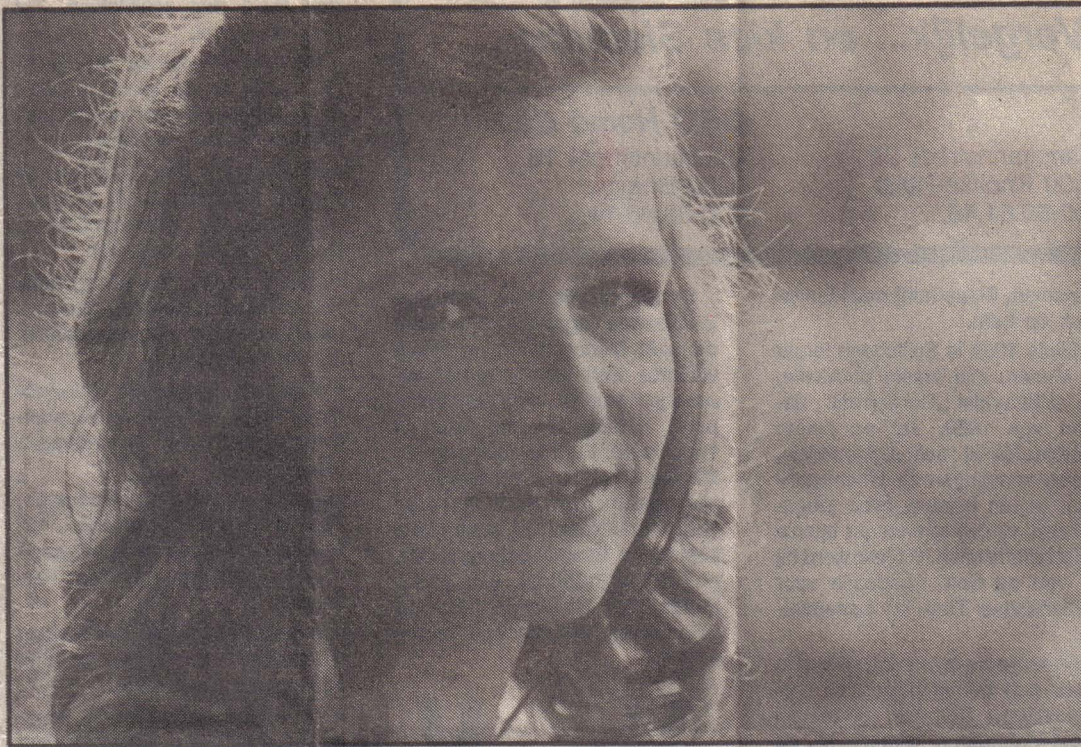
**„In het personage van Margriet
(„Klein Londen, Klein Berlijn”)
herkende ik vooral
de onmondigheid zeer sterk”**

VW : Hoe heb jij je voorbereid op de rol van „Margriet”. Jij hebt de oorlog niet bewust meegeemaakt...

I.U. : „Ach, de oorlog is eigenlijk niks nieuws. Je leest over oorlog in boeken, je ziet series op televisie, er zijn films... Rudy Geldof heeft het verhaal neergeschreven van mensen in een welbepaald dorp, in een welbepaalde situatie : de oorlog. Hij heeft zich niet toegelegd op de oorlog an sich, maar wél op de situatie van de mensen onderling, wél rekening houdend met het feit

dat zij zich in een oorlogssituatie bevonden.

Voor mijn personage vond ik het belangrijk dat zij veel vlugger volwassen werd. Zo'n oorlogssituatie noodzaakt daartoe. Ik heb me dus eigenlijk méér in die situatie moeten inleven. Ik heb daarover uitvoerige gesprekken gevoerd met regisseur Dré Poppe. Hij heeft me verteld waar hij naartoe wilde, we hebben de zeven afleveringen samen gelezen, over de rollen gesproken met de hele „cast”. In het begin had ik het wel een beetje

moeilijk met mijn rol..."

VW : Waarom ?

I.U. : „Ik vind dat bijna alle vrouwenrollen in Vlaanderen een moeilijker kleur hebben. Toen ik het scenario voor de eerste keer las, kon ik de Canadees direkt invullen. Marc, die zag ik zo voor mijn staan. Maar voor mezelf had ik het idee van : wat is die Margriet nou voor een wezen ?

Dré Poppe begreep mijn aarzelning niet zo goed, want hij voelde dat blijkbaar anders aan. Hij stelde : „Je moet het niet zo moeilijk gaan zoeken. Margriet is gewoon iemand die als een jonge, onmondige vrouw, récht uit de meisjesschool de serie binnenstapt en dan getorpedeerd wordt in een situatie waarbinnen ze stilletjes aan moet leren ageren en mondig leert worden. Zij maakt een evolutie door van een schuchter meisje tot een vrouw die het roer in handen neemt.”

VW : Had je bij de opnames zicht op wat de serie uiteindelijk zou worden ?

I.U. : „Soms was dat wel moeilijk omdat je natuurlijk niet kronologisch opneemt. Maar ik had voor mezelf een lijstje gemaakt met alle scènes die ik moest spelen. Dat

boekje had ik altijd bij mij en als we dan bv. scène nummer zoveel opnamen, dan bekeek ik even de sekwenties ervóór. Dus, ik wist eigenlijk vrij goed waar ik vandaan kwam en waar ik naartoe moest. Dat boekje is een vrij goede hulp geweest, ja. Het verhinderde dat je niet radeloos begon rond te zwalpen en maar wat aanmodderde...

Maar toch, het blijft soms moeilijk hoor. Ik ben voor mezelf een zeer kritische kijker en als ik nu de serie zie, bemerk ik dat ook bij de andere personages. Dan denk je : „Hier had je nu net iets méér moeten meedragen van wat je daarstraks had...” Snap je ? En dat is er dan net niét.

Het is natuurlijk ook allemaal een kwestie van ervaring. Voor mij was het de eerste keer dat ik ook zo'n lang trajekt moest afleggen. Ik had heel veel schrik en heb bewust mijn personage in toom gehouden. Want je hebt in de serie dat andere meisje, Liesje. Nou ja, die moest iets hebben waarvan de kijker meteen zegt : hmm, daar zit wat in ! (lacht)

Maar bij mij moest dat allemaal heel stilletjes groeien, vond ik. Soms vroeg ik me wel af, of ik niet té ingehouden speelde. Maar daarnaast was er konstant de

angst om aan overacting te gaan doen. Want soms wordt wel eens gezegd : speel maar, speel maar ! En dan zie je dingen gebeuren waarvan je denkt : god, moest dit nu in de hand gehouden zijn, dat zou pràchtig geweest zijn.”

VW : Jan Declair zegt over zijn rol van Raymond : „Ik heb nooit geweten wat ik aan het opnemen was. Nu ik de samenhang zie, word ik er stil van...”

I.U. : „Ja... Jan had tijdens de opnames écht wel zijn reserves. Maar, als je nu al die afleveringen na mekaar ziet, dan zie je toch ook

dat de serie alsmaar groeit. Ik vind het wel vervelend dat ik niet àlle afleveringen op voorhand heb gezien, zodat ik nu elke aflevering met gekrulde tenen zit te bekijken !” (lacht)

VW : De rol van Margriet is geïnspireerd op de moeder van Rudy Geldof.

I.U. : „De serie is opgehangen aan autentieke gebeurtenissen, maar Rudy heeft er natuurlijk wel veranderingen in aangebracht. De grondstof heeft hij gebruikt om zijn fantasie verder in uit te leven. De figuur van Charlie is ook gebaseerd op zijn vader, maar hij heeft de figuur véél genereuzer gemaakt. Omdat zijn vader een échte haat had tegen de Duitsers. Deze figuur heeft dat op een heel andere manier. En dat vind ik goed. Het is veel subtieler om een dergelijke houding achter een masker van humor te verbergen.”

VW : Zat er in de rol van Margriet iets waarmee je een zekere affiniteit voelde ?

I.U. : „Hm... voor een deel wel. Een rol benader je, hoe dan ook, toch altijd vanuit jezelf, met jouw eigen temperament. Ik vind ook dat het allemaal heel periodiek is wat je doet. Met „Klein Londen, Klein Berlijn” zat ik in een bepaalde fase in mijn leven en daar vind je uiteraard sporen van terug op het scherm. Bij mij werkt dat toch zo.

Misschien zijn er mensen die een konstante kunnen trekken in hun leven ? Ik niet. In het personage van Margriet herkende ik de onmondigheid zéér sterk. Ik vind

(Vervolg blz. 5)

ILSE UITTERLINDEN

Vervolg van blz. 1

voor mezelf dat ik weliswaar uit een aangenaam gezin kom, maar dat ik als vrouw toch heel erg onmondig was. Ik heb daar nu nog sporen van... Dat je jezelf veel minder durft poneren, dat je veel minder voor jezelf durft opkomen, dat je altijd tracht een weg te zoeken om de kerk in het midden te houden. Bang zijn om iemand te kwetsen... En voor jezelf heb je dan de wens om eigenlijk door iederéén graag gezien te worden. En je moet gewoon leren dat dit gewoon niet kan! Want dan loop je tegen de muur...

Ik vond Margriet ook een perso- nage dat – tot een bepaald punt – niemand pijn wil doen, heel vaak inkasseert en dan zegt: nu is het genoeg! Dat is herkenbaar voor

„Zus“ Hilde Uytterlinden.

mij, ja!

Ook de relatie in de serie tussen de broers, die familieband, is herkenbaar. Alleen heb ik dat soort moedergevoel over mijn broers en zussen niet gehad, want ze waren allemaal ouder dan ik. (lacht) Al- hoewel... (denkt even na) was er eentje negen jaar jonger dan ik en daar had ik dan wél een soort moedergevoel over.

De triestheid die over sommige personages hangt herken ik ook, vooral in bepaalde periodes in mijn leven. Alleen, Margriet maakte het anders mee, door haar relatie, door de oorlog... Het gevaar zit er dan in dat zo'n perso- nage verbit- terd geraakt, maar bij Margriet werd dat dan opgelost door de nieuwe liefde die zij ontmoet."

VW: In de serie wordt je inder- daad verliefd op Raymond - Jan Declair. Hoe was het werken met zo'n geweldig akteur, die trou- wens al heel wat filmervaring achter de rug heeft?

I.U.: „Héérlijk was het. Ik vind Jan trouwens ook een zéér goed akteur. Maar, ik ken Jan al héél lang. Mijn vader bewoog zich nog- al in het acteursmilieu, dus, ik ken Jan al vanaf mijn veertiende. Via de Nieuwe Scène heb ik hem dan bewuster leren kennen. Néé, Jan was zeker geen vreemde voor mij!"

VW: Jouw zus, Hilde Uytterlin- den vertolkt in de serie de pro- Duitse Hilda. Ik las ergens dat zij het wel moeilijk had om zich in die pro-Duitse gevoelens in te leven...

I.U.: „Niét dat ze sympathiseer- de met de Duitsers, maar wél dat zij het als moeder fantástisch vond dat haar zoon naar het Oost- front trok. Dré Poppe moest er haar echt van overtuigen dat die mensen toen zó door dat ideaal bezeten waren... Hilde zei: „Ik kan me niet voorstellen, hoe pro- Duits je ook bent, dat je kan toejuichen dat je kind aan het Oostfront gaat vechten en er eventueel zijn leven zal laten..." Het draaide meer om dát konflikt en dat kon ik overigens heel goed begrijpen..."

VW: Momenteel toer je met het teatergezelschap De Tijd nog rond met „Don Carlos“ van Schiller. Buiten een paar recensies kraait er geen haan over jouw prestatie

in dat stuk. Met „Klein Londen, Klein Berlijn“ sta je ineens in de belangstelling. Is dat niet frustrerend?

I.U.: „Ach nee, je moet weten dat als je voor de televisie werkt, je sowieso voor een massa werkt. In het teater werk je voor een beperkt publiek, maar... met zeker zoveel liefde. Ik hou ontzettend véél van het teater."

VW: Is dat het applaus dat je niet kan missen?

I.U.: „Applaus is zo'n klein onderdeeltje van het teater. Het is natuurlijk wel leuk om applaus in ontvangst te nemen, maar alleen al het feit dat je rechtstreeks kon- takt krijgt met het publiek, dát is fascinerend. Een teater van 750 mensen, tot de nok vol, dat hééft iets. Dat geeft je een kick wat je met een camera toch niet hebt."

VW: Als free-lance-aktrice kom

Je behoorlijk aan je trekken. Heb je al konkrete aanbiedingen voor de toekomst?

I.U.: „Ik geef nog steeds les aan Studio Herman Teirlinck, nl. in speltraining en spreekvaardigheid. Waarschijnlijk – er is slechts een waterkansje dat er toch nog een kink in de kabel komt – ga ik voor televisie gedurende 26 afleverin- gen presentatiewerk doen. Wát? Dat kan ik je nu nog niet verklap- pen... En of het nu voor de BRT of voor VTM is dat weet ik ook niet, want ik weet niet aan wie het programma zal verkocht worden. Maar, dat is ook mijn probleem niet. Daarna ga ik opnieuw een teaterproductie doen bij De Tijd, „Koning Arthur“ in een regie van Lucas Vandervorst. Er komt ook een co-productie met het Holland Festival en de Opera voor Vlaan- deren met zangers én acteurs. En, dáár kijk ik echt naar uit..."

VW: Naar het schijnt kan je inderdaad pràchtig zingen?

I.U.: „Ik haal met mijn stem makkelijk vier oktaven. (lacht) Ver- geet niet dat ik nog bij de Nieuwe Scène gezongen heb, hé. En als ik zo naar de voorbije Kon. Elisa- bethwedstrijd voor zang zat te kijken, dan kreeg ik toch weer de kriebels. Maar ach, nu ik de dertig net gepasseerd ben, moet ik niet meer aan een zangcarrière den- ken, alhoewel ik hoop vroeg of laat toch nog eens in een muziekpro- duktie te kunnen staan..."

Interview: Jos Geerts

HUMO / ZONDAG 20 NOVEMBER

HILDE UITTERLINDEN
"KLEIN LONDEN, KLEIN BERLIJN"
BRT TV 1

DE TELEVISIE VOLGENDE WEEK

VRIJDAG 14 OKTOBER

BRT TV1 14.00 Schooltelevisie – 15.00 Herhalingen – 18.00 Voor kleuters – 18.25 Schoolslag – 20.25 Extra Time – 20.55 Wereldoorlog II: Het Verzet – 22.10 De Regenwegen van Brel, chansons met Liesbeth List, Raymond van het Groenewoud, Johan Verminnen, Herman van Veen e.a.

TV 2 18.45 Babel – 19.00 Zonen en dochters – 20.25 Close encounters of the third kind, Amerikaanse film van Steven Spielberg, met Richard Dreyfuss en François Truffaut – 22.40 Verwant.

RTBF 1 14.00 Schooltelevisie – 18.30 Jamais deux sans toi – 20.05 Le bonheur d'en face, nieuw feuilleton met Annie Cordy – 20.35 Bons baisers de Russie, Britse spionagefilm van Terence Young, met Sean Connery, Robert Shaw, Lotte Lenya e.a. – 22.25 Calandres, automagazine

TELE 21 20.00 14 dagen in mei, Amerikaanse documentaire – 21.30 Miami Vice, serie – 22.20 Coup de film – 22.40 La guerre des mondes, film van Byron Haskin, met Gene Barry.

NED. 1 15.25 Cousteau's herontdekking van de wereld – 16.15 De appelgaard, feuilleton – 17.46 Jim Henson presenteert – 19.17 Mini playbackshow – 20.17 Hannay, Britse serie – 21.05 Mijn dochter en ik, serie – 21.30 Brandpunt – 22.40 In 't holst van de nacht, serie – 23.30 Lieve jongens, Nederlandse film van Paul de Lussanet, met Hugo Metsers.

NED. 2 16.00 Middagmagazine – 18.30 Kunst voor een kind – 19.00 The Highway man, serie – 20.29 Blood and Orchids, Amerikaanse tv-film met Kris Kristofferson (deel 1) – 22.10 Jongbloed en Joosten – 22.40 Derrick, misdaadserie – 23.40 Sport Extra: schaatsen op de weg

NED. 3 19.10 Het klokhuis – 19.25 TV3 – 20.29 De Muziek van Theo Loevendie.

ZATERDAG 15 OKTOBER

BRT TV1 10.00 Schooltelevisie – 15.30 No Time for Love, Amerikaanse film van Mitchell Leisen, met Claudette Colbert en Fred MacMurray – 16.50 Steek-er-wat-van-op-show – 18.00 Voor kleuters – 18.20 Rondomons – 19.05 Boekatie Vlaanderen – 20.20 Wekendfilm: Meurtre à la baguette, Franse tv-film – 21.55 Terloops – 23.10 De Verefenaar, misdaadserie.

RTBF 1 8.15 Noubba Noubba – 9.30 Ochtendmagazines – 15.05 Waals toneel – 17.15 Libre accès, voor minder validen – 18.45 Télétourisme – 20.10 Le jardin extraordinaire – 20.45 Les loups de haute mer, avonturenfilm van Andrew V. McLaglen, met Roger Moore en James Mason – 22.20 Match 1.

TELE 21 17.05 Disney Channel – 18.45 Top 21 – 20.00 Monty Python's Flying Circus – 20.25 Amicalement vôtre, serie – 21.15 Le blues du Yiddish – 22.15 Jazz met Nina Simone.

NED. 1 15.30 Kissy Fur, tekenfilmserie – 15.55 Het Sovjet Circus, documentaire – 16.45 Dit is Disney – 17.45 Survival – 18.10 Welles nietes – 19.18 Prettig geregeld – 19.45 Showmasters – 21.15 Rondom Tien – 22.10 Opmaat, licht klassiek – 22.40 St. Elsewhere, serie – 23.20 Jazz.

NED. 2 16.00 Tineke – 17.30 Dynasty, serie – 18.15 Top 40 – 19.00 Bodyline – 19.25 De heilige koe – 20.20 Nederland Muziekland – 21.45 Beauty & the beast, serie – 22.30 Barbarosa, film van Fred Schepisi, met Willie Nelson – 0.10 Spetters, film van Paul Verhoeven, met Hans van Tongeren en Renée Soutendijk.

NED. 3 19.25 TV3 – 20.29 Tracy Ullman Show – 20.54 Nieuwsspits – 21.47 Studio sport.

ZONDAG 16 OKTOBER

BRT TV1 9.00 Kindermagazines – 11.00 De zevende dag – 12.45 Sunday Proms – 14.15 Middagmagazines – 16.00 Krokant – 17.00 De jaren zestig: De onkrakbaren – 18.00 Voor kleuters – 18.20 Van Pool tot Evenaar: Togo – 20.05 Sportweekend – 20.40 Klein Londen, Klein Berlijn, nieuw 7-delig BRT-feuilleton van Rudy Geldhof en Dré Poppe, met Paul Cammermans – 21.50 De jaren zestig: De Media – 23.05 Brooklyn.

TV 2 15.00 Stadion.

RTBF 1 11.00 Eucharistieviering – 12.00 Faire le point – 13.25 Middagmagazines – 18.00 Poivre et sel, feuilleton met Patachou – 20.10 Cœur et pique, show met Kid Creole, Sam Brown, Matt Bianco e.a. – 21.30 Mary de Cork, tv-film van Robin Davis, met Tanya Lopert, Rufus e.a. – 23.00 Arts magazine.

Klein Londen, Klein Berlijn »
nieuw 7-delig
BRT-feuilleton op zondagavond

TELE 21 13.55 Autosport in Zolder – 17.30 Golf in Wentworth – 20.00 La brigade du diable, oorlogsfilm met William Holden – 22.25 Sportweekend.

NED. 1 11.00 Eucharistieviering – 15.31 Merijntje Gijzen, feuilleton – 18.01 Kindermenu – 19.07 Flying doctors, serie – 19.54 Laat maar zitten, serie – 20.29 Wereldwijs, spelprogramma – 21.49 Achter het nieuws – 22.19 La Piovra II, Italiaans feuilleton.

NED. 2 9.00 VPRO-kinderochtend – 19.00 Fa. Onrust, jongerenmagazine – 20.10 Van Kooten & De Bie's – 20.26 Kwesties – 21.12 Abel, Nederlandse film van en met Alex van Warmerdam – 22.52 In dienst van Apartheid – 23.33 Post U.S.A.

NED. 3 12.00 Het capitol – 16.45 Studio sport – 19.00 Studio sport – 20.10 De papegaai – 21.15 Our Winnie, tv-film van Alan Bennet.

MAANDAG 17 OKTOBER

BRT TV1 14.00 Schooltelevisie – 15.00 Herhalingen – 18.00 Voor kleuters – 18.35 Willem Tell, serie – 19.00 De eerste winter, korte jeugdfilm – 20.10 Vreemdeling in eigen land, feuilleton – 21.05 Gezondheid – 21.55 Zomerrook: Werchter (2).

TV 2 18.45 Bijleren – 19.00 Zonen en dochters – 20.15 Extra Time – 20.50 Made in België: winter- en herfstmode – 21.20 Dat spleetje tussen d'r tanden, documentaire – 21.50 De draad van Ariadne.

RTBF 1 14.00 Schooltelevisie – 18.30 Jamais deux sans toi – 20.10 L'Ecran témoin: Le Quatrième Pouvoir, Franse film van Serge Leroy, met Philippe Noiret, gevolgd door een debat over partijkaarten.

TELE 21 18.30 Taallessen – 20.00 Start, sportmagazine – 22.00 Top 21.

NED. 1 15.30 Neighbours, feuilleton – 15.55 Vrouwen in Nederland – 17.00 Kinderkookkafé – 17.46 De Hitquiz – 19.17 Volmaakte vreemden, comedyserie – 19.52 Het zwaard van eer, serie – 20.40 Van je familie moet je het hebben – 21.20 Yes minister, serie – 21.50 Hoofdpersoon: Aad van den Heuvel.

NED. 2 16.00 De Chinese chef – 16.28 Service Salon – 18.30 Foofur – 19.00 Wordt vervolgd – 20.29 Sophie's Choise, film van Alan J. Pakula, met Meryl Streep, Kevin Kline e.a. – 23.05 Televizier – 23.50 Night Court.

NED. 3 19.10 Het klokhuis – 20.29 Voor niks gaat de zon op – 21.16 Sport Studio – 21.55 Kenmerk.

DINSDAG 18 OKTOBER

BRT TV1 14.00 Schooltelevisie – 15.00 Herhalingen – 18.00 Voor kleuters – 18.35 De kleinste zwerver, jeugdserie – 19.10 Er was eens een man

die bomen plantte, documentaire – 20.20 I.Q., kwis – 20.55 Sinja Mosa, feuilleton – 21.45 Concert met werk van Paul Dukas.

TV 2 19.00 Zonen en dochters – 20.15 Modem: De lijkwade van Turijn – 20.50 Argus.

RTBF 1 14.00 Schooltelevisie – 18.00 Noubba Noubba – 18.30 Jamais deux sans toi – 20.10 Double sept, spelprogramma – 21.20 L'Europe de la touison d'or, documentaire serie van Jean Antoine.

TELE 21 20.00 Ciné club de l'Europe: Brèves rencontres, Russische film van Kira Mouratova – 21.35 Monologue – 22.05 Neo Polar, politiserie.

NED. 1 15.30 James Herriot, serie – 16.20 Natuurfilm – 17.45 De kinderen van Bolderburen, jeugdserie – 18.10 Ducktales – 19.18 Bull's Eye, spelprogramma – 19.45 Cosby Show – 20.10 A different world – 20.35 Ja, natuurlijk – 21.30 Hier en nu – 22.40 Liever sportiever – 23.05 Nocturne.

NED. 2 16.00 In the cool of the day, film van Robert Stevens, met Peter Finch en Jane Fonda – 17.25 De avonturier – 17.50 Popformule – 19.00 Kijk TV – 19.15 Allo, Allo, Britse serie – 20.29 De fabriek, feuilleton – 21.30 De Tv-show op reis – 22.15 Aktua – 22.55 Handlijnkunde.

NED. 3 19.10 Het klokhuis – 19.25 TV-3 – 20.29 Van gewest tot gewest – 21.07 Jazz uit het Bimhuis: het Piet Noordijk Kwartet – 21.32 Cities fit to live in: Amsterdam.

WOENSDAG 19 OKTOBER

BRT TV1 15.00 Herhalingen – 16.00 Kindermagazines – 18.45 Kilimanjaro – 20.15 Een zaak voor twee, serie – 21.15 Stardrijft: Salvatore Adamo – 22.05 Eiland.

TV 2 19.00 Zonen en dochters – 20.15 Scarface, film van Howard Hawks, met Paul Muni – 22.00 Sport-Extra: voetbal.

RTBF 1 15.45 Schooltelevisie – 17.15 Noubba Noubba – 18.30 Jamais deux sans toi – 20.05 Business Bizness – 21.05 Maria Vandamme, feuilleton – 22.25 Cargo de nuit.

TELE 21 19.00 La pensée et les hommes – 20.00 Challenge, sportmagazine.

NED. 1 10.00 Evangelische Omroepprogramma's.

NED. 2 16.00 Voor de jeugd (Seabert; B.O.O.S.; Crossbow) – 17.00 Family Ties, serie – 17.45 Call to glory, serie – 19.00 Countdown – 20.29 Married with children, serie – 21.00 Nationale ideeënbus – 21.45 Nieuwsvlijn – 22.30 In Concert: Dire Straits en Eric Clapton – 23.15 Pin Up Club.

NED. 3 19.10 Het klokhuis – 19.25 TV-3 – 20.00 Voetbal: West-Duitsland - Nederland.

DONDERDAG 20 OKTOBER

BRT TV1 14.00 Schooltelevisie – 15.00 Herhalingen – 18.00 Kung Fu, serie – 19.00 Leer mij dansen, jeugdfilm – 20.20 Hoger-Lager – 21.05 Panorama – 22.00 Lorentz en zonen, feuilleton.

TV 2 19.00 Zonen en dochters – 20.15 Paleisconcert met het kamerorkest Sinfonia en de bas Jules Bastin – 21.15 Death of the Heart, Britse tv-film met Robert Hardy en Patricia Heath.

RTBF 1 14.00 Schooltelevisie – 18.00 Noubba Noubba – 18.30 Jamais deux sans toi – 20.25 Cours privé, Franse film van Pierre Granier-Deferre, met Elisabeth Bourguin en Michel Aumont – 22.00 Le monde du cinéma.

TELE 21 20.00 Rock in de USSR – 21.00 Documentaire over de Stalinperiode in Rusland – 22.00 Leningrad, documentaire.

NED. 1 16.01 Neighbours, serie – 18.02 Kindermenu – 19.19 De baas in huis, serie – 19.55 Labyrint – 20.20 Zeg 'ns A, serie – 20.42 Anita Meyer – 21.36 Cagney and Lacey, serie – 22.40 Documentaire over vrouwenhandel en gedwongen prostitutie.

NED. 2 16.35 Die Schwarzwaldklinik, serie – 17.45 Airwolf, serie – 18.30 The Real Ghostbusters – 19.00 David, de kabouter – 20.29 Alice to nowhere, serie – 21.30 In de hoofdrol: Mies Bouwman – 22.35 AVRO op het binnenhof – 23.05 L.A. Law, serie.

NED. 3 19.10 Het klokhuis – 19.25 TV-3 – 21.17 Kunst, geen kunst – 21.42 Uit de kunst.

**Klein Londen,
Klein Berlijn**

In de reeks "Made in Vlaanderen".
Eerste aflevering van een nieuw 7-delig BRT-feuilleton van Rudy Geldhof en Dré Poppe.
Met : Paul Cammermans (Charley, de Canadees), Ilse Uitterlinden (Margriet), Wim Danckaert (Marc), Hilde Uitterlinden (Hilda), Hans Royaards (Gerard), Erik Burke (Edwin), Lieve Moorthermer (vrouw Meersman), Ludo Busschots (Michel), Dries Wieme (Oscar), Jef Burm, Anton Cogen e.a.

Teletekstondertiteling op p. 199.

10 maart 1940 in een klein Vlaams dorp. Het dorp is opgesplitst in twee partijen : de burgerij uit de dorpskern, die latent pro-Duits is, en de meer volkse bewoners van het "Veld", een gehucht aan de rand van het dorp. Iedereen van het "Veld" is druk in de weer met de voorbereidingen van een Vlaamse kermis ten voordele van de gemobiliseerde soldaten. De kermis vindt plaats in de hovingen van Charley Sierens, de Canadees. De Canadees (ooit verbleef hij in Canada) is zowat de belangrijkste man van het "Veld", al is zijn leerlooierij totaal uitgeleefd. Charley de Canadees is een lustige weduwnaar, en vader van twee zonen : Gerard, de oudste, die door zijn huwelijk met de rijke zakenvrouw Hilda opgeklommen is op de sociale ladder; en Marc, de jongste, die nog thuis woont. Beiden zijn gemobiliseerd...

Meer op blz. 257 (in "Knip").

Wim Danckaert en Ilse Uitterlinden.

**20.40 Klein Londen,
Klein Berlijn**

In de reeks "Made in Vlaanderen".
2de aflevering van het 7-delig BRT-feuilleton van Rudy Geldhof en Dré Poppe.
Met : Paul Cammermans (Charley), Ilse Uitterlinden (Margriet), Wim Danckaert (Marc), Dirk Roofthoof (Antoine), Ronald Oudmans (Jantje), Jan Declair (Raymond), Hans Royaards (Gerard), Dora Van der Groen (Juffrouw Spanoghe), Hilde Uitterlinden (Hilda), Dries Wieme (Oscar) e.a.

Teletekstondertiteling op p. 199.

Paul Cammermans (midden).

Charley verneemt op de radio dat de Duitsers België zijn binnengevallen. Alle soldaten worden opgeroepen, dus ook Marc. Margriet, zijn kersverse echtgenote, blijft alleen achter in het huis van haar schoonvader Charley. Veelvelen van het "Veld" komen bescherming zoeken in de ruime schuilkelders van Charley. Ook Jantje en Antoine, de twee broers van Margriet, worden opgenomen in het huis van de Canadees. Er wordt geschoten op soldaten en burgers. Het dorp wordt overspoeld door vluchtelingen, onder wie ook Raymond, een sombere en zwijgzame motorfietser en zijn dochter Elsje. Raymond heeft tijdens een bombardement zijn huis en vrouw verloren en trekt nu in bij de oude mevrouw Spanoghe. Met Margriets zwangerschap gaat het niet zo best : ze heeft een dokter nodig...

**20.40 Klein Londen,
Klein Berlijn**

In de reeks "Made in Vlaanderen".
3de aflevering van het 7-delig BRT-feuilleton van Rudy Geldhof en Dré Poppe.

Teletekstondertiteling op p. 199.

Met : Paul Cammermans (Charley), Hilde Uitterlinden (Hilda), Ilse Uitterlinden (Margriet), Wim Danckaert (Marc), Dirk Roofthoof (Antoine), Hans Royaards (Gerard), Horst Mentzel (Duitse kommandant), Christel Domen (Liesje Meersman), Willy Vandermeulen (Meersman), Jan Declair e.a.

Herfst 1940. De collaborerende burgemeester heeft een stel barakken laten bouwen voor Italiaanse soldaten. In het textielatelier van Hilda en Gerard draait de zaak uitstekend. Een zekere Delcourt uit de grote stad komt een belangrijke bestelling ophalen. Delcourt laat verstaan dat hij een looier nodig heeft en daarbij aan Charley had gedacht. Wanneer Hilda en Gerard Charley suggereren om voor Delcourt te werken, weigert hij resoluut. Hij wenst niks te maken te hebben met Duitsgezinde handelaars en waarschuwt zijn zoon en schoondochters voor hun geflirt met de Duitsers. Ook Marc, de jongste zoon, vindt dat zijn vader maar eens met Delcourt moet onderhandelen. Charley blijft onwrikbaar. Jantje, Pol en Els gaan samen kijken naar de aankomst van de Italiaanse soldaten. Die beginnen meteen met de meisjes uit het dorp te flirten o.m. met Liesje. De aanwezige Duitsers in het café zijn erg jaloers...

Teletekstondertiteling op p. 199.
Willy Vandermeulen.

20.40 Klein Londen,
Klein Berlijn

In de reeks "Made in Vlaanderen".
4de aflevering van het 7-delig BRT-feuilleton van Rudy Geldhof en Dré Poppe.
Met : Paul Cammermans (Charley), Hilde Uitterlinden (Margriet), Wim Danckaert (Marc), Dirk Roofthoof (Antoine), Ronald Oudmans (Jantje), Chris Lomme (Madeleine), Hilde Uitterlinden (Hilda), Hans Ronaards (Gerard), Jan Declair (Raymond), Ludo Busschots (Michel), Dries Wieme (Oscar), Dora Van der Groen (juffrouw Spanoghe), Hans-Jurgen Krutzfeldt (Duitse kommandant) e.a.

Jantje, de jongste broer van Margriet, plaagt een van de ingekwartierde Duitsers die op vakantie gaat. Intussen krijgt Margriet het bezoek van de Duitse kommandant. Hij is vergezeld van de oorlogsburgemeester en van Edwin, de zoon van Hilda. De kommandant wil schapevellen kopen van de afwezige Canadees en om hem welgezind te stemmen geeft hij hem een fazant cadeau. Wanneer Charley thuiskomt en de fazant ziet liggen, grijpt hij die woedend en geeft hem prompt terug aan zijn zoon Gerhard in het dorp. In de woning van Hilda en Gerhard ontmoet hij de kommandant : het komt tot een gespannen dialoog tussen de twee karaktersterke mannen. Wanneer Nand en Michel 's nachts op stroperstocht gaan, worden zij gezien door een boerin. Michel wordt 's anderendaags door de veldwachter opgepakt. Hij heeft te kiezen tussen de gevangenis of voor de Duitsers werken...

Hilde Uitterlinden.

20.50 Klein Londen,
Klein Berlijn

In de reeks "Made in Vlaanderen".
5de aflevering van het 7-delig BRT-feuilleton van Rudy Geldhof en Dré Poppe.
Met : Paul Cammermans (Charley), Ilse Uitterlinden (Margriet), Dirk Roofthoof (Antoine), Ronald Oudmans (Jantje), Hilde Uitterlinden (Hilda), Hans Ronaards (Gerard), Christel Domen (Liesje), Jan Declair (Raymond), Erik Burke (Edwin), Dries Wieme (Oscar), Ludo Busschots (Michel), Suzanne Juchtmans (Frieda), Hans-Jurgen Krutzfeldt (Duitse commandant) e.a.

1941. In de leerlooierij, die er al maanden verlaten heeft bijgelegen, heerst weer een ongemene bedrijvigheid, vooral onder impuls van Margriet. De Canadees is er nog steeds van overtuigd dat de Duitsers niet in Rusland zullen geraken en wedt met een van de ingekwartierde Duitsers. Het wordt steeds meer duidelijk dat Raymond een actieve rol gaat spelen in het verzet. Wanneer hij op een dag samen met Margriet gaat piknikken, verwijdt hij zich een poosje in de kapel. Wanneer Margriet ziet dat de veldwachter er aan komt,

loopt zij tot bij Raymond om hem te waarschuwen. De veldwachter betrapt hen wanneer ze elkaar innig omhelzen, maar ziet gelukkig de kist geweren niet naast hun voeten. Liesje Meersman is teruggekeerd en bezoekt eerst Frieda. Liesje is een volwassen, knappe maar ook ietwat vermoeide jonge vrouw geworden. Haar broer Michel herkent haar nauwelijks. De oude Meersman wil niets meer met zijn dochter te maken hebben. Liesje zal voortaan werken als dienstster in het café van Frieda...

Christel Domen en Hans-Jurgen Krutzfeldt.

20.50 Klein Londen,
Klein Berlijn

In de reeks "Made in Vlaanderen".
7de en laatste aflevering van het BRT-feuilleton van Rudy Geldhof en Dré Poppe.
Met : Paul Cammermans (Charley), Ilse Uitterlinden (Margriet), Wim Danckaert (Marc), Hilde Uitterlinden (Hilda), Hans Ronaards (Gerard), Christel Domen (Liesje), Dries Wieme (Oscar), Jan Declair (Raymond), Els Dottermans (Els), Suzanne Juchtmans (Frieda), Dora Van der Groen (juffrouw Spanoghe), Carry Goossens (Cyriel), Ludo Busschots (Michel), Willy Vandermeulen (Meersman), Lieve Moorhamer e.a.
De geallieerden zijn in Normandië geland. Er vallen opnieuw bommen, maar ditmaal uit Amerikaanse en

Engelse vliegtuigen. Jan is dood en Nand, de zoon van Oscar, zit in Breendonk opgesloten. Margriet en Els besluiten, ondanks het gevaar van de voortdurende bombardementen, hun geliefde onderduikers (Raymond en Antoine) op te zoeken. Dat lukt niet meteen en ze moeten een afspraak maken via Louis, de communistische leider van de plaatselijke verzetsbeweging. Intussen krijgt Charly het bezoek van de burgemeester en de veldwachter, die hem berichten dat Nand in Breendonk "overleden" is. Charly moet de akelige boodschap overmaken aan Oscar, die vol zit van verbittering en wraakgevoelens. Bij de Duitse kommandant in het dorp wordt nog steeds stevig gedronken, niet in het minst door Marc en Liesje...

Teletekstondertiteling op p. 199.

Jan Declair, Ilse Uitterlinden en Dries Wieme.

**20.50 Klein Londen,
Klein Berlijn**

In de reeks "Made in Vlaanderen".

6de aflevering van het 7-delig BRT-feuilleton van Rudy Geldhof en Dré Poppe.

Met : Paul Cammermans (Charley), Ilse Uitterlinden (Margriet), Dirk Roofthoofd (Antoine), Ronald Oudmans (Jantje), Hilde Uitterlinden (Hilda), Hans Royaards (Gerard), Erik Burke (Edwin), Hans-Jurgen Krutzfeldt (Duitse kommandant), Wim Blanckaert (Marc), Willy Vandermeulen (Meersman), Jan Declair (Raymond) e.a.

1943. De nieuwe Duitse kommandant heeft duidelijk andere opvattingen over de bezetting dan zijn voorganger. De bewoners van de Kommandantur voelen zich minder goed onder de bezetter. Zelfs de pastoor weigert zich naar de bezetter te schikken. Marc komt terug naar huis maar vindt er niet de situatie die hij verwacht. Wanneer Madeleine en haar vriend bij Charley hulp zoeken, krijgt Marc de gelegenheid om wraak te nemen.

Teletekstondertiteling op p. 199.

Ronald Oudmans en Jan Declair

KNIP

Zwart/wit

Duitsland heeft "Heimat", Engeland heeft al een tiental series over de oorlog, en vanaf deze week hebben wij "Klein Londen, Klein Berlijn", of de grote wereldbrand bekeken door het oog van het Vlaamse platteland. Rudy Geldhof schreef het scenario, Dré Poppe regisseerde het als laatste grote opdracht voor zijn pensioen. De kroon op het werk?

Dré Poppe : « Ik vind het in ieder geval een mooi eindpunt. Een heel sterke troef van de reeks is het realisme van het scenario, de mooie tekening van de periode '40-'44. Ik zelf was 18 toen de oorlog uitbrak, en dat heeft me geweldig geïnspireerd bij het regiewerk, bij het leiden van de acteurs. »

HUMO : Was het te merken dat Rudy Geldhof de oorlog niet zelf heeft meemaakt?

Poppe : « Ach, een mis eindigde in de jaren '40 anders dan nu, dat hebben we dus aangepast, maar het bleef bij enkele kleine details. »

HUMO : De programma's van Maurice De Wilde over de collaboratie moesten door een college van professoren op hun objectiviteit worden getoetst. Zijn jullie even omzichtig te werk gegaan?

Poppe : « Nee. Toen de montage af was, heb ik wel alle afleveringen aan de productie leider vertoond. Toen zijn er enkele suggesties geopperd : "Zouden we dit of dat er wel inlaten". Die verwijzing in de dialoog naar Cyriel Verschaeve bijvoorbeeld. Er bestond angst voor sommige gevoelighe-

den. Maar uiteindelijk werd daar niet op ingegaan : er is helemaal niks uitgegoid. We hebben het scenario ook voorgelegd aan enkele medewerkers van Maurice De Wilde — Etienne Verhoeyen en Jan Neckers — die hier en daar suggesties hebben gedaan waar we niet altijd op ingegaan zijn. Uiteindelijk is fictie toch nog iets anders dan strikt feitelijke en volledige geschiedschrijving. »

Rudy Geldhof : « Wat ik geschreven heb, steunt eigenlijk op autobiografisch materiaal uit de tweede hand : familie verhalen waarmee ik tijdens mijn jeugd voortdurend werd bestookt. Ik kom uit een uitgesproken "wit" nest uit Knesselare — Klein Londen — terwijl je het nabijgelegen Ursel en Maldegem veeleer Klein Berlijn had kunnen noemen. Grof geschetst zou je kunnen stellen dat mijn vader model heeft gestaan voor de Uilenspiegelfiguur van Charley, terwijl mijn moeder in een aantal dingen op Margriet leek :

net voor het uitbreken van de oorlog getrouwd, komt in een leerlooi-erij met alleen maar mannen terecht, haar jonge echtgenoot vertrekt en ze komt alleen te staan. Ook karakterieel hebben ze wat gemeen : beiden werden voor onmondig aangezien maar ontpopten zich tot vrouwen die stevig op hun poten stonden. »

HUMO : In hoeverre was uw familie bij de oorlog betrokken?

Geldhof : « Ik had een oom die bij het verzet zat, twee neven zijn omgekomen in een concentratiekamp, en het heeft weinig gescheeld of mijn ouders werden op het einde van de oorlog gedepoteerd, omdat er een verzetsman in hun huis had geslapen. Ik was toen twee jaar en lag boven in mijn bedje te slapen toen de Duitsers een razzia deden. Mijn vader stond al klaar om weggevoerd te worden, aangekleed en met zijn paspoort op zak, toen de bevelvoerende Duitser mijn fotootje op de schoorsteenmantel zag en hoorde

dat ik Rudy heette, net als zijn eigen zootje in de Heimat. Hij was daardoor zo vertederd dat hij het bevel acht dagen opschortte, goed wetend dat de geallieerden al voor de deur stonden. Helaas is dat niet het einde van de geschiedenis, want dezelfde nacht werd een paar straten verder ook nog een razzia bij familieleden gedaan. Daar werden twee jongens van 16 en 18 jaar afgevoerd, en die zijn in een concentratiekamp omgekomen. »

HUMO : Kan men met een dergelijke achtergrond voldoende afstand nemen om zo'n serie te schrijven?

Geldhof : « Vóór ik begon te schrijven heb ik uiteraard research gedaan en ben gaan praten met veel mensen van beide kanten, waardoor mijn oordeel genuanceerder werd. Voor de "zwarten" was ik aanvankelijk "de zoon van" die na al die jaren hun fouten aan het licht zou brengen. Maar ik had ook veel last om met het verzet te praten, want in die tijd had Maurice De Wilde net de rol van Leopold III belicht, en dat was bij de Leopoldisten binnen het verzet in het verkeerde keelgat geschoten, die wantrouwden iedereen die wat met de BRT te maken had. Ik heb me erbij neergelegd dat over de oorlog nog altijd niet sereen kan worden gepraat omdat de wonden nog altijd niet genezen zijn. Voor de witten zal de serie te zwart zijn en voor de zwarten te wit ».

(gvm)

KLEIN LONDEN,
KLEIN BERLIJN
TV 1
ZONDAG 16 OKTOBER —
20.40 u.

Ik wil graag onmiddellijk begrepen worden

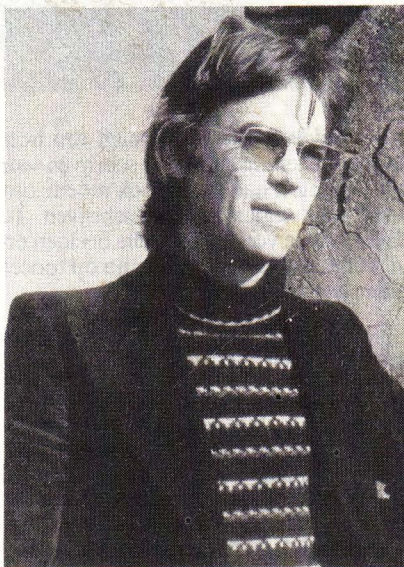
Rudy Geldhof is een Westvlaams toneel- en scenarioschrijver die van zijn pen tracht te leven. Binnenkort wordt in de Korre een nieuw stuk van hem gecreëerd en in 1988 zal de BRT zijn oorlogsfeuilleton „Klein Londen-Klein Berlijn” uitzenden.

De *fermette* in Oedelem/Beer- nem ligt verloren langs landse wegen, de schrijftafel staat dan ook midden de natuur. „Hier kan alleen de telefoon mij storen”, zegt Rudy Geldhof, „maar toch zal ik hier niet blijven wonen. Ik ga terug naar Brugge. Ik mis hier bijvoorbeeld het comfort van een nabije openbare bibliotheek.”

Voortgaande op een aantal biografische gegevens zou men Rudy Geldhof (1942) eerder in de States thuiswijzen. Het verhaal van zijn turbulente jongelingsjaren verloopt volgens het scenario van de bekende twaalf stien-dertien ongelukken-film met happy end. Na Grieks-Latijnse humaniora in Assebroek, wordt Rudy lederbewerker en reiziger voor het ouderlijk handschoenfabriekje, maar van 1967 af zwerft hij door binnen- en buitenland als „seizoenwerker”. In Lourdes verkoopt hij in een „Huis van vertrouwen” medailles aan Vlaamse en andere pelgrimerende toeristen; op de pakketboten tussen België en Engeland is hij controleur; hij speelt tolk en gedurende tien jaar is hij midvoor bij voetbalklub Harop Knesselare. Bij nacht en ontij doet hij hopen levenservaring op die hij bij mondjesmaat laat doorzippelen in zijn later toneelwerk.

In 1973 vindt hij een haven in *De Kelk*, een bekende dansgelegenheid aan de Brugse Langestraat. Hij maakt er een klein teater van en is er café-baas, teaterdirecteur en huisauteur terzelfder tijd. Hij schrijft ongeveer twee stukken per jaar waarvan er geregeld door Will Beckers worden geprogrammeerd in het *Nieuw Vlaams Teater/De Waag* in Antwerpen. Met huisregisseur Jacky Tum-

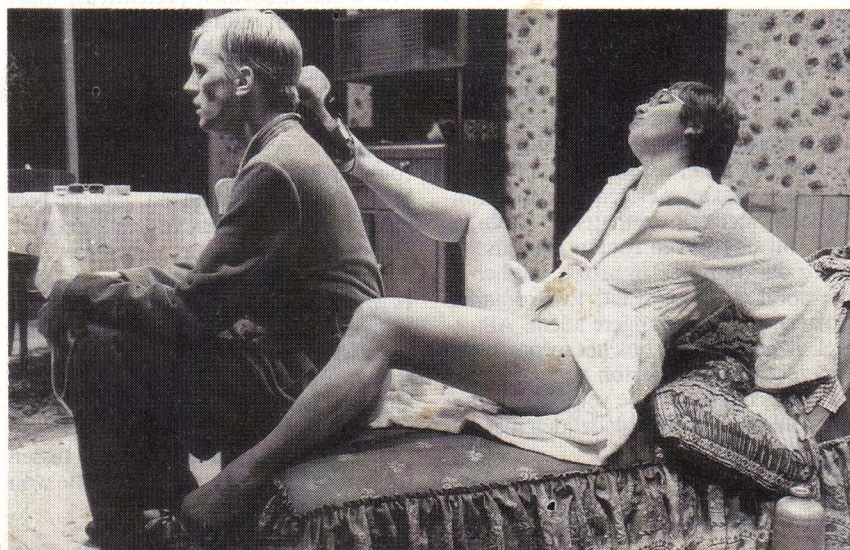
Liliane Raeymaekers en Door van Boeckel in „Winnaars en verliezers” van Rudy Geldhof.

Rudy Geldhof, toneel- en scenarioschrijver: „Tenslotte heeft het realisme gewonnen.”

mers en decorateur Leo Hubrecht vormt hij van 1977 af een hechte ploeg. Eind 1979 wordt *De Kelk* officieel als D-gesellschaft erkend en komt Johan Cloetens als „vaste” man het teater runnen. Nu heeft Rudy Geldhof meer tijd om te schrijven en maakt hij zijn eerste scenario's voor de televisie: vertalingen („De Pornofilm” van Helmut Walbert) en bewerkingen van onder meer literaire werken, zoals „Cello en Contrabas” (naar Maurits Dekker) en „Lente” (Cyril Buysse).

In 1984 besluit Rudy Geldhof uitsluitend van zijn pen te leven. Hij heeft twaalf stukken geschreven die regelmatig worden gespeeld en krijgt van de Vlaamse televisie af en toe een opdracht. Maar het is ook het jaar waarin de overheid de subsidies voor *De Kelk* schrapt. Rudy Geldhof laat café en teater aan anderen over en gaat in Oedelem wonen. De bindingen met het teaterleven zijn nu niet meer zo direkt. Hij kan alles rustig van op afstand bekijken.

→
— *Leven van je pen. Kan dat in Vlaanderen?*

— *Rudy Geldhof*: Moeilijk. Ik probeer dan ook teater en televisie te combineren. Wat het teater betreft, moet je trachten in het goede circuit te belanden. Neem nu „De vrije Madam”. Je geeft het aan *Jaak Vissenaken* en die speelt het een driehonderd keer in België en Nederland.

— *Is vooral Nederland interessant?*

— *Geldhof*: In Nederland worden inderdaad hogere rechten uitbetaald dan in België. Maar met het goede circuit bedoel ik, dat je stuk honderden keren gespeeld wordt.

— *Is er nieuwsgierigheid vanuit Nederland voor Vlaams werk?*

— *Geldhof*: Niet zo erg. De Nederlanders kennen vooral *Hugo Claus* en *Walter Vanden Broeck*. Maar er worden vanuit Nederland wel veel Vlaamse gezelschappen gevraagd om daar te gaan spelen, eventueel met werk van Vlaamse auteurs.

— *Hoe is de belangstelling vanuit het Nederlandse amateurteater?*

— *Geldhof*: Gering. Ik heb een paar aanvragen gehad voor mijn stuk „Twee vrouwen”. Men vroeg mij om het stuk te mogen „vertalen”. Ze bedoelden natuurlijk „bewerken”, het idioom aanpassen en zo. Maar ik vind die vraag wel grappig.

— *Is het zo dat je in Vlaanderen begint als toneelschrijver en verder leeft als schrijver van om het even wat?*

— *Geldhof*: Nee. Ik doe enkel toneel en scenario's voor de televisie. Misschien komen er nog filmscenario's bij. Ik schrijf dus enkel voor die media waar dialoog bij te pas komt. Proza, journalistiek, romans, dat heb ik nog niet gedaan en dat doe ik niet. Misschien ook omdat ik te lui ben om al die bladzijden te moeten vullen. Een toneelstuk vertoont veel wit, zie je. Ik heb het wel ooit geprobeerd een roman te schrijven, maar ik heb er minder feeling voor. Ik heb ook de moed niet om het métier te leren. Ik kan wel een karakter konstrueren met een dramatische evolutielijn, dat ook in een roman zou passen, maar dat omzetten in proza, dat heb ik me nooit eigen gemaakt. Een roman is ook een werk van langere adem. Alhoewel. Ik heb nu toch ook het scenario van een zevendelig feuilleton gemaakt voor de BRT, dat is toch te vergelijken, qua inspanning en aantal bladzijden met een roman.

— *Schrijven voor televisie of film is helemaal anders dan schrijven voor de bühne?*

Rudy Geldhof als tweejarige peuter in „bevrijd” gebied.

— *Geldhof*: Ja. Het vraagt een heel andere instelling en na het schrijven van het feuilleton had ik dan ook moeite om weer voor teater te gaan schrijven. Ik dacht nog te veel in filmische beelden en in scènes die niet mogelijk zijn op toneel maar wel in de film.

— *Waarom ben je eigenlijk toneel gaan schrijven? Als therapie?*

— *Geldhof*: Ik schrijf zeker niet therapeutisch. Er sluipen altijd wel autobiografische elementen in. Maar waarom schrijft iemand? Uit ijdelheid, uit zelfaffirmatie? Ik weet het niet.

— *Omdat je bijvoorbeeld op school goed was in opstel?*

— *Geldhof*: Dat ook. Ik was in niets de eerste op school, behalve in stellen. Het klinkt misschien pretentief, maar ik weet al van mijn twaalfde jaar dat ik zou schrijven. Dat hangt ook af van de leraars die je krijgt. Ik heb weinig lof over voor mijn leraars uitgenomen voor mijnheer *Dombrecht*, die zo plezant kon vertellen over de tegenstellingen tussen romantiek, realisme en naturalisme. Die heeft me sterk beïnvloed. Iedere keer kreeg ik negen op tien voor mijn opstel. Daarin was ik de eerste, samen met *Dirk Lesaffer* (nu BRT-journalist, n.v.d.r.). Ik probeerde altijd romantisch te schrijven, maar dan zei *Dombrecht*: „Dirk Lesaffer is de romanticus, Geldhof gij zijt de realist.” Anderen waren in hun kinderjaren misschien ondersteboven van „De Leeuw van Vlaanderen”. Ik niet. Bij mij was er altijd strijd tussen romantiek en realisme. En tenslotte won de realistische beschrijving.

— *In bepaalde stukken neig je naar*

een hyperrealisme, een sterk doorgedreven realisme.

— *Geldhof*: In vroegere stukken wel. In „Eénentwintigen” bijvoorbeeld, naar het naturalisme toe. Dat heb ik nu steeds minder. Het verveelt op de duur als je altijd hetzelfde paard berijdt.

— *Experimenteren trekt je minder aan?*

— *Geldhof*: Wat is experimenteel teater? Daar worden hoofdzakelijk regisseurs wild van, meen ik. Maar als auteur zou ik niet direkt weten wat het moet zijn. Ik wil namelijk graag onmiddellijk begrepen worden door het publiek.

— *Je hebt een twaalfstal stukken geschreven die geregeld gespeeld worden, behalve uw allereerste stuk.*

— *Geldhof*: Mijn twee eerste stukken zijn nog nooit gespeeld. Van „Vriend”, mijn allereerste stuk, bezit ik ook de tekst niet meer. Dat was een epigonenwerk van *Albee's* „Who afraid of Virginia Woolf?”. Als beginnend auteur heb ik die *Albee* ontrafeld en ontcijferd, ik kon het stuk omzeggens uit het hoofd. Maar „Vriend” ging eigenlijk over relaties tussen homoseksuelen, dat was dan nog een beetje een taboe, en het scheelde niet veel of het werd opgevoerd ook. *Dries Wieme* zou het gedaan hebben met de *Werkgemeenschap* van de *Brusselse Beursschouwburg* en ook in de *KNS* was er interesse voor, mits herwerking. Maar die *werkgemeenschap* is dan (einde 1969, n.v.d.r.) hardhandig uit de

Beurs verwijderd en de onderhandelingen zijn niet meer doorgegaan. In mijn tweede stuk, „Mijn vakantie met Blomme” is ook al weer één en ander terug te vinden uit „Wie is bang voor Virginia Woolf?”. Dat stuk is nooit gespeeld en ik zou het ook niet meer laten spelen. „Vriend” zou nog mogen gespeeld worden, maar ik zou het eerst weer moeten kunnen nazien en herwerken. „Mijn vakantie met Blomme” heeft iets van het absurdistische van *Arrabal* en ook iets zwaar realistisch en daardoor heeft het geen stijletheid. Het is in 1973-74 afgedrukt als een nummer van het tijdschrift *Teater* uit Gent. Maar het moet niet gespeeld worden.

— *Een suksesstuk is ongetwijfeld „Het souper”. Men ziet daar graag de invloed in van de Duitse auteur Franz Xaver Kroetz.*

— *Geldhof* : Daar ben ik niet mee akkoord. „Het souper” is een tragikomedie. Zit vol humor. Vooral in de figuur van die Bernhard die bij de schuchtere Agnes op visite komt. De tragiek die zich volstrekt tussen die twee vrijgezellen zit vol humor. Dat heb je niet bij Kroetz. Ik heb nog nooit moeten lachen bij een stuk van Kroetz. Er is bij hem geen plaats voor een lach. „Het souper” is het meest komische stuk dat ik tot nu toe geschreven heb. Het is zowel door professionelen als door amateurs gespeeld en altijd zeer komisch.

— „Huis van vertrouwen”, het stuk dat in februari in de Korre in Brugge komt, wordt geschreven „in opdracht”.

— *Geldhof* : Dat wil zeggen, een teater vraagt een stuk te schrijven volgens

Overleg bij de eerste opnamen van „Klein Londen-Klein Berlijn” : regisseur Dré Poppe, naast auteur Rudy Geldhof, en de twee acteurs Gabriël Van Landeghem en Jan Declair.

zijn mogelijkheden. Neem nu de Korre. Je weet dat dit teater een kleine ruimte heeft en dat je maximaal vier acteurs mag voorzien.

— *In opdracht schrijven houdt ook het risico in dat je stuk kan afgewezen worden?*

— *Geldhof* : Dat is me nog nooit gebeurd.

— *Ook de opdrachtgever neemt een risico.*

— *Geldhof* : Het is natuurlijk veiliger naar Londen te gaan kijken, een stuk mee te brengen en het door Rudy Geldhof te laten vertalen. Maar de opdrachtgever kent mijn vorig werk toch. Er is altijd in alles een risico. Maar is het niet de plicht van de Vlaamse teaters dat risico te nemen? Trouwens, vooraleer het stuk gespeeld wordt, praat ik er nog eerst over met de direktie, de regisseur, de acteurs. Ik sta altijd open voor kritiek, voor inbreng van de medewerkers. Ik schrijf het natuurlijk zelf, het is ieder zijn job, maar ik sta open voor op- en aanmerkingen.

— *Waarover gaat het in „Huis van vertrouwen”?*

— *Geldhof* : Veel mag ik er niet over vertellen. Maar toch dit. Het stuk is gesitueerd in een winkel in Brugge. Een middenstandszaakje. En er zijn verschillende tegenstellingen. Er is de zakelijke kant en de menselijke kant. Zakelijke

problemen die relatieproblemen beïnvloeden. Er is ook de tegenstelling provinciestad-grootstad. Centraal staat de vrouw, zoals in al mijn stukken, zal men zeggen. In dit geval is het nu de moeder die haar zelfrespekt tracht te herwinnen. Zal ze slagen? Groot vraagteken.

— *Voor de televisie heb je nu het scenario voltooid voor de tv-film „Klein Londen-Klein Berlijn”, die in 1988 wordt uitgezonden. Een zoveelste oorlogsdrama?*

— *Geldhof* : Iets maken over de oorlog spookt allang door mijn hoofd. Toen de BRT contact met me opnam voor een feuilleton daaromtrent stelde ik onmiddellijk voor een origineel scenario te maken. Ik had stof te over. Ik kom uit een familie die getekend uit de oorlog is gekomen en dat laat sporen na. Het verhaal is dus autobiografisch en gesitueerd in het dorp waar ik als kind woonde. In een drietal dorpen eigenlijk : Knesselare, Ursel en Maldegem. De dorpen worden in de film niet met name genoemd, maar de gebeurtenissen die er echt plaatsvonden, vormen de basis van het verhaal. Knesselare stond bekend als anglofiel en werd in die dagen „Klein Londen” genoemd. Ursel en Maldegem waren bekend als Duitsgezind en werden omgedoopt tot „Klein Berlijn”. In het feuilleton situeer ik alles in één dorp, dat uit twee delen bestaat : de dorpskom waar de burgerij woont en „het veld”, de volksgemeenschap. Charley, de „Canadees” is de ongekroonde „burgemeester” van de volksbuurt. Hij heeft aanzien en is populair. Maar hij heeft ook twee zonen die de kant van de kollaboratie uitgaan. Binnen één familie is er dus wit en zwart.

Ik heb me in dit feuilleton vooral bekommerd om het lot van de „kleine man”. Ik maak er geen held, geen fetisch van, maar ook geen hoofdschuldige. Hij is soms mede-schuldig. Ik heb geprobeerd vele facetten en nuances van het verzet, van de kollaboratie, van wit, zwart en grijs te tonen. Maar, ik weet het al, voor de zwarten zal het te wit en voor de witten te zwart zijn. Ik kom uit een onverdacht anglofielie hoek, maar dat belet niet dat ik toch een eigen kijk op de zaak heb.”

Het is dus nog wachten tot 1988 vooraleer we „Klein Londen-Klein Berlijn” zullen kunnen beoordelen. Nu kan alleen gewezen worden op een aantal bekende medewerkers, zoals *Dré Poppe*, voor wie dit feuilleton zijn laatste regie wordt vooraleer hij met pensioen gaat, en verder op de cast waarvan onder meer *Paul Cammermans*, *Jan Declair*, *Dora Vandergroen*, *Hilde en Ilse Uitterlinden*, *Wim Danckaert*, *Hans Royaards*, *Horst Mentzel*, *Christel Domen*, en anderen deel van uitmaken. Intussen is het duimen voor „Huis van vertrouwen” in de Korre.

ROGER ARTEEL ■

De volkswuede was toch spontaan

Ook in de BRT-reeks „Klein Londen, Klein Berlijn” werd een eenzijdig beeld opgehangen van kollaboratie en repressie. Steven Dhondt en Luc Huyse van de KU Leuven werken al jaren aan een wetenschappelijke studie over de repressie. Een eerste proeve van hun bevindingen.

„... trying to remember what we tried to forget”
Chris Rea in *Windy Town*.

BELGIE is ziek van zijn jaren veertig. Het lijdt aan een neurose die door de kollaboratie met de Duitse bezetter en de bestraffing daarvan is verwekt. De symptomen zijn veelvuldig. Er is het onvermogen van de politici om tot een serieuze amnestiedebat te komen. Er zijn de verkrampte reacties op *Maurice Dewildes* TV-serie over de kollaboratie. Er is, vooral, de hardnekkige neiging om slechts één kant van het verhaal te vertellen.

Ook de BRT-productie *Klein Londen, Klein Berlijn*, die de voorbije weken op het scherm te zien was, brengt een vertekend beeld van kollaboratie en repressie.

De „incivieken”, die in de serie rondlopen, zijn ontleend aan het wassenbeeldenmuseum van de Vlaamse Beweging: de misbruikte idealist, de zielige slappeeling, de apolitieke profiteur. Er zaten in de kollaboratie veel van dat soort mensen, dat is zo. Maar er waren ook de anderen, de grote en gevaarlijke vissen in het troebel water van de bezetting. Wat de zevende aflevering van *Klein Londen, Klein Berlijn* over de repressie verhaalt, bevestigt het eenzijdige beeld dat ook over deze episode in omloop is: de willekeurige aanhoudingen, de plunderingen,

Paul Cammermans in de BRT-reeks Klein Londen, Klein Berlijn: de repressie was meer dan dat. BRT

de wilde executies. De repressie was echter meer, veel meer dan dat.

Het is te begrijpen dat velen moeite hebben met het verjagen van de spoken uit de jaren veertig. De mythes, die aan beide kanten van de binnenlandse oorlogsgrens — bij wit en zwart — zijn opgebouwd, belemmeren ook nu nog een beheerste omgang met het verleden. Om enige rust in het kollektieve geheugen te brengen, is zakelijkheid nodig in het bekijken en het beschrijven van wat er gebeurd is.

Een paar jaar al zijn de auteurs van dit artikel zo onbevangen mogelijk met een wetenschappelijke studie van de repressie bezig. Meer dan vijfduizend vonnissen en arresten, een representatieve steekproef uit de ruim negentigduizend die in de repressie zijn gevelde, zijn met computerhulp geanalyseerd. De antecedenten van de burgerlijke magistraten en de krijgsauditeurs, die de militaire rechtbanken bemanden, zijn opgespoord. Uit de Parlementaire Handelingen zijn vele honderden bladzijden discussie over de repressie gelicht en doorgelicht. Meer dan duizend schriftelijke vragen van kamerleden en senatoren, waarin de repressie aan de orde is, zijn op hun inhoud bekeken. Met de informatie, die zo is verworven, kan bijlange nog geen scherpe foto van de berechting van de kollaborateurs worden gemaakt. Er ligt voor historici en sociologen nog ontzettend veel opsporingswerk te wachten. Toch willen wij nu al in reactie op het beeld dat in talrijke publikaties over de repressie is verspreid, enige bevindingen (of voorzichtig: enige nieuwe hypotesen formuleren).

Komplottheorie

In Vlaanderen is de bestraffing van de kollaborateurs vaak als een pervers maneuver beschreven, dat er op gericht was de elite van dit gewest eens en voorgoed te elimineren. Ook Herman Todts, die drie jaar geleden in *Knack* uitvoerig over de repressie berichtte, onderschrijft die stelling. Een variant van die theorie ziet alleen de *katolieke* Vlamingen als het doelwit. De repressie als een anti-Vlaamse, anti-katolieke operatie dus. Onze studie heeft aanwijzingen opgeleverd die deze visie ondersteunen. Daarover straks meer.

Daarnaast echter zijn er heel wat gegevens te voorschijn gekomen die in de andere richting lopen, die de Vlaams-katolieke interpretatie bijgevolg aantasten. Zij draaien allemaal rond één enkele basisbevinding : de politieke klasse, die in september 1944 (her-)aantrad, was hoogstwaarschijnlijk niet in staat om van de repressie een goed-geoliede, precies-gerichte zuiveringsoperatie te maken.

De berechting van de kollaborateurs stond, zeker in de eerste vijftien maanden na de bevrijding, niet vooraan op de politieke agenda. De politici hadden andere, dringender kwesties te regelen. Er was het probleem van de wederopbouw : bijna 500.000 gebouwen waren verwoest of beschadigd, honderden bruggen vernield, het spoorwegnet totaal ontrederd, de handelsvloot voor 60 procent verdwenen. De bevoorrading van de bevolking was in gevaar, het tekort aan voedsel, kolen en kleding angstwekkend. *De repressie was in die tijd allesbehalve probleem nummer 1.*

Dat valt ook af te lezen uit de papieren sporen die leidende politici van toen hebben nagelaten. In de „dagboeken” van *Gaston Eyskens*, die nu op publikatie wachten, valt voor die periode nauwelijks iets over de repressie te rapen. Ook in het archief van *Frans Van Cauwelaert* is bitter weinig te vinden. *Piet Vermeylen* van zijn kant besteedt in zijn memoires nog geen twee bladzijden aan de repressie. Aanwijzingen in dezelfde richting zijn te vinden in de Vlaams-katolieke kranten van die tijd. Er wordt weliswaar regelmatig over de bestraffing van de incivieken geschreven, maar verreweg de meeste letters worden aan de materiële gevolgen van de oorlog besteed. Een ander signaal nog : van de duizenden schriftelijke vragen, die de parlementsleden tussen 1945 en 1947 aan hun ministers voorleggen, gaat slechts 6 à 7 procent over de berechting van de kollaborateurs. De politici hadden wel wat anders aan het hoofd. Vanuit die vaststelling rijst de vraag of de Franstalige en/of vrijzinnige politici wel de tijd gehad hebben om de repressie als een volwaardige onderdrukingsstrategie, gericht tegen het katolieke Vlaanderen, uit te bouwen. Het is een vraag, meer niet.

Twee facetten van de repressie zijn vlijmscherp, en terecht, in het geheugen van velen gebrand : de plunderingen in het najaar van 1944 en in mei-juni 1945 en de internering, zonder vorm van proces, van tienduizenden verdachten. Achteraf is van deze trieste episode gezegd dat ze volgens een welbewust plan is uitgevoerd, dat de volkswede niet spontaan was maar georkestreerd, dat de willekeurige opsluitingen volgens een al vroeger neergeschreven draaiboek zijn uitgevoerd. Men vergete echter niet dat

ons land in de eerste maanden na de bevrijding in een situatie verkeerde, die de sociologen *anomie* noemen : een overgangstoestand waarin wet en orde grotendeels op non-actief staan — niet omdat men het zo wil, maar omdat het niet anders kan. (De meidagen van 1940 zaten ook al in die schemerzone, en er is dan evengoed geplunderd en geblunderd.)

In zo'n omstandigheden is het verre van onmogelijk dat ontsporingen zich ongepland voordoen, dat in het smokkelgebied tussen legaliteit en illegaliteit apolitieke burenruzies en dorpsvetes tot een gewelddadige uitbarsting komen. Bovendien was de informatie waarmee de politici kort na de bevrijding moesten werken ofwel ontoereikend, ofwel een bron van verwarring. Een voorbeeld maar. In een gesprek met één van de auteurs zei Gaston Eyskens, jaren geleden al, dat de regering de internering van zoveel verdachten dulde omdat zij vanuit Frankrijk vernomen had dat loslopende incivieken daar met tienduizenden werden gelycht. Er was sprake van wel 100.000 wilde executies. Het was, zo zei Eyskens, voor de verdachten veiliger dat ze opgesloten werden. De regering nam haar beslissing evenwel op grond van onjuiste informatie. Later is immers op basis van nauwkeurige tellingen berekend dat tijdens de bevrijdingsdagen in Frankrijk „slechts” 3000 à 4000 mensen wederrechtelijk zijn omgebracht.

Onrecht

Wie van een complottheorie vertrekt, gaat er van uit dat de samenzweerders een weloverwogen *plan de campagne* hadden. Inderdaad : handelen kan maar strategisch genoemd worden als het op een beredeneerde wijze middelen afstemt op een precies doel. Ons inziens was die voorwaarde na de oorlog niet vervuld. In de politieke klasse, zowel ter linker- als ter rechterzijde, ontbrak een coherente visie op wat er met de incivieken moest gebeuren. Op geen enkel moment was er sprake van een doordacht project. Ten aanzien van de economische kollaborateurs, bijvoorbeeld, is maandenlang een zigzagkoers gevaren.

Een tweede voorbeeld : pas een vol jaar na de bevrijding tekenen zich de contouren af van een beleid inzake de bestraffing van de kleine, vooral dan politieke, kollaborateurs. (Rond het ministerie van Justitie, sleutelfiguur in de repressie, speelde zich trouwens een ware stoelendans of : tussen 1944 en 1954 is dit departement in vijftien verschillende handen geweest. Vier partijen hebben in deze carroussel meegedraaid. Continuïteit in het beleid bleef noodgedwongen achterwege.)

Het begon eigenlijk al met de Belgi-

sche regering in Londen. Eerst dacht ze over de repressie als over een operatie waarbij slechts enkele duizenden kollaborateurs betrokken zouden worden. Later, nog tijdens de oorlog, stapte ze van een minimalistisch naar een maximalistisch standpunt over. In feite leden de Belgische Londenaars aan een kronische onderschatting van wat de „zuivering” aan problemen zou meebrengen. Ook de eerste regeringen, die na de bevrijding aantraden, hebben de omvang en de complexiteit van de berechting van de kollaborateurs schromelijk onderschat. Zij hebben veel te lang gewacht met het inzetten van mensen en middelen voor de repressie. Het duurt, bijvoorbeeld, een vol jaar vooraleer de militaire auditoraten op treffelijke wijze zijn bemand. De gevolgen daarvan zijn talrijk : tienduizenden verdachten moesten maandenlang in interneringskampen op een inbeschuldigungsstelling wachten — sommigen tot in mei 1946 ; zes maanden na de bevrijding hadden de militaire rechtbanken nog geen 10 procent van hun vonnissen geveld. Wie al deze ontwikkelingen in rekening brengt, moet wel aarzelen om het gelijk van de complottheorie te aanvaarden.

De repressie heeft veel leed veroorzaakt. Zo'n 400.000 Belgen, tegen wie — in drie of vier gevallen zonder reden, zo bleek later — een aanklacht was ingediend, hebben maanden in angst en onzekerheid geleefd. De meesten zijn nooit voor de rechter verschenen omdat hen uiteindelijk niets ten laste kon worden gelegd. Sommigen daarvan zijn nochtans enige tijd geïnterneerd of in hun beroepsleven door administratieve tuchtstraffen geplaagd. Tienduizenden verdachten zijn wél schuldig bevonden, de enen voor een rechtbank, de anderen na een summier onderzoek door de krijgsauditeur. Er is op sommige momenten en in sommige streken veel te streng gestraft, zeker in het geval van de politieke kollaborateurs. Dat rechters zich in hun beslissingen nu en dan door politieke motieven hebben laten leiden, valt niet te loochenen. Maar dat het hele korps van burgerlijke en militaire rechters door de onzichtbare hand van een politieke onderdrukingsstrategie is geleid, zoals de complottheorie het ziet, is bijzonder twijfelachtig.

Het onrecht, dat in de repressie is ontstaan, is vaak door het rechtssysteem zelf verwekt. Tal van rechterlijke ontsporingen kunnen met andere woorden, op rekening worden geschreven van een gerechtelijk apparaat dat niet op zijn taak berekend was : een te complexe opdracht, te weinig middelen, gebrek aan informatie, gecoached door een departement van Justitie dat allesbehalve steunvast was. De gevolgen hiervan springen

uit onze analyse van vijfduizend vonnissen en arresten te voorschijn. De strafmaat varieerde in de tijd. Wie kort na de bevrijding berecht werd, kreeg gegarandeerd een zwaardere straf dan de lotgenoot, die in 1946 of later voorkwam. De straftoemeting verschilde ook van krijgsraad tot krijgsraad. Wat daarbij vooral opvalt, zijn de spectaculaire verschillen binnen het Vlaams gewest. Zo waren de rechters in de streek van Ieper veel strenger dan hun kollega's in Tongeren, ook als het om vergelijkbare delikten ging. Kortom : adieu rechtszekerheid en rechtsgelijkheid.

Kommunisten

Ons verhaal wil vraagtekens plaatsen bij de stelling dat de repressie ontworpen en gerealiseerd is als een anti-Vlaamse, anti-katolieke operatie. De politieke klasse beschikte daartoe eigenlijk niet over de middelen, zo is onze hypotese. Toch is daarmee niet alles gezegd. Al jaren circuleert in bepaalde kringen de overtuiging dat de repressie, hier en in onze buurlanden, een *kommunistisch* maneuver is geweest, een belangrijke schakel in een door Moskou tegeleide machtsovername. Kommunistische verzetslieden, die in de internering van kollaborateurs en in sommige zuiveringskommissies een actieve rol speelden, moesten daarbij als speerpunt optreden.

Over die kant van de zaak is het laatste woord zeker niet gevallen. Ook hier echter is het gevaar voor overdrijving niet denkbeeldig. We schreven het al : de repressie reikt verder dan de willekeurige aanhoudingen en de haastige zuiveringen in een paar departementen. De kern van de repressie ligt, ten eerste, in de berechting van de kollaborateurs in de krijgsraden en krijgshoven en, ten tweede, in de burgerlijke epuratie. Welnu, in het juridisch apparaat dat hiervoor werd opgebouwd, was ternauwernood plaats voor het verzet.

Wie met ons aan de waarde van de complottheorie twijfelt zit met een probleem : op welke gronden is de Vlaams-katolieke interpretatie dan wel tot stand gekomen ? Hoe is men er in Vlaanderen toe gekomen de repressie als een anti-Vlaams, anti-katoliek maneuver te brandmerken ?

Een merkwaardige bevinding is alvast dat de betrokken beeldvorming niet in de eerste jaren na de bevrijding is ontstaan. Er zijn weliswaar al in 1945 en 1946 sporadisch klachten te horen over de hoge prijs die de katolieke Vlamingen in de repressie moesten betalen. Maar in de Vlaams-katolieke kranten, bijvoorbeeld, zijn de commentaren tot twee, drie jaar

Incivieken worden opgepakt : het rechtstelsysteem was niet op zijn taak berekend.

na de bevrijding niet in levensbeschouwelijke of communautaire termen gesteld. Het gebrek aan rechtsgelijkheid, aan rechtsgelijkheid, aan begrip voor menselijke zwakte wordt in krachtige bewoordingen betreurd, dat wel. Maar meestal blijft de toonzetting neutraal.

Er is een andere aanwijzing. De Vlaamse kristen-demokraten, van wie verwacht kan worden dat zij vooral een anti-Vlaams, anti-katoliek maneuver zouden hebben aangeklaagd, blijven geruime tijd zwijgen. Voor 1947 zijn zij het niet die in het parlement schriftelijke vragen over de repressie stellen. Ook de interpellaties, waarin de repressie op de korrel wordt genomen, zijn niet van hen ; het zijn Waalse kristen-demokraten die de toon aangeven. De CVP formuleerde trouwens, toen het repressiebeleid in de steigers stond, geen eigen visie op de bestraffing van de kollaborateurs. Haar bijdrage in de Vlaams-katolieke interpretatie van de repressie is van latere datum.

Toch is er ook een verklaring te vinden, die in de feitelijkheid van de repressie zelf ligt. In één aspekt is de berechting van de kollaborateurs wél uitdrukkelijk tegen de (katolieke) Vlamingen gericht geweest. Als de CVP medio 1945 uit de regering verdwijnt groeit in de linkerzijde (waartoe toen ook de liberalen behoorden) het plan om via de bestraffing van de *politieke* kollaborateurs het kiezerskorps van de kristen-demokraten uit te dunnen. De linkse regering produceert een juridische maatregel, die het mogelijk

maakt om mensen uit hun rechten te ontzetten door een simpele inschrijving op wat eufemistisch de lijst van de krijgs-auditeur heette.

Die operatie „burgerlijke zuivering” kende een merkwaardig verloop. In de eerste zes weken van 1946 draaide de epuratiemachine op volle toeren : twintigduizend namen van hoofdzakelijk politieke kollaborateurs kwamen toen op de *index der onzuiveren* terecht. Tijdens de tweede helft van januari alleen al zijn tienduizend mensen ingeschreven. Waarom die haast ? Het antwoord is simpel : op 17 februari 1946 waren de eerste naoorlogse verkiezingen voorzien en met elke weggezuiverde inciviek, zo redeneerde men in regeringskringen, verloor de katolieke partij een kostbare stem. Bovendien werd aan tienduizenden van politieke kollaboratie verdachte Belgen, rond wiens lot nog niets was beslist en wiens kiesrecht niet was afgenomen, via aanplakbrieven medegedeeld dat ze op 17 februari best thuis bleven. Wie wel ging stemmen en achteraf toch zijn politieke rechten verloor, zou, zo dreigde men, een supplementaire sanctie ondergaan. Gezien de politieke kollaboratie een overwegend Vlaams-katoliek verschijnsel was, is de burgerlijke epuratie begin 1946 inderdaad in een partijpolitiek maneuver ontspoord.

Hoewel velen van de getroffen en in beroep hun rechten geheel of gedeeltelijk terugwonen, heeft deze korte maar pijnlijke episode zwaar gewogen op het beeld dat Vlaanderen in latere jaren over de repressie heeft opgebouwd.

LUC HUYSSÉ
STEVEN DHONDT ■

MEDIA & SHOW

▲ DRÉ POPPE

Voorbije lente maakte regisseur **Dré Poppe** de laatste opnamen voor zijn televisiereeks „Klein Londen, klein Berlijn”. Dit zevendelig feuilleton, waarin scenarioschrijver *Rudy Geldof* vooral oog had voor de kleine man tijdens de oorlog en de bezetting, is voor Poppe het sluitstuk van zijn 28-jarige carrière bij de dienst drama van de BRT. Daarin maakte hij een korte overstap naar het NTG, waar hij twee jaar directeur was. In Gent stichtte hij het *Arca*-teater. Dré Poppe doceerde 25 jaar aan het RITC. Voor de televisie verzorgde hij meer dan honderd produkties, waarvan er verscheidene in de prijzen vielen. Zo werd „De burgemeester van Veurne” bekroond met de „Premia Onda” en met één van de Italia-prijzen.

"Klein Londen, Klein Berlijn" EEN DORP IN ZWART-WIT

Voor de BRT is «Klein Londen, Klein Berlijn» een megafeuilleton, een superproduktie op alle niveaus. Terecht mag je wel zeggen, want aan deze zevendelige reeks werd drie jaar hard gewerkt. Het gegeven zal overigens voldoende stof tot discussie bieden, vermits hier een brok vaderlandse geschiedenis wordt aangeroerd die velen zich nog zullen herinneren. «Klein Londen, Klein Berlijn» is de kroniek van een landelijke gemeente die door de oorlogsprikelen als het ware verscheurd wordt, waar zich twee kampen vormen, de «witten» en de «zwarten»... Voor regisseur Dré Poppe was dit zijn afscheid bij de BRT. Een waardig fin-de-carrière voor de man die tientallen reeksen en feuilletons voor onze nationale zender heeft gedraaid.

BRT 1 zondag 20.40

De kroniek van «Klein Londen, Klein Berlijn» begint enkele maanden voor de Duitsers ons land binnenvallen en overspant heel de duur van de bezetting tot en met de bevrijding door de geallieerden.

Plaats van gebeuren is een niet nader genoemd landelijk dorpje, dat in feite is opgesplitst in twee gemeenschappen. In en rond de dorpskern woont de «burgerij», die latent pro-Duits is en bij de inval de bezetter met open armen verwelkomt.

Helemaal anders is de mentaliteit van een dichtbij gelegen gehucht «Het Veld» genoemd, waar Charley Sierens (Paul Cammermans), eigenaar van een slapdraaiende leerlooierij, de plak zwaait. Zijn herenhuis is het centrum van de kleine lokaliteit en meteen ook van alles wat anti-Duits is. Charley heeft in z'n jeugd door Noord-Amerika en Canada gezworven en laat zich dan ook graag «De Canadees» noemen. Geen wonder dus dat deze weduwnaar een uitgesproken Anglofiel is, te meer daar we volop in de mobilizatielijd zitten en Charley alleen maar snerend kan neer-

kijken op vele van zijn landgenoten die met angst of nieuwsgierigheid uitkijken naar de nakende oorlog...

Het verhaal van «Klein Londen, Klein Berlijn» draait grotendeels rond Charley en zijn familie. Hij heeft twee zoons. Marc (Wim Danckaert) die thuis inwoont, is de jongste en Gerard (Hans Royaards) die met de rijke weduwe Hilda (Hilde Uitterlinden) is gehuwd, woont in het dorp. Beide zoons zijn gemobiliseerd. Is Charley niet te spreken over de Duitsers, dan is zijn schoondochter Hilda als Vlaams-nationaliste daarentegen vol lof over de nazi's. Laat ze maar komen, dat zal ook voor Vlaanderen positief uitvallen, is haar stelling. Geen wonder dat haar zoon Edwin lid is van het Verdinaso... Echtgenoot Gerard spreekt zich niet uit; door zijn huwelijk is hij aardig opgeklommen op de sociale ladder, een positie die hij duidelijk niet graag in gevaar wil brengen.

Wanneer het verhaal begint zijn de voorbereidingen voor de kermis op het Veld volop aan de gang. Op het hof van Charley wordt een volksfeest ten bate van de gemobiliseerde soldaten georganiseerd.

Geen "Heimat"

Rudi Geldhof, die tijdens de oorlogsjaren zelf maar een dreumes was, schreef dit autobiografisch verhaal zo'n drie jaar geleden als scenario, nadat de BRT eerst van plan was een roman te verfilmen.

Rudi: «Ik had immers stof genoeg; ik kom uit een familie die getekend uit de oorlog is gekomen. Van huize uit was men nogal anglofiel en twee van mijn neven hebben dat bekocht met hun leven. Beiden zijn omgekomen in een concentratiekamp; een andere neef was verzetsstrijder en ook mijn ouders werden bijna gedeporteerd. Ik was twee jaar en heb mijn ouders gered omdat ik Rudi heette, net als het zontje van de Duitser die de razzia deed! Hij rekende ze niet onmiddellijk in; het bevel werd voldoende lang opgeschort tot de Bevrijding kwam! Wat in dit feuilleton wordt verhaald, is min of meer werkelijk gebeurd. Ons dorp, Knesselare, was Engelsgezind, en werd daarom «Klein Londen» genoemd; de andere dorpjes in de buurt, Ursel en Maldegem waren uitgesproken Duitsgezind en kregen daarom de benaming «Klein Berlijn». Alleen heb ik van de drie dorpen één gemaakt.

Er is ook verwezen naar het Duitse feuilleton «Heimat», de kroniek van een fictief dorp tijdens de Tweede Wereldoorlog, dat model zou hebben gestaan voor deze reeks. Wel, de geschiedenis van mijn familie spookte reeds lang door mijn hoofd en de opdracht tot schrijven vanwege de BRT dateert van voor die indrukwekkende reeks op ons scherm kwam. Trouwens, mijn schrijfstijl is helemaal anders, in mijn verhaal zit ook meer vaart, vind ik.

En de story is anders: Charley is, net als mijn vader toen

Regisseur Dré Poppe (l.) en Rudi Geldhof, scenarioschrijver van «Klein Londen, Klein Berlijn».

was, een soort Uilenspiegelfiguur. Hij ging niet echt in het actieve verzet, maar was niet bang voor plagerijen waarbij hij zichzelf in gevaar bracht. Trouwens, ik laat ook de tegenpartij aan bod komen: de oorlogsburgemeester en de veldwachter zijn kruiperige figuren.

Om het niet te hebben over de figuur van Margriet: helemaal mijn moeder. Die belandde als jonge vrouw in een leerlooierij, wat toen een typische mannenwereld was. Ze was een jong, braaf meisje, dat had geleerd zich nederig te gedragen. Door de omstandigheden ontpopte ze zich tot een vrouw die van wanten wist. Ook Margriet staat op en reageert als een zelfstandige vrouw.»

Charley is een joviale hereboer, een fiere haan die geregeld zijn buurvrouwjes in bed lokt. Zoon Marc droomt van een lekker leventje als zakenman en hoopt daarbij het familiefortuin te kunnen aanspreken. In de oude leerlooierij evenwel is niet veel leven meer te bespeuren. Charley is niet de grote industrieel die hij beweert te zijn. Hij heeft in feite meer schulden dan inkomsten. Dan heeft zoon Gerard het beter bij zijn Hilda, al is hij maar een pantoffelheld.

Tijdens een kort verlof leert Marc Margriet (Ilse Uitterlinden) kennen, een weesmeisje uit een naburig dorp. Margriet is op slag tot over haar oren verliefd. Marc niet. Zij is voor hem slechts een verovering meer, eentje waarmee hij op het dorpsplein pochen kan. Wanneer later blijkt dat het meisje zwanger is, wordt Marc, na de nodige strubbelingen, tot het huwelijk verplicht. Marc en Margriet huwen op 9 mei. Een dag later vallen de Duitsers België binnen.

De gebeurtenissen van die meimaand zijn bepalend voor de spelers in dit verhaal. Margriet gaat bij haar schoonvader inwonen en ontpopt zich tot een actieve, zelfstandige vrouw. Niet alleen blaast ze de leerlooierij nieuw leven in, ze zal zich ook daadwerkelijk anti-Duits

gaan opstellen, zelfs in het verzet gaan. In tegenstelling tot haar echtgenoot wiens liefde reeds lang is gekoeld, en die verkiest om als vrijwilliger te gaan werken in Duitsland. Charley, het zinnebeeld van het verzet tegen de invallers, heeft ook weinig geluk met zijn zoon Gerard. Die kijkt lijdzaam toe hoe Hilda de Duitsers met vlag en wimpel binnen-

Die van 't Veld zijn pro-Engels die van 't dorp pro-Duits

haalt, met hen kulturele avondjes organiseert en zelfs haar huis openstelt als Kommandatur. Hilda is meteen het lichtend voorbeeld voor die van 't dorp, die naar hartelust met de vijand kollaboreren.

Zo groeien de tegenstellingen tussen de beide gemeenschappen; die van het veld zeggen van de anderen dat ze in «klein Londen» wonen; die van 't dorp in «klein Berlijn». De strijd tussen beide wordt naarmate de oorlog evolueert, ook grimmiger.

Helemaal scherp wordt het wanneer de Bevrijders in aantocht zijn, en de twijfelers zich geroepen voelen om de hel-

den van de Witte Brigades te spelen. Charley, die ondertussen heeft geleerd wat steviger met beide voeten op de grond te staan, kan dan eindelijk tonen uit welk hout hij is gesneden. Scenarioschrijver Rudi Geldhof zegt dat het vooral de bedoeling is de mens herkenbaar en realistisch naar voor te laten komen.

De kijker zal in elk geval heel wat bekende gezichten in «Klein Londen, Klein Berlijn» zien, want buiten de reeds genoemde hoofdrollen treden in dit feuilleton ook op: Roger Bolders, Jef Burm, Dora Vandergroen, Max Schnur, Veerle Wijffels, Anton Cogen, Willy Vandermeulen, Dries Wieme en Blanka Heriman, Pim Van Rooyen, Bert Van Tichelen, Christel Domen en last but not least Jan Declair.

Die van Hamme, Moerzeke en Bazel zullen overigens ook uitkijken of ze op de buis bekende gezichten herkennen. In die gemeenten werd immers uitvoerig gedraaid en een deel van de bevolking mocht uiteraard opdraaien als figuratie. Daar stonden de uitgebreide filmploegen onder leiding van regisseur Dré Poppe. Jos Van Schoor zorgde voor de schitterende fotografie en een hele schare medewerkers zorgde voor een tot in de details verzorgde aankleding en achtergrond.

Roland Rentmeesters
Foto's: Objectief en BRT

Die van «Het Veld», geschaard rond «de Canadees» (Paul Cammermans op de voorgrond): kosten noch moeite werden gespaard om een sterke productie af te leveren.

20.40

nieuw

KLEIN LONDEN, KLEIN BERLIJN

In de serie «Made in Vlaanderen» een zevendelige BRT-serie over een klein Vlaams dorp tijdens de oorlogsjaren naar een scenario van Rudy Geldhof onder regie van Dré Poppe (1).

Met: Paul Cammermans (Charley), Ilse Uitterlinden (Margriet), Wim Danckaert (Marc), Hilde Uitterlinden (Hilda), Hans Royaards (Gerard), Erik Burke (Edwin), Willy Vandermeulen (Meersman), Ludo Busschots (Michel), Christel Domen (Liesje), Dries Wieme (Oscar), en Roger Bolders, Jef Burm, Denise De Weerd, Blanka Heirman, Vic Moeremans, Dirk Roofthoof, Veerle Wijfels, Steve Stevens, e.a.

● Een klein Vlaams dorpje, kort voor de Duitse inval in 1940. Het dorp is opgesplitst in twee partijen: de burgerij uit de dorpskern, die latent pro-Duits is, en de meer volkse bewoners van het Veld, een gehucht aan de rand van het dorp. Iedereen van het Veld is druk in de weer met de bevoorradingen van een Vlaamse kermis ten voordele van de gemobilizeerde soldaten. De-

Standaard TV1

ze kermis vindt plaats in de hovingen en Charley Siereus, de Canadees. Hij is de belangrijkste man van het Veld, ooit een pionier in Canada, nu de baas van een uitgeleefde leerlooierij. Charley is een lustige weduwnaar en vader van twee zonen: Gerard, die door zijn huwelijk met de rijke zakenvrouw Hilda is opgeklommen op de sociale ladder, en Marc, die nog thuis woont. Beiden zijn gemobiliseerd. Tijdens een kort verlof leert Marc Margriet kennen. Er bloeit een romance en wanneer Margriet ontdekt dat ze zwanger is, besluiten ze na de nodige strubbelingen, te trouwen. De dag na de trouwpartij breekt de oorlog uit. Gerard en Marc moeten zich bij hun eenheid melden... (TT)

(Zie ook blz. 46-47).

Wim Danckaert (Marc) en Ilse Uitterlinden (Margriet).

De onmisbare figurant

«Iedereen op zijn plaats, zoals afgesproken. Bij het sein "Aktie!" start de muziek. En niet naar de camera kijken, alstublieft! En... aktie!» Een naoorlogse boogie dreunt door de luidsprekers en een bont allegaartje begint te swingen: kortharige jongens in kaki battledress, langbenige meisjes met een filterloze sigaret tussen de aangezette rode lippen, jongetjes met veel te lange korte broeken en zwaar beslagen schoenen. De houten dansvloer dreunt en kreunt onder Glenn Miller-klanken... De camera rijdt langs op een waterpas gelegd spoor. Even later klinkt het verlossende «cut!». Cameraman Jos Van School verifieert snel of «alles er op zit». De figuranten van «Klein Londen, Klein Berlijn» wachten in spanning af. Komt er een nieuwe «take» of is de opname geslaagd?

BRT 1 zondag 20.40

Bovenstaande scène, ergens in een weide in de buurt van het Oostvlaamse Elversele, is een keer of tien opnieuw gedraaid, zodat alle spelers de muziek van buiten kenden, en op het einde van de opnamedag echt konden swingen. Gelukkig was het die dag echt lenteweer, met een stralende zon, want hier ging het om een «Bevrijdingsbal», een evokatie van de zonrijke verbroedering tussen geallieerden en burgerbevolking in 1944.

Tussen de dansers uit dit stukje «Klein Londen, Klein Berlijn» kon de kijker bekende gezichten zien evolueren: Chris Lomme, Paul Cammermans, Jan Declair. Zij waren de hoofdrollen, de anderen een niet onbelangrijk stukje levend decor of om het in vakterminologie uit te drukken: de figuranten.

Een figurant is een extra-bezetting, een broodnodige aanvulling wanneer een scène uit een feuilleton of film wordt uitgebouwd. Even belangrijk als het juiste type van wagen, stoel of jasje, wanneer een realistisch gegeven door het strenge oog van de camera wordt geregistreerd.

Figuranten zijn dan ook zelden bekende gezichten (tenzij voor familie en kennissen) en komen al even zelden lang in beeld. Menig figurant, die zich voor het eerst heeft laten overhalen «om mee te doen» is later redelijk ontgoocheld wanneer het produkt op het kleine of grote scherm wordt vertoond. Meestal beperkt zijn présence zich tot nauwelijks enkele seconden, soms is hij zelfs helemaal niet te zien. Blijkt dan dat de bewuste scène, waar uren aan is gewerkt, in de prullenmand van de montage is beland.

Een ondankbaar beroep eigenlijk, maar het heeft z'n charmes. Dat moet toch, want wie zoals wij geregeld op de diverse opnamesets, vooral op lokatie en dus buiten de studio aanwezig is, komt nogal eens dezelfde gezichten tegen. Miriam Delille houdt zich, sedert ze bij de BRT met «Wij, Heren van Zichem» haar sporen verdiende, bezig met het vinden van de geschikte extra's van belangrijke produkties. «Als je op diverse sets al eens dezelfde mensen ontmoet,

is dat eerder een toeval. Het komt bijvoorbeeld wel eens voor wanneer we in en om de hoofdstad werken. In principe zoeken we onze extra's in de buurt van de set, meestal bij amateurgezelschappen, omdat die mensen uiteraard al een idee hebben van wat werken met een regisseur betekent. En ook wat het betekent andere kleren aan te trekken, geschminkt te worden, een houding aan te nemen, enzovoort.

«Telkens wordt daar een fiche van bijgehouden. Heeft een regisseur een bepaalde eis, dan kunnen we via dat bestand en onze ervaring, vaak direkt beroep doen op de geschikte figurant. Het

EEN STUK

Kinderen als figurant: veruit de moeilijkste opdracht.

voordeel is dat die persoon het klappen van de zweep al een stuk beter kent...»

En alvast over één grote kwaliteit blijkt te beschikken: geduld. Op dat vlak zijn de figuranten gelijk aan de «echte» acteurs en actrices. Ook zij moeten vroeg ter plekke zijn, moeten net als de hoofdrollen wachten tot de set is klaargezet en eveneens voor de vijfde of twaalfde keer komen aandraven, staan roepen, een deur openen of het glas heffen.

Voor de figurant begint het «werk» korte tijd nadat de produktieplanning het fiat over een projekt heeft gegeven, en Miriam en haar kollega's van de regis-

seur een lijstje hebben gekregen van het aantal personen met daarop aangeduid de leeftijd, de lengte, het aantal opnamedagen en de aanduiding van de lokatie. De ene keer is dat een jongetje van een jaar of negen, dan weer «een dorpsgemeenschap die een paar keer kan worden gebruikt» of een vrouw die hoogzwanger is. Met bijzondere aandacht wordt gezocht naar een «rustige» baby van een paar maanden en helemaal apart zijn «een paar jonge vrouwen die bereid zijn zich kaal te laten scheren...»

Dit laatste voor een bijzonder moment

Oorlogswinter in Bazel :
rillend van de kou,
een figurantenrol
op de eerste rij.

DE LEVEND DECOR

Tijdens de Bevrijdingsroes: een
«zwarte» wordt kaalgeknipt, een uit-
zonderlijke figurantenrol.

«Klein Londen, Klein Berlijn» wanneer in de bevrijdingsroes de «brave» menigte zich wraaklustig op de kollaborateurs gooit. En jawel, ook daar zijn kandidaten voor gevonden. Die scènes werden wel in één keer opgenomen.

Miriam: «Deze moedige dames kregen wel een extra-vergoeding die hoger lag dan de 1.500 fr. dagvergoeding die we normaal uitbetalen.»

Voor «Klein Londen, klein Berlijn» heeft Hubert Pouliaert perfecte lokaties ge-

vonden in het Waasland. Logisch dat een groot deel van de figuratie uit die regio komt. Zo wordt de bevolking van Bazel opgetrommeld voor een belangrijke scène waarbij een geallieerd vliegtuig is neergestort. Dus stroomt de bevolking het dorp uit. Op zoek naar buit misschien; om de piloten te verborgen voor de Duitsers of gewoon omdat dit vooral eens wat anders is in die eentonige oorlogsdagen...

Aan deze opname is heel wat planning voorafgegaan, want de gehavende Mosquito kwam met een speciaal transport uit Sint-Truiden. Dus werd er dat ene weekend gedraaid, en géén andere dagen. Uitgesproken dat week-end vroer het dat het kraakte en net dán moest de figuratie twee volle dagen in open veld staan toekijken hoe de Duitsers hun kat-en-muisspelletje speelden met de RAF-mensen...

En kilometers in de omtrek was er niet de minste kroeg met een warm vuur en een hartversterkend drankje! Toch bleek het erg spannend te zijn, want één van de dappere piepjonge figuranten vergat haast zijn hoognodig plasje te maken, bang om de configuratie te verstoren. Toen hij daartoe de welwillende toestemming kreeg, ging een zucht van opluchting door het gehele gezelschap! Film, maar vooral televisie blijft een medium met een bijzondere aantrekkingskracht; kinderen, maar zeker volwassenen, zijn bereid de gekste toeren uit te halen of de meest vreemde gedaanteveranderingen te ondergaan, om op het

(kleine) scherm te komen. We hadden het al over de dames die zich de weelderige lokken brutaal lieten afrukken (knippen kon je het niet noemen!) om als Duits liefje te worden vernederd, het ingekrast hakenkruis inbegrepen. Natuurlijk zorgden de BRT-kapsters er nadien voor dat de dames in kwestie toonbaar werden bijgewerkt. En sedert verleden zomer is hun haartooi ongetwijfeld een mooi «kort kopke» geworden. Maar waarom ze het deden, behalve dan die ervaring en even op tv, blijft privé. Eentje in elk geval mocht niet van haar man; op het laatste ogenblik diende ze forfait te geven, manlief zag het niet zitten!

Regisseur Dré Poppe heeft voor zijn epos gedaan gekregen dat mensen zich lieten slaan en schoppen en de meest gore verwensingen naar het hoofd geslingerd kregen door dorpsgenoten die waarschijnlijk nooit zouden willen dat hun kinderen dergelijk taaltje gebruiken...

Sommigen gingen zo op in hun rol, dat ze na de opnamen moeite hadden om hun feuilletonkledij af te leggen.

Na afloop hoorde je wel dat het eindeloos lang had geduurd. Maar de meesten wilden wat graag nog eens voor een dergelijke productie opdraven. Zelfs wanneer achteraf bleek dat ze nauwelijks herkenbaar te zien waren geweest. Zegden ze toen...

Tekst: Roland Rentmeesters

Foto's: Objectief, Mark de Vilder, BRT

20.40 **KLEIN LONDEN,
KLEIN BERLIJN**

In de serie «Made in Vlaanderen», een zevendelige BRT-serie over een klein Vlaams dorp tijdens de oorlogsjaren naar een scenario van Rudy Geldhof onder regie van Dré Poppe (2).

Met: Paul Cammermans (Charley), Ilse Uitterlinden (Margriet), Wim Danckaert (Marc), Hilde Uitterlinden (Hilda), Hans Royaards (Gerard), Erik Burke (Edwin), Willy Vandermeulen (Meersman), Ludo Busschots (Michel), Christel Domen (Liesje).

● De Duitsers zijn België binnengevallen. Alle soldaten zijn opgeroepen. Margriet blijft achter in het huis van haar schoonvader, Charley. Vele bewoners van het Veld komen bescherming zoeken in de ruime schuilkelders van Charley. Ook Jantje en Antoine, de twee broers van Margriet, worden opgenomen in het huis van de Canadees. Vluchtelingen overspoelen het dorp. Onder hen Raymond en zijn dochter Elsje. Raymond verloor tijdens een bombardement zijn vrouw en huis en trekt nu in bij de oude mevrouw Spanoghe. Margriet en Antoine maken kennis met deze sombere, maar sympathieke man. **(TT)**

Paul Cammermans

BRT 1 zondag 20.40

10 mei 1940. De Duitsers vallen België binnen en de chaos begint. Soldaten die «terugtrekken», burgers die op de vlucht slaan, Duitse jagers die moordend over het land vliegen. Het hele land ligt op apegapen. Maar niet Charley Sierens, bijgenaamd de Canadees. Op zijn domein, 't Veld, zet de leerlooier zijn (kelder)deuren wijd open voor «zijn» mensen. Die mogen komen schuilen en blijven zolang ze willen... Een rots in de branding die Charley.

DE KLEINE OORLOG VAN CHARLEY SIERENS

In de eerste aflevering van «Klein Londen, Klein Berlijn» hebben we Charley (Paul Cammermans, 67, maar hij lijkt wel een pak jonger) leren kennen als een joviale vent, grootmoedig tegenover iedereen, inclusief die van het dorp. Ongewild is hij trots op zijn zoon Marc wanneer die zich net als zijn vader tot een onverbiddelijke rokkenjager ontpopt. Maar Charley leeft nog in een roes, en spoedig zal ook hij ontwakken in bittere realiteit.

We treffen Paul Cammermans op een broeierig hete zomerdag in Moerzeke,

de lokaliteit die het decor is van «het dorp». De filmploeg heeft de hele dag doorgebracht onder de pannen van een zolderkamer in het schooltje. Het toneel is dat van een schminkkamer achter de koelissen: Charley heeft toegezegd een rol te spelen in de revue van de pastoor. Alsof het nog niet heet genoeg was, diende hij, voorzien van een imposante knevel, in een loodzwaar Napoleon-pak gestoken.

Voor dit feuilleton heeft Cammermans het letterlijk warm en koud gehad, want tijdens de winterse opnamen (in Bazel) was het ook echt ijzig koud. De Meidagen van veertig waren broeiend heet en ook het Bevrijdingsbal van Charley gaat onder een stralende zon door.

- In mei 1940 leidt Charley nog een rustig leventje?

Paul Cammermans: «Eigenlijk een beetje té rustig, op de keper beschouwd. Hoewel hij de schijn goed weet op te houden, is hij helemaal geen zakenman. Integendeel, hij is eerder een bon-vivant die zijn zaken niet verzorgt; het gaat lang niet zo goed met het bedrijf als hij laat veronderstellen. In feite is hij op het randje van het failliet en wanneer de ellende van de oorlog zich meer laat voelen, is hij verplicht om zijn goede wijn te verkopen, om toch nog wat van zijn standing hoog te kunnen houden.

En dat komt ook doordat hij niet wil samenwerken met de Duitsers. Mocht hij

dat willen, zou hij goede zaken kunnen doen en een aardig inkomen verdienen. Het is ten andere pas wanneer schoondochter Margriet er de beuk in zet, dat ook hij in aktie schiet, schapevellen gaat bewerken om er wollen handschoenen van te maken, en dergelijke. Zij weet er een draai aan te geven dat het bedrijf niet per sé voor de Duitsers hoeft te werken...

- En dat komt allemaal omdat Charley anti-Duits is.. ?

Paul: «In den beginne is Charley ook niet meer dan dat. De Duitsers dringen zich op met hun oorlogsmachine, worden bezetters, en dat zint hem niet. Ze zijn gewoon slecht, voor de rest maakt hij zich daar niet druk over, wil hij er niets mee te maken hebben. Het feit dat hij ooit in Noord-Amerika en Canada was, heeft daar minder mee te maken. Hij moet gewoon niet van de Duitsers weten.

Het raakt hem natuurlijk wel, omdat Hilda, de vrouw van zijn zoon Gerard, zo vanzelfsprekend met de vijand heult. Hij kon die vroeger al niet uitstaan en wanneer ze openlijk gaat kollaboreren, bevestigt dat alleen maar zijn visie.

Maar dat en, bijvoorbeeld het feit dat zoon Marc naar Duitsland vertrekt, zijn in dit verhaal slechts nevengebeurtenissen.

- Maar Charley is toch het zinnebeeld van het verzet. Door hem krijgt 't Veld de naam «Klein Londen» ?

Paul: «Er is inderdaad een evolutie, maar die verloopt geleidelijk. Dat die van 't Veld minder tot kollaboratie zijn geneigd, komt niet alleen door Charley. Hij is natuurlijk de patriarch, de man van aanzien; hij woont in een herenhuis, speelt voor grote meneer, heeft de mensen werk verschaft, is wat meer ge-

letterd, heeft de wereld gezien, enz. Maar zo'n gehucht, dat zijn twintig, dertig woningen. Iedereen kent iedereen, je kan geen hand uitsteken of ze hebben er allemaal weet van. In het dorp wonen meer mensen, daar kan je makkelijker wat ongeweten doen.»

- Die evolutie komt noodgedwongen ?

Paul: «Al bij al verandert Charley maar weinig. Maar er zijn een paar elementen die hem tot duidelijker stellingname dwingen. Bijvoorbeeld de komst van Madeleine (Chris Lomme), ooit zijn grote liefde. Hij mocht indertijd niet met haar trouwen van haar ouders, omdat ze hem niet goed genoeg vonden. Zij komt terug, omdat ze een joodse vriend heeft, die moet verborgen worden, en dat wijl hij Duitsers ingekwartierd heeft.

En dan is er Margriet, zijn schoondoch-

Films die een smoel hebben, die regisseur ik graag.

ter. Zoon Marc heeft haar binnengebracht, dus aanvaardt hij haar. Maar Marc trekt dan naar Duitsland en hij wil Margriet niet buitengooien, zo is hij nu ook weer niet. Margriet evolueert, wordt volwassen, bijt van zich af. Niet alleen door het op gang brengen van de leerlooierij, maar door het contact dat ze heeft met Raimond (Jan Declair) die in het verzet gaat. Hij begrijpt dat ze, in de steek gelaten door haar echtgenoot, zich tot deze andere man wendt.

En dan ziet hij al problemen voor later: wanneer het rijk van de Duitsers uit zal zijn, zit hij met twee zoons die partij voor de vijand kozen...»

Natuurlijk is Marc weggetrokken zonder zijn toelating te vragen en Gerard heeft slaafs de richtlijnen van zijn vrouw gevolgd, is zelfs tot het verraden van medeburgers overgegaan, maar hij zit ermee.»

- Zo'n felle patriot is hij dan ook weer niet ?

Paul: «Charley neemt pas stelling als het niet anders kan. Wanneer hij gedwongen wordt een houding aan te nemen. Zelf grijpt hij immers nauwelijks in, ook niet om wraak te nemen. Wanneer de Duitsers wegtrekken zal hij de soldaten, die ingekwartierd waren, eerder in bescherming nemen. Liefst blijft hij de rol van levensgenieter spelen. Dat merk je bijvoorbeeld wanneer Madeleine op bezoek komt: dan moet er lekker eten op tafel komen, hoewel er schaarste heerst. Overigens tot ongenoegen van Margriet, die zich ineens in de keuken moet gaan uitsloven alsof zij de meid is.»

- Er is wel een duidelijk verschil tussen Paul Cammermans en Charley Sierens ?

Paul: «Dit is inderdaad een rol, zoals ik er, als acteur, zoveel heb gespeeld in de voorbije tientallen jaren. Waarschijnlijk heeft regisseur Dré Poppe mij gekozen omdat ik aan een bepaald beeld kon beantwoorden, omdat ik als acteur

Pro-Amerikaans ?

Charley (uiterst links) is eigenlijk alleen maar anti-Duits..»

zowel dramatische als meer komische rollen aandurf, want er zit wat van beide in de figuur van Charley.

Maar of er nu gelijkenissen zouden zijn ? Ik denk nooit dat ik zo gelaten zou hebben gereageerd tegenover het overlopen van mijn zoons, zoals Charley doet. Aan de andere kant gaat het toch om je eigen nest, en dat bescherm je als vader.»

- Maar je zou je zoon niet naar Duitsland hebben laten vertrekken ?

Paul: «Ik zou hem tegengehouden hebben, zeer zeker. Maar anderzijds is de reactie van Charley begrijpelijk: met die jonge Marc is niets aan te vangen. Die doet toch z'n zin. Hij heeft ten andere niet laten weten dat hij naar Duitsland vertrok, is gewoon weggegaan. Ik zou in elk geval ook voor de vrouw van mijn zoon hebben gezorgd, net zoals Charley dat doet.

- Aan deze reeks is maandenlang gewerkt, waarbij je bijna niet van de set bent weggeweest. In die periode was er nog de drukte om je film «Het Gezin van Paemel». Tegelijk zat je volop in de voorbereiding van de film met Gaston en Leo in Hongkong. Wat doe je eigenlijk het liefst, akteren of regisseren ?

Paul: «In je opsomming vergeet je nog de repetities voor een teaterstuk, maar kom: drukke tijden in elk geval.

Wat kan ik daar op antwoorden ? Als regisseur, van een film, maar zeker van een teaterstuk, ben je een grote onbekende voor het brede publiek. Als teateracteur ben je bekend bij een kleine groep. Kom je daarentegen op televisie, dan kent omzeggens iedereen je.

Kijk, films regisseren doe ik enorm graag. Zou ik graag meer doen, en dan liefst met films waar we mee kunnen uitpakken. «Films die een smoel hebben» zeg ik dan altijd. Kleine landen zoals Zweden, Hongarije, Polen, België kunnen dat, produkten afleveren met een eigen gezicht, een eigen cachet. Met «Het Gezin van Paemel» hebben we een stap in de goede richting gezet, vind ik. Critici hebben het dan wel over een «boerenfilm» gehad, maar voor mij steeg dat er boven uit. Vandaar dat ik er liever «De Prijs» als titel had opgeplakt, want daar gaat het om, de prijs die de boer krijgt, aan het begin van het verhaal.

Maar ja, men refereerde liever naar het bekende boek, het bekende teaterstuk..»

Akteren doe ik zeker graag, zowel teater als televisie. Op voorwaarde dat het om een rol gaat waarvan ik voel dat die me ligt. Je moet het graag doen, en je eigen leven kunnen leiden, er niet de slaaf van worden. Dat is de reden waarom ik bv. niet langer in Nederland ben gebleven. Die seizoenen bij de reisgezelschappen zijn moordend. Telkens weer een andere hotelkamer, avond na avond, het hele land door.

Het leukste is eigenlijk in Nederland werken, maar in Vlaanderen leven !»

Tekst : Roland Rentmeesters
Foto's : Objectief

PAUL CAMMERMANS in Klein Londen/Klein Berlijn

Een interview met Paul Cammermans, de acteur die in «Klein Londen, Klein Berlijn» de rol speelt van Charlie Sierens. Paul Cammermans heeft heel preciese ideeën over zijn personage en diens situatie in het verhaal over «witten en zwarten» ergens in Vlaanderen. Hij ontkent niet dat Sierens hier en daar onvervalste Cammermanstrekjes meekreeg.

20.40

KLEIN LONDEN, KLEIN BERLIJN

In de serie «Made in Vlaanderen» een zevendelige BRT-serie over een klein Vlaams dorp tijdens de oorlogsjaren, naar een scenario van Rudy Geldhof onder regie van Dré Poppe (3).

Met: Paul Cammermans (Charley), Ilse Uitterlinden (Margriet), Wim Danckaert (Marc), Hilde Uitterlinden (Hilda), Hans Royaards (Gerard), Erik Burke (Edwin), Willy Vandermeulen (Meersman), Ludo Busschots (Michel), Christel Domen (Liesje), Dries Wieme (Oscar), en Roger Bolders, Jef Burm, Denise De Weerd, Blanka Heirman, Vic Moeremans, Dirk Roofthoof, Veerle Wijfels, Steve Stevens, e.a.

● Charley sluit zijn leerlooierij: hij weigert onder de Duitsers te werken. Zijn familie is het hier niet mee eens. Elkeen keert zich op zijn manier tegen de Canadees. Liesje Meersman laat zich openlijk de attenties van de vreemde soldaten welgevallen. Raymond speelt ook een gevaarlijk spel, maar krijgt steun uit een onverwachte hoek. Mark lost ineens zijn huwelijksproblemen en de moeilijkheden met zijn vader op.

Vlaamse Wachten uit het dorp.